LIETUVIŲ DIENOS

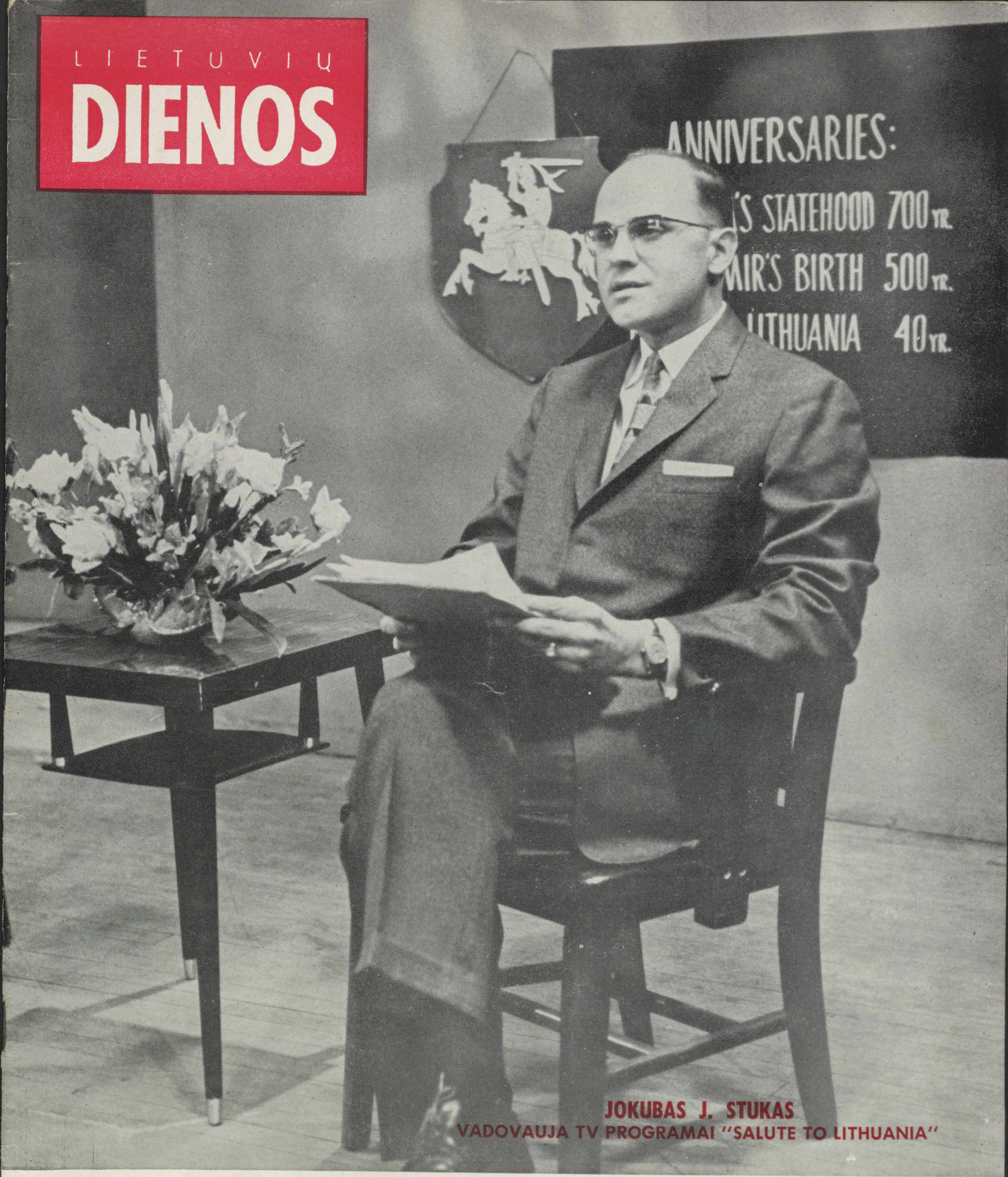

JOKUBAS J. STUKAS
VADOVAUJA TV PROGRAMAI "SALUTE TO LITHUANIA"

LITHUANIAN DAYS
JANUARY, 1959

1959 M. SAUSIO MĖN.

1959, SAUSIS
Nr. 1 (90), X metai

JANUARY, 1959
No. 1 (90), Vol. 10

TURINYS

CONTENTS

P. Dailidė, NEI KARO, NEI TAIKOS 3
Edvardas Šulaitis, STASYS JANKUS — KOVOJANTIS JAV ŪKININKAS 7
Aloyzas Baronas, BOKŠTAS, novelė 8
Jurgis Baltrušaitis, AUKURAS ir kt. eilėraščiai, Fausto Kiršos versti iš rusų kalbos 9
J. Gaidys, HARTFORDE SKAMBA LIETUVIŠKA DAINA 10
A. Sb., LIETUVIŠKA BUVO, YRA IR BUS, Rochesterio parapijai 50 metų 11
J. S. DAILININKAS MIKAS ŠILEIKIS, 65 metų amžiaus ir 30 kūrybos darbo sukakčiai 14
"KODĖL MANE PASKYRĖ KARIUOMENĖS VADU?" iš V. Vitkausko "atsiminimų" 16
KNYGOS IR AUTORIAI 17
VEIDAI IR VAIZDAI, iliustruotoji kronika 18
KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI, smulkioji kronika 20

E N G L I S H S E C T I O N

CHRISTMAS IN THE CAMP OF KARAGANDA 21
REPRESENTATIVES OF OUR COUTRY, by K. Kodatienė 22
LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS, Part XVI, by A. Bernotas 23
SOVIET INEQUALITIES 23
CORONATION OF POPE JOHN XXIII 24
LITHUANIANS MAKE NEWS 25

Bernardas BRAZDŽIONIS ..... Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief
Juozas KOJELIS ..... Reportažo Redaktorius / Feature Editor
Juozas TININIS ..... Literatūros Redaktorius / Literature Editor
Milton STARK ..... Anglų klb. vy. Redaktorius / Senior EnglishEditor
Daumantas ČIBAS ..... Foto Redaktorius / Photo Editor

BENDRADARBIAI REDAKTORIAI ATSKIRUOSE MIESTUOSE IR VALSTYBĖSE / ASSISTANT EDITORS
VL. ADOMAVIČIUS, Boston, Mass.; AL. ASTAŠAITIS, Detroit, Mich.; VL. BŪTĖNAS, Chicago, Ill.; V. A. BRAZIULIS, Cleveland, Ohio; J. IGNATONIS, Chicago, Ill.; J. A. JŪRAGIS, Sydney, Australia; S. NARKĖLIŪNAITĖ, New York, N Y.; B. RAUGAS, Philadelphia, Pa.; V. ROCIŪNAS, Cleveland, Ohio; C. SURDOKAS, Baltimore, Md.; A. ŠALČIUS, New York, N. Y.; P. W. URBAN, Cleveland, Ohio; V. VERIKAITIS, Toronto, Ont, Canada; V. VOLERTAS, Baltimore, Md.; A. VINGIS, Melbourne, Australia.

NUOLATINIAI FOTO BENDRADARBIAI / PHOTOGRAPHERS — BOSTON, Mass.: Vl. Adomavičius, P. Bliumas, K. Gruzdas; BROCKTON, Mass.: L. Reivydas; BROOKLYN, N. Y.: V. Augustinas, V. Maželis, G. Penikas; CHICAGO, Ill.: A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; CLEVELAND, Ohio: V. Bacevičius; ELIZABETH, N. J.: J. A. Ribinskas; LOS ANGELES, Calif.: L. Briedis, Pr. Gasparonis, MANCHESTER, N. H.: K. Daugėla; OMAHA, Nebr.: Kun. L. Musteikis; PHILADELPHIA, Pa:: F: Jakaitis, V. Gruzdys; WASHINGTON, D. C.: Photo Alda (J. Trilupaitis); WATERBURY, Conn.: J. Gaidys, V. Vaitkus; WORCESTER, Mass.: J. Sutkaitis; C A N A D A: — HAMILTON, Ont.: B. Gumbelevičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q.: L. Stankevičius; TORONTO, Ont.: J. Dvilaitis, Luna Photo levičius, A. Juraitis; MONTREAL, P. Q.: L. Sankevičius; TORONTO, Ont.: J. Dvilaitis, Luna Photo Studio, V. Macas. AUSTRALIA — N Butkūnas, P. Sakalauskas. SOUTH AMERICA — L. Kančauskas.

ANTHONY F. SKIRIUS, Leidėjas / Publisher

Juozas URBONAS ..... Administratorius /Business Manager

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu ar inicialais, nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

The opinions expressed in signed or initialed articles are not necessary those of the Editors.

Žodinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Dienų" žurnale, LD Leidykla pasilaiko teisę panaudoti kitais atvejais.

Redakcijos ir Administracijos adresas / Address all Editorial and Subscription Mail to:
LIETUVIŲ DIENOS / LITHUANIAN DAYS
9204 SOUTH BROADWAY, LOS ANGELES 3, CALIFORNIA
PHONE: PLymouth 4-1377

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNIJOS LIETUVIU", LEISTU 1946-1949 METAIS.
"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH "CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama automatiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja laišku.

If subscription is to be discontinued at expiration, notice to that effect should be sent; otherwise it will renewed automatically. This policy accords with the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio m. / Published monthly, except July and August
Atskiro numerio kaina 65 centai. Single Copy 65¢
PRENUMERATA METAMS $6.00 bet kuriame pasaulio krašte. GARBĖS PRENUMERATA $10.00
SUBSCRIPTION $6.00 per year in any country of the world. HONORARY SUBSCRIPTION $10.00
"SECOND CLASS POSTAGE PAID AT LOS ANGELES, CALIFORNIA"

This Month's Cover

Jack J. Stukas, Hillside, N. J., is one of the most prominent Lithuanian-American young leaders in the U. S. He was born, raised and educated in the U. S. At present he is Manager of the NSE-International of New York, N. Y. He is very active in a number of the major Lith.-American organizations. He is Director of the Lithuanian radio program, "Memories of Lithuania. More about Stukas see pp 4-6.

Back Cover

Rev. P. Valiukevičius, Rochester, N. Y., Pastor of Lithuanian Parish, hangs a picture of Birutė (wife of Kęstutis the Great; mother of Vytautas the Great) on wall in the Rectory. More see pp. 11 and 12.

●SKAITYTOJŲ LAIŠKAI●

Krikšč. Demokratų priešų kalibras

Esu sužavėtas Jūsų dėmesiu Liet. Krikšč. Demokratų Sąjungos Seimui, J. E. Vysk. Padolskio vizitui ir naujajam sąjungos pirmininkui. Informacinis žurnalas, kokiu yra LD negali praeiti nepastebėjęs šių reikšmingų įvykių. Dėkui už atspausdinimą skaitytojo A. V. B. laiško paskutiniam 1958 m. LD numeryje. Minėto skaitytojo stilius ir žodžių pasirinkimas (pašlemėkai, psichiniai nesveiki, rasputininkai etc.) įrodo krikščioniškosios demokratijos priešų kalibrą.

Pr. Povilaitis,
LKDS CK sekr. jaunimo reikalams

RED. PASTABA. Dėl V. A. B. laiško Redakcija yra gavusi ir daugiau skaitytojų laiškų; visi piktinasi nekultūringu tonu, o kai kas net Red. kaltina. Pabrėžiame, kad Redakcija tam nepritaria, tokius darbus smerkia. Tatai buvo pabrėžta ir pastaboje, dedant gruodžio nr. skaitytojų laiškus.

Ne Kudirka, bet Žemaitis

Kaip buvęs raseinietis noriu Jums pranešti, kad Jūs pernai m. gruodžio mėn. Dienose padarėte klaidą: 9 psl. įdėtas paveikslas, po kuriuo pažymėta, kad tai yra paminklas Vincui Kudirkai ,— yra netiesa. Šitas paminklas yra ne Kudirkos Naumiestyje, bet Raseiniuose — Žemaitis. Jis taip pat yra darbas skulpt. Vinco Grybo, kurį vokiečiai 1941 m. sušaudė.

Waukegan, Ill. **Pr. Šliteris**

VINCO KUDIRKOS paminklas K. Naumiesty

IŠ TARPTAUTINĖS MOTERŲ PARODOS NEW YORKE. Lietuvių skyrius. Rengėjos ir pagalbininkės. Iš kairės: (sėdi) — Ošlapienė, Levickienė, (stovi) — Oniūnienė, Šileikiene, N. Lapytė, Plechavičiūtė, V. Jonuškaitė-Leskaitienė. Foto V. Maželis

Tarptautinėje Meno ir Pramonės parodoje buvo du lietuvių paviljonai, kuriuose gausiai reprezentuota lietuvių tautodailė — audiniai, kilimai, medžio drožiniai, juostos ir pn. Lankytojams buvo dalinama informacinė literatūra. Liet. programai vadovavo M. Jakubaitienė. Tarp kitko, Operetės choras, vad. J. Cibo, padainavo, J. Matulaitienės vad. Tautinių šokių grupė pašoko. "Miss Lithuania" titulu apdovanota Aldona Šileikytė.

A GROUP LITHUANIAN-AMERICAN WOMEN functionaries of New York, N. Y. at the Lihtuanian section of an international woman exibit held recently in New York City.

NEI KARO, NEI TAIKOS

1958 metus į amžinybę palydint

P. DAILIDĖ, Syracuse, N. Y.

Kiekvienais metais, peržengdami naujų metų slenkstį, mes paprastai atsigrįžtame ir peržvelgiame, ką yra davę mums praėjusieji metai. Nes pagal visuotiną priežasčių ir pasekmių dėsnį visa, ko mes galime laukti iš naujų metų, remsis senųjų metų palikimu. Nesudaro čia išimties ir pasaulinės politikos raida. Ir čia visi įvykiai, kurių mes galime susilaukti naujais metais, tiesioginiu ar aplinkiniu būdu pareis nuo tos padėties, kuri buvo susidariusi praėjusiais metais. O svarbiausias šiuo metu pasaulinės politikos klausimas yra tolesnis laisvojo ir raudonojo pasaulio santykių vystymasis. Nuo to vystymosi pareina ir bendra taika ir visų pavergtųjų, taigi ir lietuvių, viltys į išsilaisvinimą iš po bolševikinės letenos. Dėlto, norėdami mesti žvilgsnį į artimiausią ateitį šiuo požiūriu, mes turime peržvelgti tas spyruokles, kurios lemia vadinamus Vakarų ir Rytų santykius 1958 metams pasibaigiant.

Paminėsime čia tik pačias svarbiausias.

Raudonojo imperializmo gobšumas sustiprėjo. Bet auga ir pasipriešinimas. Retai kuriais kitais metais Kremlius yra daręs tiek pasikėsinimų į laisvojo pasaulio kraštus, kaip 1958 metais. Raudonosios užmačios čia beveik nuolat palaikė politinį įtempimą, kuris bent tris kartus buvo artimas sprogimui. Bet prie tikro karo nepriėjo. Susitikę su kietu laisvojo pasaulio pasipriešinimu, Kremliaus šulai kiekvieną kartą galintį įsiliepsnoti gaisrą užpylė kalbomis apie koegzistenciją. Kodėl? Ar jie pabūgo Amerikos atominių ginklų, ar jiems pagailo milijonų žmonių, kurie per atominį karą būtų išžudyti? Nei viena, nei kita. Jau yra beveik tikra, kad Sovietų Sąjunga vengia didesnio karo dėlto, kad nepasitiki savo gyventojais. Tie gyventojai dabar daug daugiau žino apie laisvąjį pasaulį ir, kilus dideliam karui, pasistengtų raudonųjų engėjų nusikratyti. O Washingtonas jau yra nusistatęs kiekvieną raudonųjų agresiją atremti jėga, jeigu prireiks. Taip įvyko Libane, taip buvo ties Quemoy ir Matsu salomis, taip yra dabar Berlyne. Dėlto pavergti laisvus kraštus tokiu keliu, kaip Baltijos valstybes, bolševizmui susidarė jau daug sunkesnės sąlygos. Užgrobdamas tokius kraštus, Chruščevas dabar rizikuoja karu ir tai greičiausiai pasauliniu karu. O Chruščevas žino, kad toks karas dabartinėmis sovietų gyvenimo sąlygomis reikštų bolševizmo galą. Dėlto, nežiūrint visų jo grasinimų, būkime tikri, kad ir dėl Berlyno jis nekariaus, o savo ultimatumą per Mikojaną, kuriuo kitu keliu pasitengs likviduoti.

Bet tai nereiškia, kad raudonasis imperializmas nustos veržęsis.

Bolševizmas, kaip siekė ligi šiol, taip ir ateityje sieks pavergti visą pasaulį. Tik pagal Lenino mokslą jis kiekvienu laiku turi pasirinkti tam lengviausiai prie tikslo vedančius kelius. Dėlto ir Chruščevas nesismelks ten, kur raudonasias užmačias laukia kietas laisvojo pasaulio pasipriešinimas. Bet jis tykos silpnesnių vietų, kur laisvojo pasaulio budrumas nepasireikš reikiamu laiku, ir kels tose vietose raudoną vėliavvą.

Sovietų technikos pažanga 1958 metais sudarė ypatingas sąlygas Chruščevo ambicijoms bujoti. Juk tolimo skridimo raketomis, kurių Amerika dar neturėjo, jis galėjo be atodairos gazdinti laisvąjį pasaulį. O raketiniam karui nereikėjo ir sovietų gyventojų patriotizmo, kai Chruščevas galėjo būti tikras, kad tas karas jam bus sekmingas. Tuo laikotarpiu raudonoji agresija ir buvo pradėjusi augti.

Bet Chruščevas blogai apsi- / *Nukelta į 17 psl.*

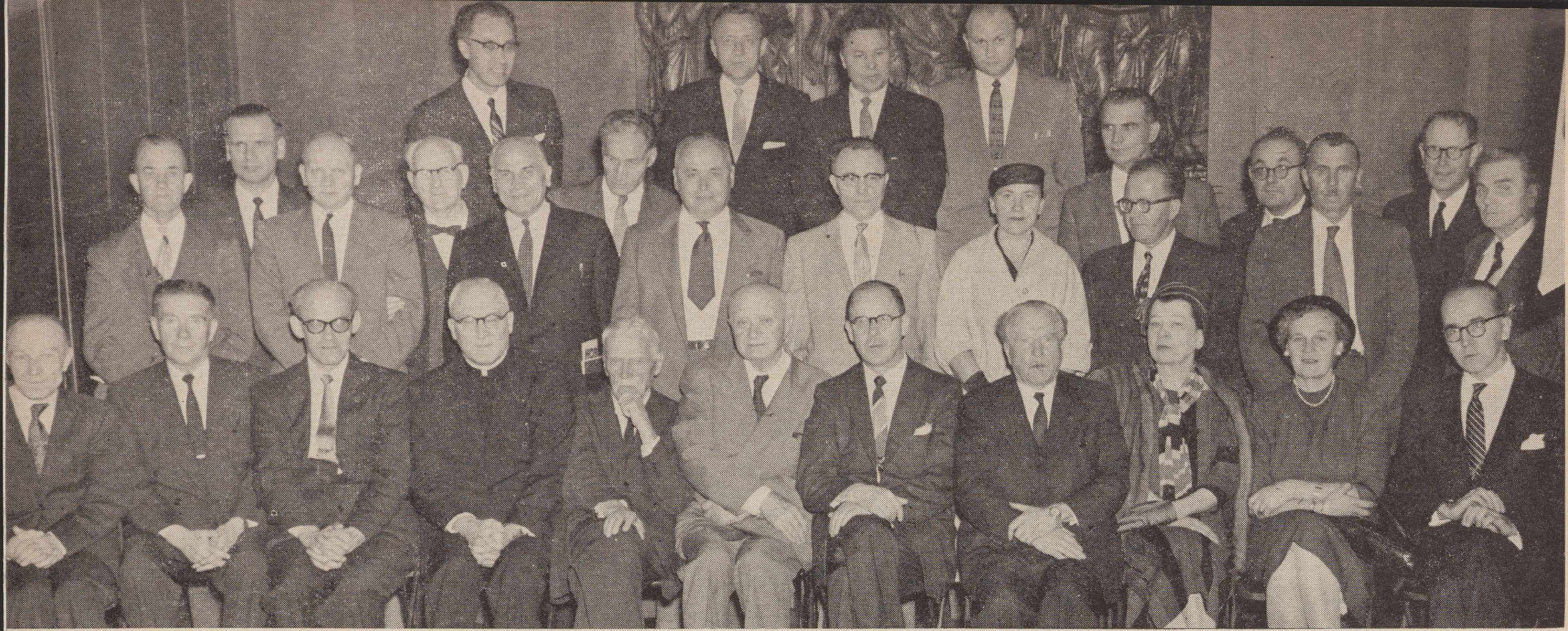

VLIKO POSĖDŽIAI NEW YORKE, vykę spalių 11-13 dd. Baltų namuose, buvo gausūs dalyvių skaičium ir darbais bei nutarimais. Metų veiklos pranešimą padarė Vliko pirm. Dr. A. Trimakas. Rytų ir Vakarų sienų atstatymo pranešimus padarė studijų komisijų pirmininkai M. Brakas ir J. Audėnas. Apie Pavergtų E. Tautų org-jos veiklą Lietuvos laisvinimui painformavo LLK-to pirm. V. Sidzikauskas. Tartasi radijo transliacijų ir biuletenio į tautą siuntimo klausimais. Biuletenis būtų siunčiamas ne tik valdžios bei partijos asmenims ir bet kokiems žinomiems asmenims. Sumanymui nepritarė P. Vainauskas, P. Jukna ir kt.

I-je eilėje (sėdi) iš k. į d.: P. Jočys, P. Vainauskas, H. Blazas, prel. J. Balkūnas, Stp. Kairys, J. Budrys, dr. A. Trimakas, V. Sidzikauskas, M. Kižytė, A. Devenienė, J. Stikliorius; II-je eilėje (stovi): J. Valaitis, S. Dzikas, L. Šmulkštys, K. Bielinis, K. Škirpa, J. Audėnas, dr. J. Peronis, S. Griežė-Jurgelevičius, V. Kulbokienė, A. Jukna-Juknevičius, A. Mažiulis, dr. M. Devenis, J. Pakalka, J. Vilkaitis; III-je eil.: J. Pažemėnas, dr. A. Šidlauskas, dr: A. Škėrys, A. J. Kasiulaitis, dr. D. Krivickas. Foto V. Maželis

DARBAS, VERTAS MILIJONO DOLERIŲ

Pokalbis su Jokubu Stuku, "Lietuvos Atsiminimų" radijo direktorium

— Malonus J. Stukai, Jūs esate vienas iš veikliausių jaunosios kartos Am. lietuvių veikėjų organzacijose, radijo ir šiaip kultūros dirvoje. LD-nų skaitytojams būtų labai įdomu išgirsti Jūsų nuomonę, kas jaunuolį, baigusį aukštuosius JAV mokslus ir įsigijusį gerą specialybę, nepaskandino svetimojoje jūroje, bet išlaikė gyvą, ir ne tik gyvą, bet ir ir kitus budinantį, vedantį pavyzdingą kovą dėl lietuviškosios kultūros ir dėl Lietuvos laisvės. Idomu būtų išgirsti, kas Jūsų šeimoje palaikė lietuviškumą, kas jį Jums perdavė ir kas skatino Jus stoti į lietuviškas organizacijas?

— Nuo pat jaunystės dienų pamilau lietuviškumą ir savo tėvų kraštą, nors jo niekad nemačiau. Prisimenu, kad būdamas 12 metų, laimėjau $1.00 premiją už rašinį į "Facts You Should Know" iliustruotą skiltį pradžios mokyklos savaitiniam žurnale, kad Lietuva kadaise buvo didžiausia šalis Europoje, ir jos vadai viešpatavo nuo Baltijos iki Juodosios jūros. Ir šiandien, kaip ir tada, kai kas mini Lietuvos vardą arba lietuvius, ypač amerikiečių tarpe, kyla krūtinėje toks geras, toks malonus jausmas.

Sakyčiau, kad taip yra todėl, kad mano gyslomis teka lietuviškas kraujas. Mūsų namuose visuomet buvo kalbama tik lietuviškai. Motiną, Mortą Matejūnaitę, kilusią iš Lygumų, Amerikon atsivežė teta; ji buvo 12 metų mergaitė. Tėvas, Jokubas Sr., kilęs iš Aluntos, atvažiavo turėdamas 18 metų. Jie nematė Lietuvos laisvos ir klestinčios, bet ir beveik visi senosios kartos ateiviai, labai mylėjo savo gimtinę.

— Kur lankėte pradžios mokyklą — parapinę ar valstybinę? Kur išmokote lietuviškai skaityti ir rašyti?

— Pas mus, Newarke, New Jersey, nebuvo lietuviškos mokyklos, lankiau ir baigiau viešąsias pradinę ir aukštesnę mokyklą. Po pamokų 2 kartus savaitėje liet. vienuolės pranciškietės atvykdavo į mūsų, Švč. Trejybės parapiją mokyti mus kalbėti, melstis, dainuoti ir vaidinti lietuviškai. Net ir šiandien nemoku eiti išpažinties arba poteriauti angliškai. Tai šių seselių nuopelnas!

Nemažiau vertas pagarbos ir mielasis mūsų klebonas, prelatas Ignacijus Kelmelis, didelis Lietuvos patriotas, sekmadieniais mokęs melstis lietuviškai, augti ir dirbuotis savo tautai. Jo parapijoje daugelį metų tarnavau šv. Mišioms, dainavau chore, kurį laiką, po karo, vargoninkavau.

— Kokio amžiaus Jūsų tėvai, ar abu gyvi; ar visi Jūsų šeimos nariai aktyvūs lietuviai?

— Tėvas dabar turi 66 metus, ir šią vasarą išėjo į pensiją; mama — 58 metų. Du vyresni broliai yra vedę. Augustinas, 40 metų, vedė Ritą Staskaitę, ir augina du vaikus. Petras, 36 metų, vedė Emiliją Urboniutę, ir turi 3 vaikus. Tėvai būtų nesutikę leisti jiems vestis, jei būt pasirinkę svetimtautes. Jaunesnis brolis Liudvikas, 27 m. amžiaus, gegužės mėn. baigs N. Y. universitetą ir dėstys muziką gimnazijoje. Jis ypač myli lietuvišką dainą ir lietuvių kompozitorių kūrinius, dažnai dalyvauja liet. parengimuose, atlikdamas dainų ir kūrinių programą.

— Kada pradėjote darbuotis lietuviškoje dirvoje? Kodėl pasirinkote radijo sritį?

— Lietuviškon veiklon įsitraukiau turėdamas 16 metų, dar lankydamas aukštesniąją mokyklą. Mat, mūsų apylinkėje nebuvo dalyko, kuris jungtų lietuviškąjį jaunimą ir padėtų jam organizuotai atsispirti prieš svetimybių jūrą. Suorganizavau "Lietuvos Garsų" radijo chorą ir šokių grupę. Mūsų pirmasis pasirodymas buvo Newarke, Šv. Jurgio dr-jos salėje, Lietuvos prezidento A. Smetonos iškilmingam sutikime 1941 m. pabaigoje. Prezidentas įstojo į mūsų "Lietuvos Garsų" radijo dr-ją garbės nariu.

Jokubas J. Stukas, Hillside, N. J., aštuoniolikti metai darbuojasi vadovaudamas lietuviškajai radijo valandai, kuri pradžioje vadinosi Lietuvos Garsais, o dabar — Lietuvos Atsiminimais. Jis yra ir šiaip lietuviškoje organizacinėje veikloje plačiai pagarsėjęs. Lietuviškoje dirvoje varydamas platų kultūrinį barą, J. J. Stukas iš profesijos yra biznio administracijos specialistas. Prieš dešimtį metų baigęs finansų mokslus New York un-te, jis gavo stipendiją gilinti studijas Londono Oxforde. Grįžęs stojo į Columbijos un-tą ir A. M. laipsnį už darbą "Advertising in Export Selling". Dabar New Yorko un-te ruošia Ph.D. laipsniui tezę "Lietuvos tautinis atgimimas".

Sausio 15 d. J. Stukas, kaip vienas iš direktorių "NSE -International" b-je, išvyksta į pasaulinę 8 savaičių kelionę.

J. J. Stukas vienintelis Amerikos lietuviuose suorganizavęs 10 televizijos programų. Ta proga LD bendradarbis patiekė keletą klausimų, į kuriuos J. Stukas mielai ir labai atvirai atsakė.

— Kaip Garsai virto Atsiminimais?

— 1943 m. išvykau kariuomenėn. Radijo valandą vesti perėmė Stasys ir Ona Pociai, nuoširdūs lietuvybės rėmėjai Newarke. Grįžęs 1944 m. rudenį vėl ėmiau vesti lietuviškas transliacijas. Joms daviau naują pavadinimą — LIETUVOS ATSIMININMAI, nes Lietuvos Garsai jau nebetiko... Lietuva buvo žiauraus okupanto komunistų pavergta ir "atsiminimai" klausytojams buvo malonesni nei pavergtos tėvynės ar ištremto lietuvio aimanos... garsai.

— Kokia Jūsų, "Atsiminimų", draugystė su Rūtos ansambliu?

— Labai artima. Rūta irgi mano augintinė. 1944 m. rudenį suorganizavau merginų radijo chorą Rūtą, 1950 metais, kai iš karo grįžo vyrai, virtusį mišriu Rūtos ansambliu. Šiam ansambliui jau devinti metai vadovauja muz. Algirdas Kačanauskas, kuris talkininkauja ir radijo valandas pravedant. 1944 m. įsteigiau dar Tautinių Šokių ratelį, kuriam daugelį metų vadovavo Lilija Stilsonaitė Šateikienė. Pastaruosius dvejus metus rateliui vadovauja Jadvyga Matulaitienė. Kiek anksčiau grupę vedė Aldona Cvirkaitė Pitkunigienė. Ilgą laiką radijo programas paruošiant man talkininkavo Alfonsas Petrutis, dabar dirbąs Amerikos Balse. Jis parašė Rūtos ansambliui keletą muzikinių vaizdelių. Lietuvos Atsiminimų radijo ansamblis Rūta daugybę kartų yra dalyvavęs koncertų programose, minėjimuose, festivaliuose, tarptautiniuose parengimuose, taip pat televizijoje ir radijo programų koncertuose.

— Kiek ansamblis turi narių ir kokia jo organizacija? Ar panaudota programa žūsta?

— Aktyvusis ansamblio narių skaičius — kelios dešimtys, bet kiek gražaus jaunimo turėjome, nariams keičiantis, sunkus suskaičiuoti. Keletas šimtų, o gal arti tūkstančio, išmoko

JANĖ GERDVILIENĖ, Brooklyno Maironio šešt. mokyklos mokytoja vadovauja vaikų programai per "Lietuvos Atsiminimų" radijo valandą.

MRS. J. GERDVILIENĖ of Brooklyn, N. Y. heads a radio program for children on the Memories of Lithuania radio progam, directed by J. J. Stukas.

dainuoti, šokti ir vaidinti lietuviškai.

Radijo klausytojai, įmokėdami metinį nario mokestį ($3.00) tampa Rūtos klubo rėmėjais.-nariais. Dėka "rūtiečių", taip pat ir Radijo Kultūros Fondo aukotojų, mūsų lietuviškų plokštelių, transkripcijų ir juostelių archyvas, turbūt, yra didžiausias laisvajame (lietuvių) pasaulyje. Turime užrekorduotų dainų, šokių, eilėraščių, vaidinimų, literatūrinių valandėlių ir pn. Dainų turime apie porą tūkstančių. Kai Lietuva bus išlaisvinta, visą archyvą perduosiu kaip auką Vilniaus arba Kauno radijofonams. Archyvas yra nemažiau $5,000 vertės.

— Jūs, rodos, vienas iš nedaugelio, o gal ir vienintelis lietuviškos radijo valandėlės vedėjas, pasukęs su savo programa į televiziją; kas Jus į tai paskatino, kokias programas davėte ir į ką kreipėtės — į lietuvius ar į amerikiečius ir kokiomis progomis?

— Pamatęs, kiek daug įtakos propagandiniu atžvilgiu turi televizija, prieš ketverius metus pradėjau lietuviškąsias TV programas iš galingos New Yorko stoties, kurios siųstuvas yra ant didžiausio pasaulio pasato — Empire State Building. Iš pradžių naudojome tik lietuvių kalbą. Pagaliau susipratom, kad svarbiau yra kalbėti angliškai ir papasakoti arti 15 milijonų televizijos žiūrovų New Yorko, New Jersey ir Connecticut apylinkėje apie Lietuvos tragediją, jos troškimą išsilaisvinti ir parodyti jos kultūrinių vertybių.

Turėjome apie dešimtį lietuviškų televizijos programų, kurios kiekvieną kartą suruoštos atšvęsti kurią lietuvišką šventę ar paminėti svarbesnę sukaktį. Štai keletas pavyzdžių: Vasario 16toji, Birželio trėmimai, Tautos šventė, Lietuviškos Kalėdos, "Lietuvos Atsiminimų 15 metų sukaktis, Šv. Kazimiero 500 metų gimimo sukaktis, Lietuvos Nepriklausomybės 40 metų sukaktis, Vilnius ir kt.

— Paprastai televizijos valandos labai brangiai kaštuoja; amerikiečių išlaidas padengia firmų skelbimai, o kas išlaidas padengė Jūsų TV programų. Gal parsidavėte kokiai firmai?

— Ne. Kiekviena programa kaštavo po apie $1,000, kuriuos padengė geraširdžiai mūsų radijo klausytojai, lietuviškos draugijos ir keletas lietuviškų rėmėjų. Mūsų programose dalyvavo daug geriausių liet. dailininkų, muzikų, šokėjų, dainininkų, chorų, vaidintojų, deklamuotojų, rašytojų, kalbėtojų, dvasiškių. Lietuvos kultūrinės propagandos atžvilgiu kiekviena programa buvo verta mus milijono dolerių!

— Ilgas laikas dirbate liet. kultūros dirvoje, sakykite, ponas Stukai, ar per paskutinį dešimtmetį Amerikos lietuvių kultūros lygis pakilo ar nusmuko? Kas prie to prisidėjo?

— Mano nuomone, per paskutinį dešimtmetį lietuviškasis Amerikos lietuvių kultūros lygis žymiai pakilo, ir tai įvyko dėka naujosios imigracijos, kuri bedidėjantį nutautėjimą sulaikė

"RŪTOS" RADIJO ANSAMBLIO VALDYBA. Iš kairės: Josephine York, Bronė Venckienė, vicepirm., Ona Klimašauskaitė, pirmininkė, Dalia Slepakovaitė, sekretorė, Ona Gutauskaitė, antr oji vicepirm.; stovi: Liudvikas Stukas administratorius, Algirdas Kačanauskas, dirigentas, Jokubas Stukas, direktorius.
OFFICERS OF THE RŪTA RADIO ENSEMBLE of New York, N. Y., J. Stukas, director.

Dana Mockeliūnaitė pasakoja TV programoje, surengtoje Vasario šešioliktai paminėti.

Irena Stanaitytė, Rūtos ans. narė, rodo Vilniaus vaizdus TV programoje "Salute to Lithuania".

LIETUVIŠKOS TELEVIZIJOS PROGRAMOS, kurią (aštuntą) suorganizavo J. J. Stukas, "Lietuvos Atsiminimų" radijo valandos vedėjas, dalyviai: Rūtos choras, šokėjai ir rašytojai. Programa duota per WATV (13 kanalas) N. Y.-N. J. televizijos stotį. Skirta: Lietuvos Nepriklausomybės šventei paminėti. Programoje: Alg. Landsbergio montažas "Lietuviškoji siela". Kairėje — muz. A. Kačanauskas, priešais, vidury - J. Stukas, direktorius, nuo jo į kairę— A. Šalčius, montažo rež. talkininkas, į dešinę — A. Petrutis, A. Balso red., ir A. Landsbergis — montažo autorius. Šokiams vadovavo J. Matulaitienė.

JACK J. STUKAS, Hillside, N. J., organizer of a Lithuanian TV program, his assistants and participants in the program.

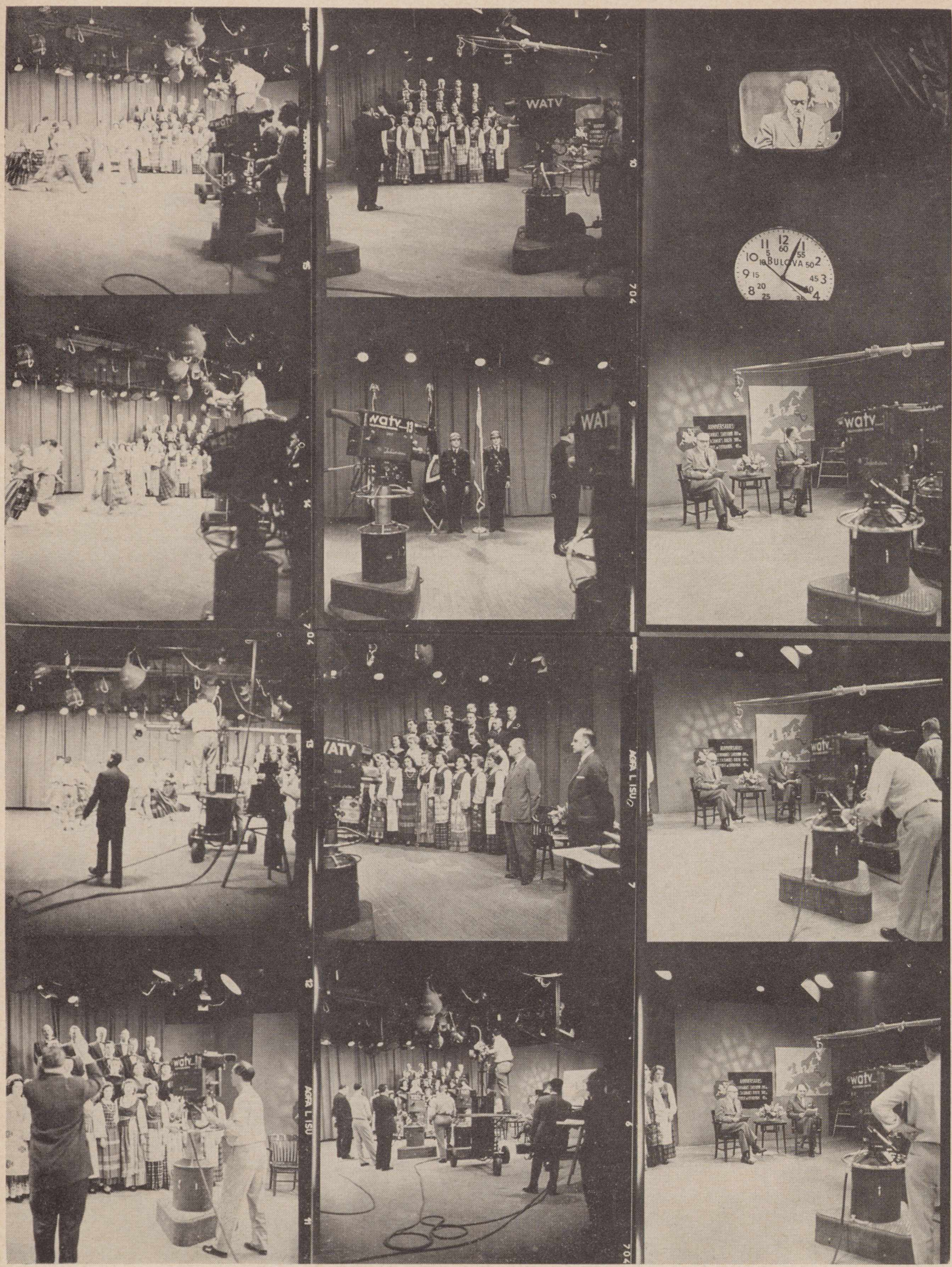

VAIZDAI IŠ RŪTOS ANSAMBLIO TV New Yorke programos, pavadintos "Salute to Lithuania". Matyti "Rūtos" taut. šokių grupė, kuriai vadovauja J. Matulaitienė, "Rūtos" choras, kuriam diriguoja A. Kačanauskas, Gen. Lietuvos konsulas J. Budrys, pasakęs kalbą, radijo val. "Lietuvos Atsiminimai" dir. Jokubas J. Stukas, Amerikos Liet. Karo veteranų or-jos narių sarayba ir kt. programos momentai.
SOME MOMENTS from a Lithuanian TV show originating from New York City and sponsored by the Lithuanian radio program, Memories of Lithuania, headed by J. J. Stukas of Hillside, N. J.

dar 50-čiai metų. Tą ypatingai pajutau duodamas radijo programas. Ir klausytojai pakilo kartu su kylančiu kultūriniu lygiu programose. Turbūt, taip yra ir visose meno sritvse ,o ypač pakilo mūsų laikraščiai ir žurnalai.

— Kokie Jūsų manymu yra didžiausi dabartiniai laisvojo pasaulio lietuvių uždaviniai?

— Aš manau, kad didžiausi laisvojo pasaulio lietuvių uždaviniai yra šie. Pirma: nenutautėti. Perdaug žiūrėdami savo materialinio gerbūvio, nustosime reikalingos dvasinės stiprybės. Jau dabar naujųjų ateivių vaikai pradeda nebekalbėti lietuviškai. Į lietuviškas bažnyčias jau pertoli važiuoti, eina į artimiausią svetimtaučių bažnyčią. Lietuviški parengimai dėl sumažėjusio lankytojų skaičiaus jau neša nuostolį. Mat, kiekvienas dabar turi televiziją namuose.

Baigus aukštuosius mokslus, daugelis jaunimo nuskęsta svetimųjų jūroje. Užtat tokie jaunų darbai, kaip Lituanus leidimas, turi būt kiekvieno lietuvio vertinami ir remiami. Jei lietuvis studentas pažiūrės kaip žydas ar kaip airis į savo tėvų kraštą ir jo palikimą, jis negalės paneigti lietuviškos kultūros reikšmingumo.

Antra: ištverti kovoje dėl Lietuvos laisvės. Anksčiau ar vėliau, tautų kalėjimas, kokiuo yra Sovietų Sąjunga, žlugs, ir Lietuva vėl bus laisva ir nepriklausoma — tai dienai turime ruoštis. Tai diena turime aukotis. Tai dienai priartinti turime veikti ir dirbti.

— Kaip Jūs žiūrite į komunistų kartu ir lietuviams, savo "kultūribrukamas laisvajam pasauliui, o nes vertybes", operuojant nekaltu "kultūrinių vertybių pasikeitimo" vardu?

— Dėl komunistų brukamų laisvajam pasauliui jų "vertybių" pasakysiu šitaip... Iš vieno taško šis "pasikeitimas" yra sveikas. Pavergtas ir apgautas rusas trokšta per savo kalėjimo langą pažiūrėti į laisvą, šviesų pasaulį. Pasikeitimas filmomis, meno trupėmis ir pn. šiek tiek jam tą langą pradaro. Amerikoje rusų šokėjų grupė, agronomų delegacija, studentų pasikeitimas nedaug dėmesio sukėlė. O kaip yra, kai į Sovietus nuvyksta panašios mūsų grupės? Kur tik amerikiečiai apsilanko, apstoję rusai klausia, ir klausia, ir klausia... kodėl pas jus Amerikoje visko pilna, kodėl taip, kodėl taip?..

Iš antro taško — nenorėčiau matyti glaudesnio bendradarbiavimo su pavergtos Lietuvos menininkais. Jie tuo atžvilgiu būtų tik propagandos įrankiai, o ne lietuviško meno ir laisvos kūrybos skleidėjai. Tegu sovietai leidžia jų knygas, tegu įrašo jų plokšteles, — jie tai daro ne lietuviškojo meno ugdymui, bet partijos ir komunizmo propagandai. Tokio propagandinio šlamšto mums nereikia. Ateis laikas — mes bendradarbiausime ir keisimės su laisvos Lietuvos laisvais meno kūrėjais.

— Teko patirti, kad po Naujų Metų išvykstate į didesnę kelionę — ar tai asmeninė ar tarnybinė kelionė, kaip bus su Jūsų radijo programomis, ar susitiksite su pasaulio lietuviais?

— Esu didelės Tarptautinės Prekybos Egzekutyvų Or-jos tarpt. sk. direktorius ir eidamas tas pareigas vyksiu kartu su 15 asmenų delegacija į 15 skirtingų valstybių Tolimuose ir Artimuose Rytuose, Pietų Pacifiko kraštuose ir Europoje.

Išvykus į šią kelionę, nuo sausio 16 iki kovo 14, radijo programomis rūpinsis A. Kačanauskas ir brolis Liudvikas.

Deja, dėl labai riboto laiko galėsiu susitikti tik su Australijos ir Romos lietuviais. Kontaktus jau darau.

— Ir paskutinis, asmeniškas ir diskretus klausimėlis: berods, dar esate nevedęs? Kodėl?

— Kodėl? Atsakymas labai lengvas: iki šiol neturėjau laiko! Bet visvien manau vieną gražią dieną susirasti sau "amžiną meilę", kuri būtų mano talkininkė ne tik gyvenime, bet taip pat darbuose ir sumanymuose.

JIS KOVOJA KAIP TIKRAS LIETUVIS

Stanley Yankus — JAV kovotojas dėl ūkininko laisvės

EDVARDAS ŠULAITIS, Cicero, Illinois

Kas gi šiandien nebus girdėjęs Stanley Yankaus (lietuviškai Stasio Jankaus) vardo — vardo atkaklaus žemaičio sūnaus, kuris 1958 metais sujudino Ameriką!? Tai žmogus, pasipriešinęs federalinės valdžios pasėlių auginimo kontrolės įstatymams, kovojantis už žmogaus laisvę šiame laisvės krašte. Norint geriau suprasti už ką ir prieš ką kovoja Stasys Jankus, pažvelkime į Detroito Times vedamąjį "Mr. Yankus, You Have an Ally!", kuriame tarp kitko sakoma:

"Per paskutiniuosius keturiasdešimt metų jokia visuomenės grupė nėra labiau rėmusi tvirto amerikonizmo kaip Amerikos legionas.

Todėl nenuostabu, kad Legionas neseniai įvykusiame suvažiavime tvirtai pasisakė už Dowagiac ūkininką Stanley Yankų ir už jo vieno asmens kovą dėl nepriklausomumo.

Ūkininko Yankaus kova prieš federalinę derliaus kontrolę yra buvusi aprašyta šitame laikrašty kelis kartus per pastaruosius mėnesius.

Jis nori tik pats sau pasigaminti maisto ir išauginti pakankamai kviečių savo paukštynui išmaitinti.

Atvirai sakant, atkakli šio vyro kova, kuri atrodo beviltiška, mus žavi.

Ir tai yra galbūt todėl, kad logika yra visiškai jo pusėje, o įstatymas ir kvaila, nenusileidžianti biurokratija yra perdėm prieš jį.

Kvaila yra Yankaus kova už save išlaikančio žmogaus idealą, už savoką, kuri pastaraisiais metais yra išėjusi iš mados.

Bet vyriausybė yra nustačiusi, kiek jis turi išauginti kviečių savo Cass valsčiaus ūkyje, lygiai kaip ji nustatė, kiek kiekvienas ūkininkas gali auginti kviečių.

Daugelis kitų ūkininkų — kviečių augintojų — paprastai priima vyriausybės nustatytas kviečių kvotas, nežiūrint, ar jos jiems patinka ar ne. Atpildui vyriausybė juos paremia finansiškai. Yankus gi atsisako nuo federalinės paramos.

Šis neprisitaikantis jo nusistatymas jau yra jam kaštavęs 1700 dolerių pabaudos, t. y. apie pusę jo santaupų. o kiti teismo sprendimai grasina iščiulpti visas jo santaupas.

Iki šiol jis beveik neturėjo šalininkų. Dabar stiprus jo sąjungininkas yra Legionas, kurio patriotizmas nekelia abejonių.

Amerikiečiai gerai padarytų pastudijuodami Legiono rezoliuciją, remiančią jo nusistatymą ir teigimą, kad daugelis 1938 m. išleistų Agriculture Adjustment Act potvarkių yra neaiškūs, neteisingi, negalioją ir nedemokratiški.

Maždaug prieš du šimtu metų grupė atkaklių "maištininkų" Bostone buvo tokio pat nusistatymo dėl britų muitų arbatai.

Detroit Times tvirtai stoja šala Legiono, kuris garbingai palaiko Stanley Yankaus poziciją."

Pavartykme laikraščių iškarpas, kurių Yankus turi prisirinkęs kelis šimtus ir paskaitykime jų antraštes:

WATCH STANLEY YANKUS (Detroit Times);

FARM SURPLUS SCANDAL (Philadelphia News);

FARMER YANKUS IGNORES PLANTING RULES; FEDERAL FINES RISE AND THE F. B. I. COMES (Wall Street Journal);

DON QUIXOTE OF DOWAGIAC (Wall Street Journal);

SECRETARY BENSON HELPS YANKUS IN HIS BATTLE (Detroit Times);

YANKUS CHARGES USA VIOLATES CONSTITUTION, EIGHT COMMANDMENT (The Journal-Era Perrien Springs, Mich);

YANKUS GETS INVITE FROM BENSON (Detroit Times);

MAN SCHOULD BE LET ALONE (Detroit Times);

FARMER TELLS 5 YEAR FIGHT ON QUOTA LAW (Chicago Suday Tribune);

YANKUS WILL STICK OUT FIGHT WITH ASC (The Dowagiac Daily News);

CASS POULTRYMAN YANKUS GETS U.S. SUMMONS IN WHEAT FINE CASE (The South Bend Tribune);

GOVERNMET FREEZES YANKUS' BANK ACCOUNT, It's A Free Country, But... (The Dowagiac Daily News); ir taip toliau. Ar nenusibodo skaityti? O Jankui kovoti ar nenusibodo?

"The Dan Smoot Report" savaitraštis pirmame puslapyje įdėjo rašinį, pavadintą "A Yank Named Yankus" , kuriame rašoma:

"1940 metais Stanley Yankus, tada 21 metų amžiaus — metė tarno darbą Chicagoje pasiryžęs toliau gyventi ūkininkaudamas. Sūnus lietuvio, kuris į Ameriką atvyko ieškodamas laisvės. Stanley Yankus pasižymi nepaprasta meile didžiųjų asmens laisvės principų, surašytų Nepriklausomybės Deklaracijoje ir Jungtinių Valstybių Konstitucijoj. Ir jis patyrė, kad dėl jų (nevykdymo) turi gėdytis Vyriausias Amerikos Teismas, visi federalinės valdžios potvarkių leidėjai ir 99% visų Jungtinių Valstybių kongresmanų ir senatorių..."

Yankus susilaukia daug draugų ir užtarėjų. Šių eilučių autoriui jį teko girdėti kalbant "We the People" organizacijos konvencijoje Chicagoje 1958 m. vasarą, kada jo žodžius lydėjo griausmingi plojimai. Jis ir šiandien savo visą laisvalaiįk praleidžia atsakinėdamas į jo pusės palaikytojų, kurių jis turi visame krašte, laiškus. Jis dažnai yra kviečiamas kalbėti įvairių organizacijų susirinkimuose, suvažiavimuose ir kiek tik laikas jam leidžia neatsako pakvietimų. Jis taip pat renka spaudos atsiliepimus, juos perspausdina ir platina.

Jo tėvai yra atvykęs iš Lietuvos. Tėvas mirė 1955 metais, sulaukęs 66 metų (paskutiniu laiku dirbo Chicagos Surface Lines dirbtuvėj). Motina, mergautine pavarde Paugaitė, dabar yra ištekėjusi už Joe Barskio ir gyvena ūkyje, netoli Berrien Springs, Mich. Stanley Yankus turi veną seserį — Mrs. Joh Polishuk, kuri gyvena taip pat ūkyje netoli Stevensville, Mich. Ji susirašinėjanti su giminėmis Lietuvoje, iš kurių patyrė, kad Yankaus dėdė Paulius Pauga yra išvežtas į Sibirą.

Stanley Yankus, kuris šiuo metu yra 39 metų amžiaus, vedęs švedų kilmės žmoną ir augina 3 vaikus: Russel 12 metų, Dennis 11 ir Karen — 3-jų metų.

Po paskutiniųjų ,1958 m. lapkr. mėn., rinkimų Yankus sakosi maža vilties, kad prieškonstitucinis kviečių kontrolės aktas būtų pakeistas, nes dar daug esą žmonių, kurie, jo žodžiais tariant, "want something-or-nothing". Bet jis vistiek nepaliausiąs kovojęs, — kaip tikras lietuvis, užkietėjęs žemaitis.

SEKRETORIUS BENSONAS sveikinasi su "kviečių maištininku" Stasiu Jankum, Mich. valst.
SECRETARY BENSON (left) shakes hands with "Wheat Rebel" Stanley Yankus, of Dowagiac, Mich. (Read an article on this page).

STANLEY YANKUS prie savo namų pašto dėžutės. Jis gauna daugel laiškų, kuriuose "užgiriama" jo kova dėl kviečių laisvės.
STANLEY YANKUS of Dowagiac, Mich., glancing through his daily mail from all over the country, praised by people for his fight against government restrictions on farmers.

"MR. JANKAU, TU TURI SĄJUNGININKĄ!", —tokį pavadinimą davė Detroit Times, įdėdamas šią karikatūrą; sąjungininkas yra Amerikos Legionas.
"MR. YANKUS, YOU HAVE AN ALLY!", a cartoon from "Detroit Times" editorial page.

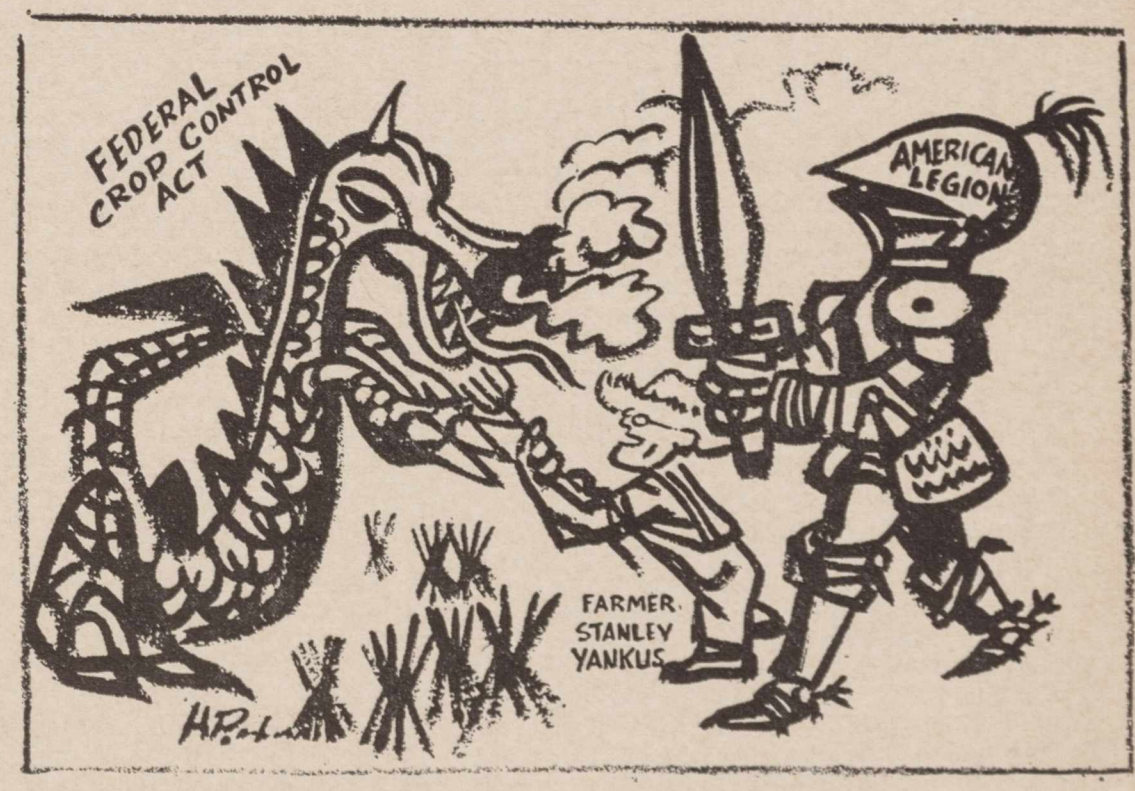

ALOYZAS BARONAS, rašytojas, Chicago, Illinois.
AL. BARONAS, author, Chicago, Ill. See his short story, "The Tower", on this page

Aloyzas Baronas, be abejo, yra kūrybingiausias šiame pokaryje išaugęs jaunosios kartos rašytojas. Nuo 1951 metų, kada jis debiutavo novelių rinkiniu "Žvaigždės ir vėjai", iki šios dienos B. išleido 7 beletristikos knygas. Jo novelės dažniausiai kelia kokią nejprastą ar net neišsprendžiamą problemą; jo romanuose regime šio karo ir pokario surizgusiose situacijose įklimpusius jaunuolius. Jo stilius liete liejasi vaizdų tvanu; pasakojimas pilnas poetiškiausių vaizdų, dialogai persunkti nuolatiniais personažų filosofavimais, kontrastais ir neišsenkamais aforizmais. Dėlto jo veikalų personažai, apgaubti lyrika ir filosofija, nustoja individualių kontūrų, ir skaitytojo atminime palieka ne vardus, o kovas ir idėjas, dėl kurių jie kovojo arba išspręstas ar neišsprendžiamas problemas.
Šalia to Baronas yra žinomas sąmojingų aktualiomis temomis humoristinių eilėraščių autorius Dr. S. Aliūno slapyv. (rink. "Valerijono lašai") ir vaikų literatūros rašytojas.

BOKŠTAS

ALOYZAS BARONAS, Chicago, Illinois

NESENIAI buvau persikėlęs gyventi į kitą miesto dalį. Nebuvo čia nei geriau, nei blogiau, negu ten kur anksčiau gyvenau, bet buvo į darbą arčiau ir mažiau reikėjo mokėti už kambarį. Miesto dalis nebuvo nei perdaug graži, nei perdaug apleista, tačiau aš čia suradau dalį savo tautiečių ir man to užteko. Pavasariais čia sužaliuodavo medžiai nuteikdami kažkaip pakiliau, o rudenį jie berdavo lapus, ir aš nuo graudulio norėdavau trenktis į kitą pasaulio galą.

Bet čia buvo visos aplinkinės krautuvės, valgyklos ir smuklės mano tautiečių rankose, ir sunku buvo kur nors iš to kvartalo išsimušti. Kiekvieną dieną užeidavau į nedidelę krautuvėlę nusipirkti cigarečių ir duonos... Ir dar kaiko prie duonos. Krautuvėje sutikdavau žmonių, ir kartais ilgokai su jais plepėdavome, tvarkydami pasaulį, leisdami raketas į mėnulį ir veržidamiesi į kitų žmonių miegamus. Nes artimo apkalbėjimas taip reikalingas, kaip laikraštis, radijas, ar duona ar vanduo. žmogus atsigauni, kaip po maudynės.

I tą pačią krautuvę dažnai ateidavo senyva moteris Ona, kurios pusė veido buvo šiek tiek sužalota, ir toje pusėje jos akis žiūrėjo nemirksėdama. Ji atrodė lyg trikampė ir verdavo kiaurai. Aš moterį sutikdavau ir niekada nepraleisdavau progos žvilgterėti į jos siaubingą trikampę akį ir tuoj pat, lyg išsigandęs, nusisukdavau.

— Kas tai moteriai? — kartą paklausiau krautuvininkę.

— Nežinau, — ji atsakė. — Kai mes čia prieš penkeris metus atsikėlėme, ji jau tokia buvo. Sako, kad liga bet niekas tikrai nežino, nors mes ir neklausėme.

Bet jos ta akis mane erzindavo, ir vieną kartą tai pasakiau vyrui vadinamam Severu, su kuriuo neseniai buvau susipažinęs. Jis buvo gerokai išsilavinęs pusamžis vyras. Jis mėgdavo kalbėti ir nusipirkęs maisto dar pastovėdavo krautuvėj. Seceras nusimanė sporte, politikoj, mėgdavo kalbėti apie gyvenimo prasmę, ir netyčiomis aš jį pamėgau.

Vieną kartą, kai su juo susitikau krautuvėj, atėjo moteris su trikampe akimi. Aš mačiau, kaip Severas Oną šaltai pasveikino, tačiau atrodė, kad jie buvo pažįstami iš anksčiau, ne tik iš susitikinėjimų krautuvėj. Aš lūkterėjau, kai jis ėjo lauk, ir išsekiau paskui. Buvo gražus rudens vakaras. Prietema tokia žavi, ir degančių lapų kvapas sklaidėsi ore ir kažkokį graudulį pylė širdin. Norėjosi lyg verkti, lyg eiti kažkur be galo, mesti darbą, alines, krautuves ir tegalvoti tik apie pinigus ir ateitį. Su Severu ėjome tylėdami ligi gatvės kampo, kur mums reikėjo skirtis. Kažkaip nesimezgė kalba, ir, mums skiriantis, aš Severui pasakiau:

— žinai, mane visada lyg šaltis supurto, kai pažiūriu į Onos veidą. Ji atrodo, lyg norinti ką akim kaip virbalu perverti. Atrodo, lyg velnias per tą trikampį žiūrėtų, piktai pasakant.

— Nieko, brolau, nebuvo. Nieko reikšmingo, — kalbėjo Severas, žiūrėdamas į pusiau užgesusią smuklės reklamą. Alaus stiklas degė raudonai, tačiau butelys buvo juodas, kaip šaltkalvio skvernai arba kaip kyšininko dūšia.

— žinoma, klausiu tik tarp kitko, — atsakiau ir norėjau eiti, bet jis nueidamas pridėjo:

— Ji nukrito iš bokšto.

Pažiūrėjau tuščiu veidu į jį, kaip užgesęs seklamos butelys, ir pasakiau:

— Na, ir koks velnias tokią bobą taip aukštai užnešė?

— Papasakosiu kada nors, — tarė jis, ir aš ėjau namo prisiminęs vieno lakūno veidą, kuris buvo ugnies ir skeveldrų neatpažįstamai sužalotas. Tačiau karo nuotykiais galima išaiškinti kvailiausias istorijas ir neįtikimiausiom ir labiausiai sunkiai išsprendžiamom problemom surasti atomazgą. Gi prisimerkusi neapykantos pilna akis mane domino ir gąsdino.

Vieną giedrų ir švarų rudens pavakarį aš sutikau prie to pačio kampo Severą.

— Dabar aš papasakosiu apie tą akį, —tarė jis man.

Mes atsirėmėme stulpo ir kalbėjomės, pro šalį judant žmonėms ir žiburiuotiems vežimams.

Aš vėl žiūrėjau į užgesusį alaus reklamos butelį, o Severas negarsiai, lyg dirbdamas labai nepakankamai apmokamą darbą, pasakojo:

— žinai, jau aš seniai čia gyvenu. Ir ta boba Ona yra tolima mano giminė. Visa, ką tau pasakoju, yra įvykę prieš keletą, beveik dešimt metų. Ona buvo sena tiek pat, kaip ir dabar, tik buvo mandresnė. Ji dažė plaukus, lūpas, nagus, varžėsi visokiais šniūrais ir stengėsi pabrėžti visas moteriškas linijas. Esą, tai priduoda jaunumo ir žavumo. Tegu būna ir taip, moteris toj matematikoj geriau nusivokia. Jos brolis yra miręs jau daug anksčiau ir po to, ji sena mergina, neapykantos pilna buvo vyrams dar labiau negu anksčiau. Su kiekvienu metų pasenėjimu kaškoks velnias įpildavo jai vis daugiau pagiežos ir neapykantos. Ji sakė, kad reta moteris tegalinti rasti tokį vyrą, kuris būtų vertas moters meilės. Visi,esą, jie buvo ir tebesą niekšai. Bet, Dieve, jai padėk taip galvoti vis kaskart labiau senmergėjant.

Vieną kartą aš dalyvavau su Ona vienose dvidešimt penkerių metų vedybinio gyvenimo sukaktuvėse. Salėje buvo vidutinio amžiaus žmonių, visi jau daugiau buvo, pažiūrėjus į plaukus, panašūs į sidabrines lapes, ir tai labai tiko, nes ir sukaktuvės buvo sidabrinės. Svečiai vieni sėdėjo prie stalų, kiti stovėjome prie baro ir gėrėme už savo ir sukaktuvininkų sveikatą.

Vėliau aš su pora vyrų atsistojau prie durų, ir mes baisiai karštai tvarkėm pasaulio reikalus. Salėje buvo pakankamai tvanku ir prirūkyta. Buvo ankstyvas pavasaris, lauke buvo rūkas ir, rodos, toks pat drėgmės prisisunkęs oras buvo ir kambary.

Netoli nuo mūsų stovėjo Ona ir kalbėjosi su kita senyva ponia. Neatidžiai klausydamas, kaip mano vienas draugų kažkokią raketa numušinėjo priešo lėktuvus kaip obuolius, laukiau progos įsiterpti į jo plepėjimą ir papasakoti apie povandeninių laivų kautynes. Tuo tarpu ši, dabar siaubinga akimi moteris, išsitraukė iš juodo blizgančio rankinuko nosinę ir ja stipriai apšluostė, matyt, nuo prakaito ir torto aplipusius pirštus. Bedėdama nosinę į rankinuką ją išmetė ant žemės. Aš žengiau vieną žingsnį į priekį, bet ji greičiau pasilenkė ir pakėlė nosinę pasakydama savo draugei: "Matai, šių laikų vyrai. Mandagumo tai nė už bulvės lupeną!" Ji tai pasakė apygarsiai, bet tik aš iš trijų mūsų, arčiau stovinčių, tegirdėjau, nes mano draugas jau mušė žemėn galbūt šimtą dvidešimt pirmą lėktuvą. O gal ir kiek daugiau buvo numušęs, nes sunku alaus išgėrusio narsumą sustabdyti. Norėjau labai pasakyti, kad nežinau, kada bebūti mandagiam, kai moterys taip kietai už lygias teises kovoja, bet tuo metu truputį pritilo mano draugas, ir aš pradėjau skandinti laivus.

Nebuvo dar vėlu, kai iš pobūvio mes grįžome namo. Vieni išvažinėjo mašinomis, kurių tada buvo mažiau negu dabar, o keletas mūsų sustojo laukti autobuso. Jis greit neatėjo, ir laukiančių prisirinko didelis būrys. Mes daug nekalbėjom, nes, kai lauki, tada norisi ne kalbėti, bet keikti. Mes keikėme mintyje, lyg spręsdami uždavinius ar skirstydami savo algą skolininkams.

Kai atėjo autobusas, reikėjo grūstis. Turiu truputį gabumų. Nors ir arti autobuso atsistoju, tačiau visada sugebu palikti paskutinis. Ir šį kartą mačiau, kad nebeįtilpsiu į autobusą. Prieky manęs stovėjo Ona ir bandė įlipti. "Užtenka, pilna!," šaukė šoferis. Aš už pažastų pabandžiau kilstelėti Oną, kai ji buvo jau padėjusi vieną koją ant autobuso laiptelio. "Aš pati!" grįžtelėjo ji atgal, ir gelsvoj elektros šviesoj pamačiau jos akyse išdidumo ir paniekos kibirkštį. Ji jautėsi jauna, ir mano pagalba ją žeidė ir sendino. Tuo laiku šoferis uždarė duris ir pradėjo važiuoti. Ona pasitraukė atgal, bet vienas apsiausto skvernas pateko tarp durų. Pora žingsnių Ona patrepeno kartu su autobusu, paskui ji krito ant žemės, galvą suduodama į šaligatvio briauną. Krintant jos apsiaustas išsitraukė iš tarpdurio. Oną pasodinom, jos veidas buvo kruvinas, ir nieko negalima buvo matyti. Taksi buvo nuvežta į ligoninę, ir ten susiuvo apie akį sužeistą odą. Ji nepasveiko iš karto, vėliau oda sugijo, susitraukdama, kaip drabužių raukšlė. Nežinau, kiek ji ta akimi mato ir kiek ji gavo iš autobuso linijos, nors pats buvau kartą teisme iludyti, tačiau man atrodo, kad ta akis paliko tokio pat piktumo kaip tada, kai ji į mane pažvelgė.

NUKELTA Į 17 PSL.

JURGIS BALTRUŠAITIS

PENKIOLIKOS METŲ MIRTIES SUKAKČIAI PAMINĖTI

Iš rusų kalba poezijos rinkinio "Lelija ir pjautuvas"

Fausto Kiršos vertimai į lietuvių kalbą

* * *

Aš išdidžiai mąsčiau kadaise,
Kad žmogiškos širdies kaitra
Tik amžių tikslui žlūgti vaisiai,
Lyg žaistų nendrėse audra.

Širdis kankinosi ir seno,
Būty savęs nebemačiau,
Našlaitiškai mintis gyveno,
Tik keikiamus skausmus saisčiau.

O šiandien aš tariu: liks žymės,
Ką dulkės veidas išskaitys.
Per visą visatą keitimuos
Didi mirtingo paskirtis.

AUKURAS

Visas aistras — nuo vaikiškų raudų,
Visas jėgas — nuo bandymų jaunų
Gyvai ant aukuro žiauraus dedu
Į amžiną šventovę dovanų.

Ką laužė plaktas, ką daigiau žagre,
Ką atgaivino sodų tyluma —
Svajoj ir rankų drebančiam darbe —
Tai mirksnis tik — gyvenimo liepsna.

Visa kova, būties kely skirta,
Trumpuos žaismuos — ilgų dienų darbais —
Žydėjo man, kad dvasioj būt kaitra,
Kol žemės metas iš eilės praeis.

Tame lauže, kur sudegė širdis,
Aukos kančia ne kartą supratau, —
Ugnies dalia — vienintelė grandis
Įausti mus į Amžių sąvartą.

Ir štai dėlko, prašvitęs tarp klaidų,
Šviesos slaptas, gyvus laikus kadais,
Dabar ant aukuro žiauraus dedu,
Lemtis kad virstų dūmais, pelenais — — —

MANOJ LEMTY

Manoj lemty dienų galybės ritos...
Manoj lemty
Dažnai širdis atšalo ir parkrito,
Tai degė mirksniais vėl savy pati.

Nušvitus vėl, — drebi taurė — man duoklė...
Nušvitus vėl
Ėmiau ramsčius mirtingojo klajoklei,
Kur dulkės ir kaitra sutiks mus vėl...

Dienovidy — man saulės liepsnos plakas...
Dienovidy
Tikėjimu ir viltimi apakęs,
Aš sėju... Darbo valanda didi.

Pavakariais glausiu tylos šešėlį...
Pavakariais
Į žvaigždžių rūmus darbo valandėlę,
Kaip žemės vaisių, surinksiu turiai!

JURGIS BALTRUŠAITIS (1873.V.2 — 1944.I.3), poetas ir diplomatas, ilsisi Prancūzų žemėje, brendo rusų garsiojoje plejadoje: A. Blok, V. Briusov, K. Balmont, A. Bielyj. Več. Ivanov. Pradėjo ir rašė rusiškai. Lietuviškai pirmieji raštai žadėjo pasirodyti I-jo karo metu, bet į lietuvių literatūrą J. Baltrušaitis atėjo tik II-jo pas. karo metu, jau iš Paryžiaus.

Lietuvių diplomatu J. B. dirbo prie Lenino ir Stalino Maskvoj. Jo literatūrinis ir diplomatinis darbas platus ir vertingas, išgyvenant tragiškiausią žmonijos sąvartą. Didžiausią savo talento dovaną atidavęs rusų kalba eilėraščiais, vertimais ir apybraižoms meno klausimais, didelę dalį įnešė ir į lietuvių lteratūrą lietuviškai parašytais kūriniais. Jo kūryba laukia plačių lietuvių studijų ir įvertinimo.

Šalia Motiejaus Gustaičio, Jurgis Baltrušaitis gyveno amžinųjų klausimų pasaulyje — Dievas ir būtis buvo jo įkvėpimo šaltinis. Griežta, rafinuota rusų kalba J. B. sukūrė naujus vaizdus ir gilius polėkius. Tai buvo nauja rusų literatūroje. Kaip kiekviena poezija, ypač Baltrušaičio, išversti lietuviškai beveik neįmanoma ta pačia forma ir vaizdavimu. Galima tik atpasakoti. Mano vertimai toli nuo originalo grožio ir jėgos. Mano paskutinis susitikimas su Baltrušaičiu įvyko prieš pat karą, pas Konradą, Kaune. Jis skubėjo pas prezidentą, jau gavęs paskyrimą vykti į Paryžių, palikus Maskvą. Jo visuomet susimąstęs veidas, patempta lūpa rodė prislėgtą nuotaiką. Jis gyveno savo praeities laikais. Ėmė pasakoti, kad jo gyvenimas ne taip nuėjęs, kaip turėjęs vykti. Tarytum guosdamasis, pasakojo, girdi, jei būtų buvę kitaip, jis būtų galėjęs gauti Nobelio premiją. Diplomato gyvenimas sutrugdęs poezijos kelią. Vokiečių okupacijos metu, Lietuvoje, buvo imtasi iniciatyvos rinkti medžiagą ir daryti pastangų Baltrušaitį pravesti į Nobelio kandidatus. Bet pastangos liko be vaisių.

Kaip vokiečių kritikai sako, Rilkė buvo vienas nežodingiausių poetų, bet jo žodžiams reikia žodyno. Baltrušaičiui galima pridėti: ne žodingume jo didybė, tik kiekvienam sakiniui reikia komentarų. Baltrušaičio poezija— maldos prie aukuro, giesmės amžinybei, būties įžvelgimas, Dievo garbinimas, žmogaus menkybė ir didybė.

FAUSTAS KIRŠA

JURGIS BALTRUŠAITIS (May 2, 1873—Jan. 3, 1944), poet, diplomat.

* * *

Meldžiasi, meldžiasi mintys,
Pritaria maldai širdis.
Žmonės naktų iškankinti,
Dieve, šviesos teigis.

Žmogiškos aimanos rūsi
Priešų ir ginčų dvasia —
Klystančių sielas išprusink,
Protus atverk silpnuose.

Panieka užgulė šlovę,
Kraujas paplūdo ant mūs',
Tegul, kaip žvakė šventovėj,
Šildo stebuklas namus.

Vagos kai lauką nudraiko,
Sėji pavasarį Tu —
Žiedas težydi lig laiko,
Grūdas tebręsta kartu.

Prisikėlimą tikiu aš —
Dieve, pasaulio skubos
Lūkesčiui sotį atneški
Tarpstančiai aušrai šviesos.

MOMENTAS iš vieno lietuvių choro koncerto Hartforde; diriguoja Jurgis Petkaitis.
A MOMENT from a concert given by the Lithuanian choirs of Hartford, Conn.

JURGIS PETKAITIS, muzikas, Hartfordo liet. choro ir okteto dirigentas. Muzikos mokslo pradžią įsigijęs Lietuvoje, tremtyje studijavo konservatorijoj "Mozarteum", Salzburge, Austrijoj. Studijas tęsė JAV-se, "Hart College of Music" ir jas baigė 1955.
JURGIS PETKAITIS, Hartford, Conn. choir director.

HARTFORDE SKAMBA
LIETUVIŠKA DAINA

Jurgio Petkaičio muzikinės veiklos dešimtmečiui Hartforde

Hartfordas, Connecticut valstybės sostinė, nepasižymi lietuvių gausumu, tačiau ten rasime visas ryškesnes organizacijas ir lietuvių kultūros stiprius sambūrius: teatro mėgėjus, choristus ir kt. Prie hartfordiečių iniciatyvos mielai prisideda menininkai ir jaunimas iš kaimyninių artimųjų miestų: New Britain, Manchester ir kt.

Kultūrinių vienetų priekyje regimi Hartfordo dainos vienetai, kuriems vadovauja jaunas ir energingas muzikas Jurgis Petkaitis. J. Petkaitis yra vienas iš naujųjų ateivių, kurie čia atsirado nuo 1948 metų. 1949 metais Jurgis Petkaitis suorganizavo vyrų oktetą. Oktetas buvo stiprus meniškai ir visuomenės mėgiamas. Jis ne tik užpildė spragas minėjimuose bei parengimuose, bet ir teikė meninio dainos pasigrožėjimo.

1955 metais, prisidėjus daugiau dainos mėgėjų, grupė padidėjo iki 20 vyrų ir tapo vyrų choru. Po dviejų metų vyrų choras nutarė ir sukvietė iš apylinkės dainininkes moteris talkon. Nuo 1957 Hartforde veikia du chorai: vyrų ir mišrus choras, kuris turi iki 40 dainininkų.

Hartfordo mišrus choras yra savistovus tautinis sambūris ir nepriklaso jokiai parapijai ar organizacijai. Be visos eilės mažesnių pasirodymų, choras vykusiai atliko 5 didelius koncertus. Choras ir oktetas buvo išvykę į šias liet. kolonijas: Waterbury, New Haven, New Britain ir Manchester.

Gyvendamas Salzburg - Glassenbach pabaltiečių stovykloje, J.Petkaitis 1945 m. suorganizavo ir vedė lietuvių bažnytinį chorą — tai buvo pirmas, bet pasisekęs bandymas. Keletą metų J. Petkaitis lektoriavo Putnamo mergaičių vasaros stovyklose, sekmingai mokydamas lietuviškų dainų. Jis taip pat harmonizuoja ir pritaiko liaudies dainas pagal savo choro pajėgumą.

J. Gaidys

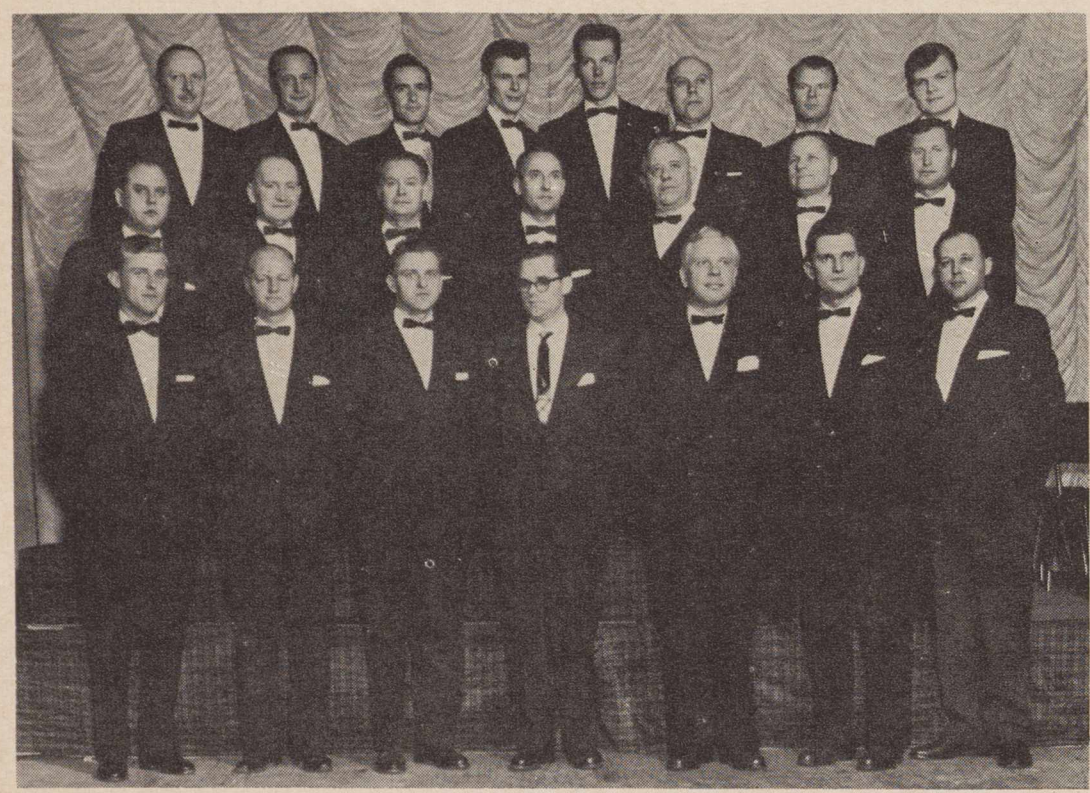

HARTFORDO VYRŲ CHORAS ir jo dirigentas. Iš k. į d.:I eil.: J. Zdancevičius, G. Dragūnevičius, V. Zdancevičius, dirigentas J. Petkaitis, F. Bočiūnas, V. Plečkaitis, A. Petkaitis; II-je P. Simonauskas, A. Jucėnas, J. Kodis, K. Zavickas, M. Palubinskas, V. Nenortas, A. Sabeika; II-je eil.: J. Osukas, G. Grajauskas, V. Raškevičius, V. Ridikas, G. Simonaitis, I. Simonaitis, K. Jurkevičius ir J. Liūdžius.
LITHUANIAN MEN CHOIR and J. Petkaitis, conductor, Hartford, Conn.

HARTFORDO CHORO VALDYBA. Iš k. į d.: Feliksas Bočiūnas, sekretorius, Jurgis Petkaitis, choro vedėjas, Jonas Kodis, seniūnas, Vladas Plečkaitis, valdybos narys.
OFFICERS of the Lithuanian men choir, Hartford, Conn.

HARTFORDO MIŠRUS CHORAS, vadovaujamas Jurgio Petkaičio. Iš k. į d.: I eil.:B. Stasiukevičiūtė, M. Plečkaitytė, D. Papievytė, J. Petkaitis, dirigentas, Z. Blažaitytė, B. Jucėnienė, N. Kleizaitė; II-je eil.: E. Liūdžiuvienė, Dapkienė, Maslauskienė, Krisčiūnienė, Žilienė, L. Bastytė-Sidney, J. Simanauskienė, Pivariūnienė, A. Seimininkienė; II-je eilėje: P. Simanauskas, A. Jucėnas, K. Zavickas, J. Kodis, F. Bočiūnas, Vl. Plečkaitis, M. Palubinskas, V. Nenortas; IV-je eilėje: J. Osukas, J. Zdancevičius, G. Grajauskas, V. Raškevičius, V. Zdancevičius, I. Simonaitis, K. Jurkevičius, A. Sabeika, A. Petkaitis; V-je eilėje: A: Dragūnevičius, V. Radikas, G. Simonaitis ir J. Liūdžius.
LITHUANIAN MIXED CHOIR, Hartford, Conn. Visos foto nuotr. Jono Gaidžio

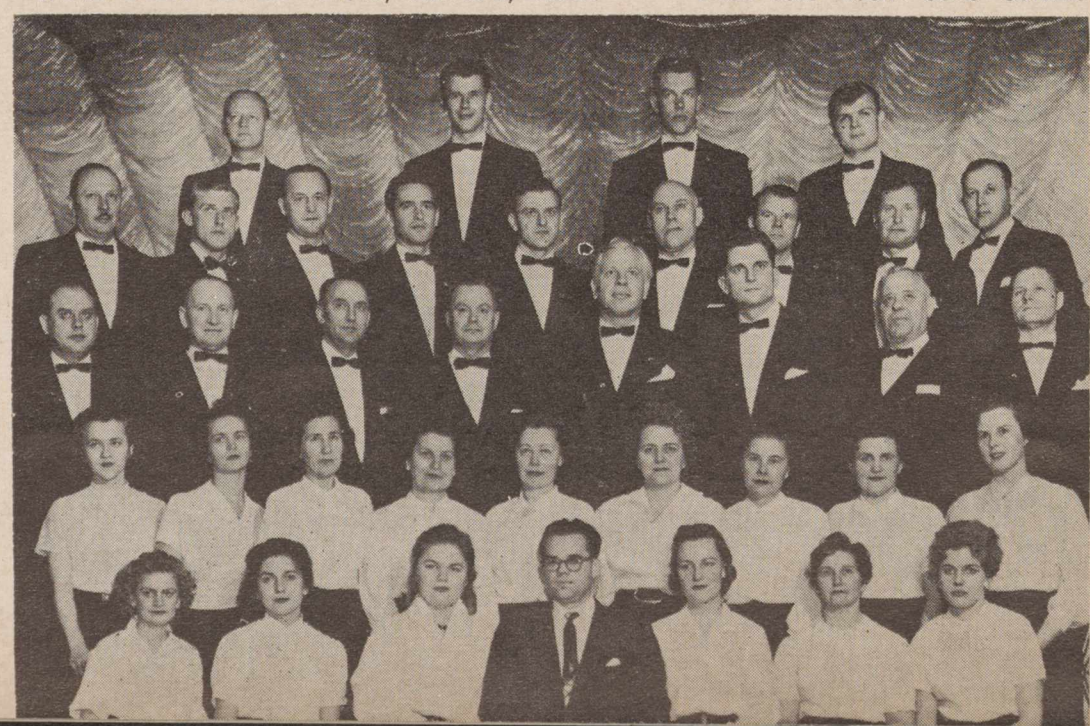

DABARTINĖS ROCHESTERIO lietuvių R. Katalikų šv. Jurgio bažnyčios frontas ir toliau— dalis klebonijos. Parapija pernai atšventė 50 metų auksinę sukaktį.

ST. GEORGE'S Lithuanian church of Rochester, N. Y. The Parish marked its 50th anniversary last year.

v

LIETUVIŠKA BUVO, YRA, IR BUS

Rochesterio lietuvių Šv. Jurgio parapijos auksinę sukaktį minint

1958 metų pabaigoje Rochester, N. Y. lietuviai iškilmingai atšventė savos parapijos 50 metų auksinę sukaktį. Ši reta sukaktis buvo visų vietos lietuvių džiaugsmas, nes prieš 50 metų ryžtas ir užmanymas yra virtęs tuo, ko jie siekė: užaugo, subrendo ir šiandien čia meldžiamasi lietuviškai, giedama lietuviškai, renkamasi ir organizuotai veikiama "gyventi vienybėje dėl Tėvynės".

Jei kaikurios parapijų per pusšimtį metų ne tik išaugo ir sunykonutautėjo, tai Rochesterio **lietuvių parapija** yra likusi tokia pat, dėl kokios visi — jos steigėjai ir vėliau ugdytojai — darbavosi ir kovojo: **lietuviška ir lietuvių.** Ir šiandien 98% parapiečių — lietuviai, pamaldos lietuviškos, pradžios mokykla su lietuvių kalba. Gausios yra parapijos ribose ir lietuvių organizacijos: Šv. Jurgio, Šv. Petro ir Povilo Šv. Marijos, Liet. Legionierių postas, Ateitininkai, Skautai, Liet. Bendruomenė, Choras, sportininkai, dramos mėgėjai, Ramovė, ALT, BALF, lietuviškos spaudos kioskas ir kit. ;jie ir jos visos šios parapijos patalpose jaučiasi kaip savuose namuose.

Šiek tiek istorijos

1906 m. spalių 14 d. Šv. Petro ir Povilo draugijos susirinkime A. Butrimas iškėlė sumanymą organizuoti lietuvių prapiją. Susirinkime dalyvavo apie 200 žmonių. Pritarimas buvo visuotinas. Tuoj nariais užsirašė 134 asmenys; parapijos steigimo komitetan išrinkti: Vl. Stanevičius — pirmininku, Juozas Rickus, sekretorium, Antanas Stučka, iždininku, Adomas Butrimas ir Adomas Norkevičius, iždo globėjais. Nutariama rinkti aukas ir parapijos reikalais susirinkimus šaukti kas mėnuo. Tų pačių metų lapkričio mėn. 11 d. susirinkime nutarta steigiamąją parapiją pavadinti Šv. Jurgio kankinio vardu.

Taigi, Rochesterio lietuvių parapijos steigėjai buvo pasauliečiai lietuviai. Per kelis metus nesurasdami pastovaus lietuvio kunigo, išpažinčių klausyti kviesdavosi kunigus iš kaimyninių liet. parapijų.

1907 m. balandžio 14 d. išrenkamas bažnyčiai statyti komitetas, į kurį įeina: Vl. Stankevičius, Martynas Stučka, Adomas Norkevičius ir Juozas Rickis. Netrukus paren-

KUN. JONAS BAKŠYS, buv. parapijos klebonas, gražiausius savo gyvenimo metus pašventęs šios parapijos ugdymui, lietuvių parapiečių naudai ir Lietuvos gerovei.

REV. J. BAKŠYS, Rochester, N. Y., immediate past Pastor of St. George's Lith. Parish.

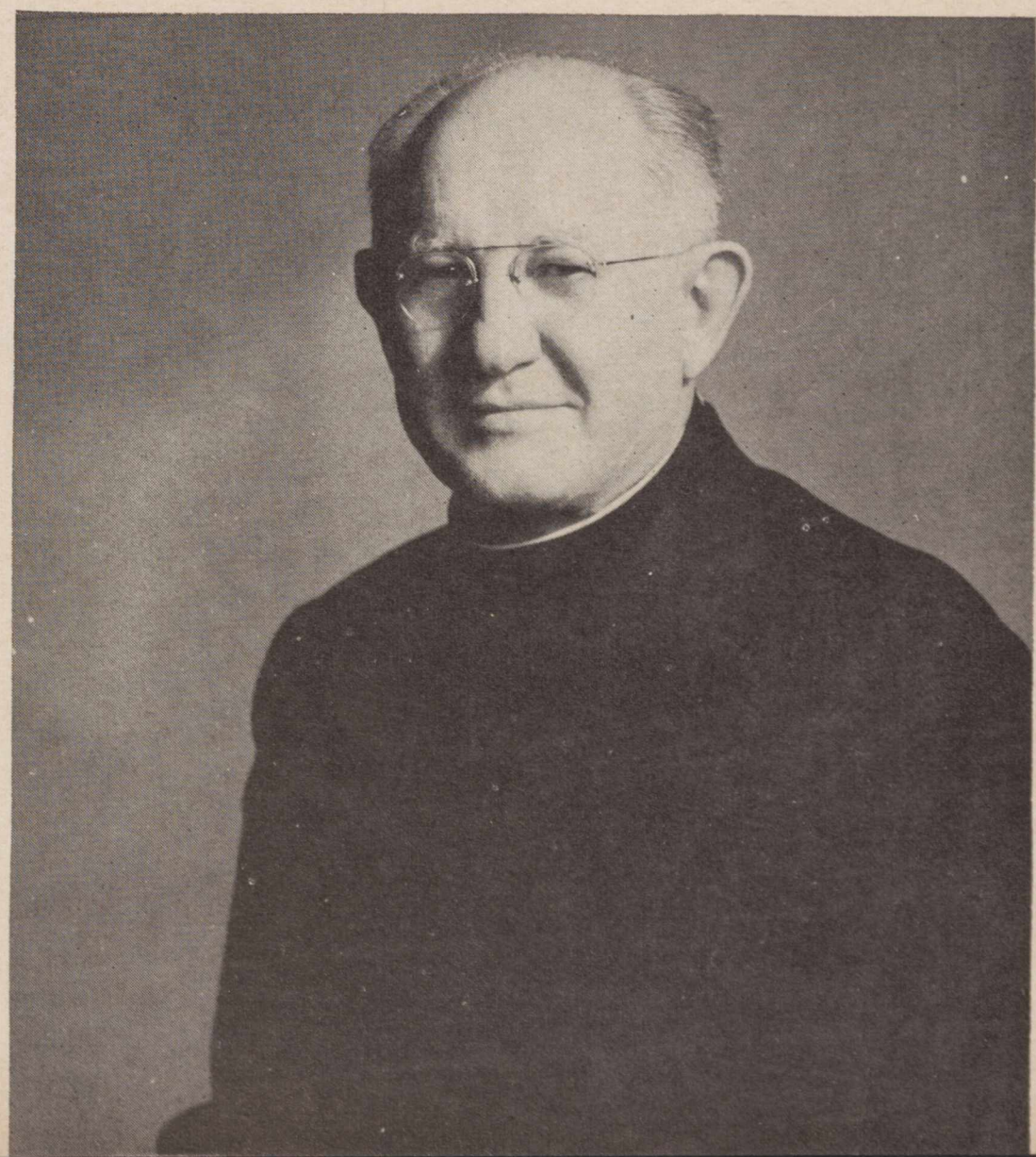

KUN. PRANAS VALIUKEVIČIUS, dabartinis Rochesterio lietuvių parapijos klebonas. Čia gimęs ir kun. seminariją baigęs lietuvis. pirmasis Rochesterio liet. radijo val. sponseris.
REV. P. VALIUKEVIČIUS, Rochester, N. Y., Pastor of St. George Lithuanian Parish.

LIETUVIŲ KALBOS PAMOKA parapijos mokykloje. Prie lentos mokiniai: J. Avižienytė ir J. Vosylius. Mokytoja seselė pranciškietė.
A LITHUANIAN LANGUAGE LESSON at the St. George's Parish school, Rochester, N.Y.

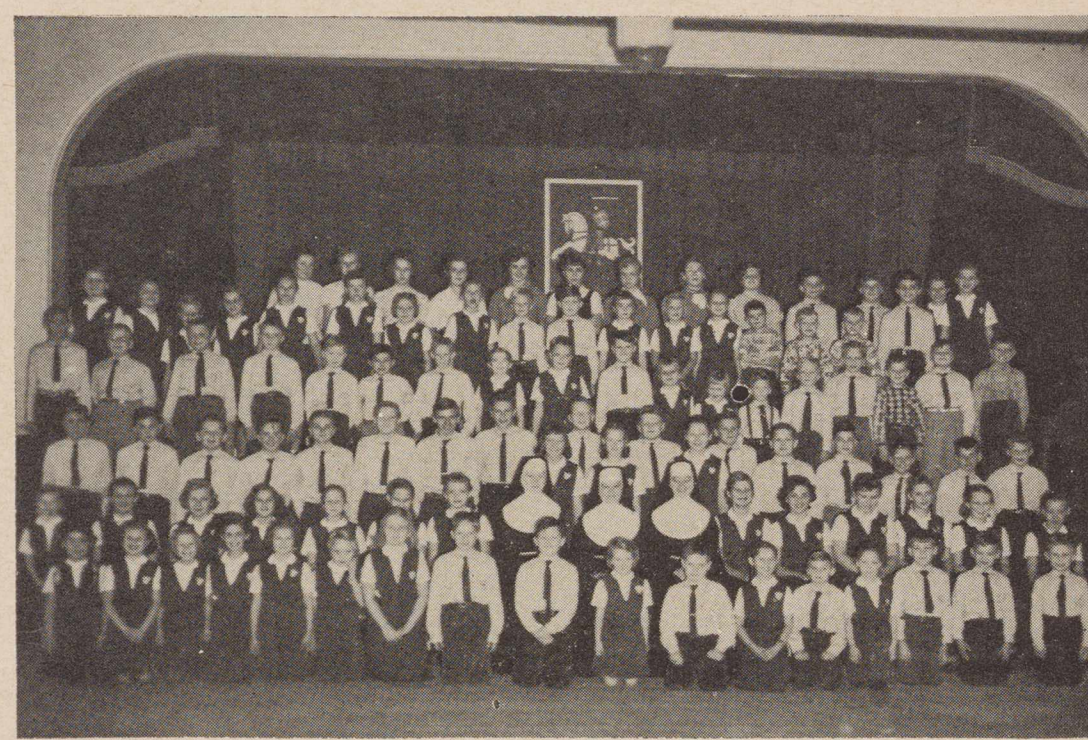

ROCHESTERIO ŠV. JURGIO LIET. PARAPIJOS pradžios mokyklos mokiniai ir mokytojos.
STUDENTS AND TEACHERS of St. George's Lithuanian Parish school, Rochester, N.Y.

kamas bažnyčiai statyti sklypas: tarp Hudson ir Clifford gatvių.

Nors 1909 m. vietos vyskupas ir nepritarė bažnyčios statybai, nes pradžiai per mažai turėta pinigų, bet jau tų pat metų lapkričio mėn. iškasamas būsimai bažnyčiai rūsys.

Bažnyčia pastatyta

1910 m. liepos mėn. pašventinama dviejų aukštų mūro bažnyčia, kurioje buvo: rūsys-salė, I-me aukšte mokykla, II-me aukšte bažnyčia — salė. Bažnyčią baigė statydinti kun. Juozas Kasakaitis, ką tik baigęs Rochesterio kunigų seminariją. Jis buvo pirmasis klebonas. Bažnyčia kaštavo apie $18,000. Pašventinimas buvo labai iškilmingas, žmonės džiūgavo, kad jų troškimai ir svajonės tapo kūnu.

Tik už 15 metų (1925) pastatoma 2 aukštų vila — klebonija, kuri kaštavo apie 25,000 dolerių.

1930 m. balandžio 25 d. mirė kun. J. Kasakaitis, kuris žmonių atminime liko didžiai gerbiamas kaip gabus organizatorius, geras kalbėtojas, didelis lietuvis patriotas.

Naujas klebonas

Nauju klebonu buvo paskirtas kun. Jonas M. Bakšys, taip pat karštas patriotas, dzūkas, Rochestery baigęs kun. seminariją ir jau keletą metų vikaravęs Waterburio ir Hartfordo lietuvių parapijose.

Naujajam klebonui teko nauji darbai: jis pradžios mokyklą išplėtė į 8 skyrių, pakvietė pranciškietes seseles mokytojomis ir 1935 m. rugp. 11 d. (maždaug per pusę metų) pastatydino atskirą erdvią mūrinę bažnyčią, kaštavusią apie $25,000. Nors tai buvo sunkūs depresijos metai, kun. J. Bakšys bažnyčią pastatė be skolų.

1956 metų vasario mėn. kun. J. Bakšys dėl sveikatos pasitraukdamas iš klebono pareigų, parapiją paliko ne tik be skolų, bet dar su nemažomis santaupomis ateities užmanymams.

Kituose baruose

Rochesterio lietuviai per 50 metų ne tik statė parapijai reikalingus pastatus, bet jie buvo aktyvūs ir drąsūs visuose lietuviškuose reikaluose. Norėčiau manyti, kad jų dosnumas yra pralenkęs daugelį Amerikos lietuvių. Skaičiuojama, kad nepilnas Rochestesio lietovių tūkstantis įvaisiems viešiems lietuviškiems reikalams (šalia savo parapijos reikalų) yra sudėjęs apie 250,000 dolerių. Tik 1947 metų vasaros metu surinko ir pasiuntė BALFui 10,000 dol. grynais pinigais...

NUKELTA Į 17 PSL.

PARAPIJOS SALĖ IR MOKYKLA (buvusi bažnyčia).
SCHOOL BUILDING and parish hall .

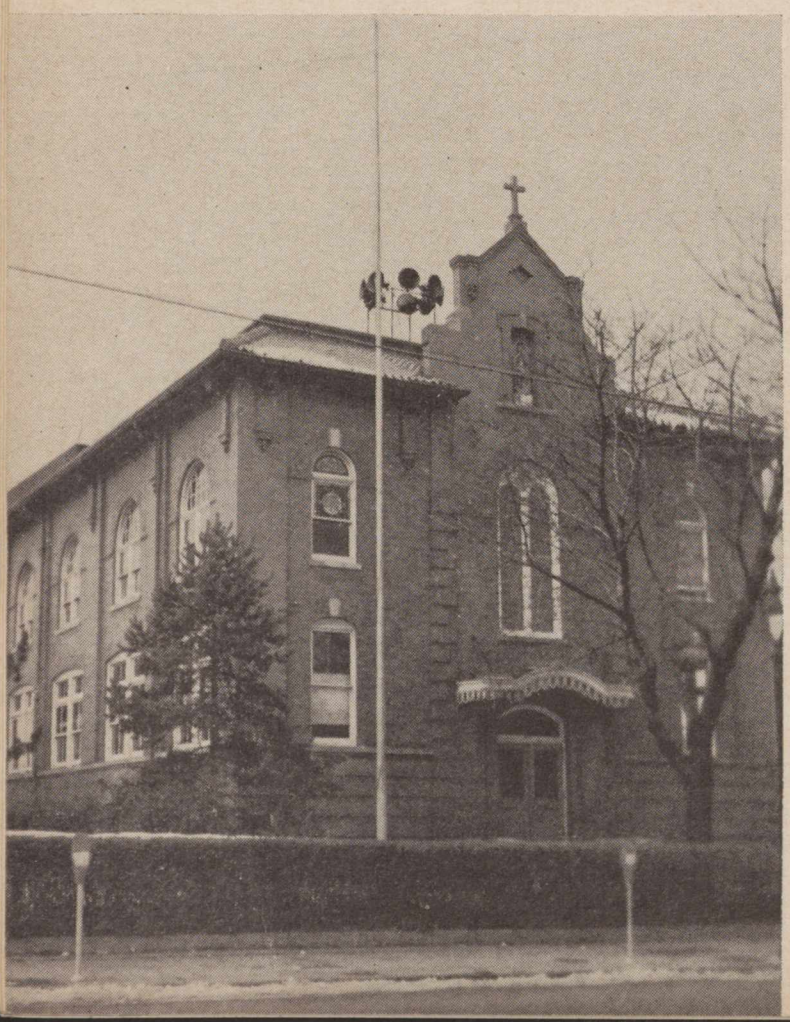

ROCHESTERIO lietuvių Šv. Jurgio parapijos dabartiniai klebonijos namai.
RECTORY of St. George's Lithuanian Parish, Rochester, N. Y.

ČIURLIONIO KULTŪROS NAMŲ PRIEKIS (Duryse stovi iškilmių filmuotojas J. Dunduras). THE ČIURLIONIS ENSEMBLE of Cleveland, Ohio, has bought a house which will be used for the Esemble's rehearsals and other cultural events. — The facade of the new home of Čiurlionis Esemble.

ČIURLIONIO ANSAMBLIS ĮSIKURIA SAVUOSE NAMUOSE

1958 metais Čiurlionio ansamblis įsigijo namus, kurie bus ne tik jų būstinė, bet ir Clevelando liet. kultūros gyvenimo centras.

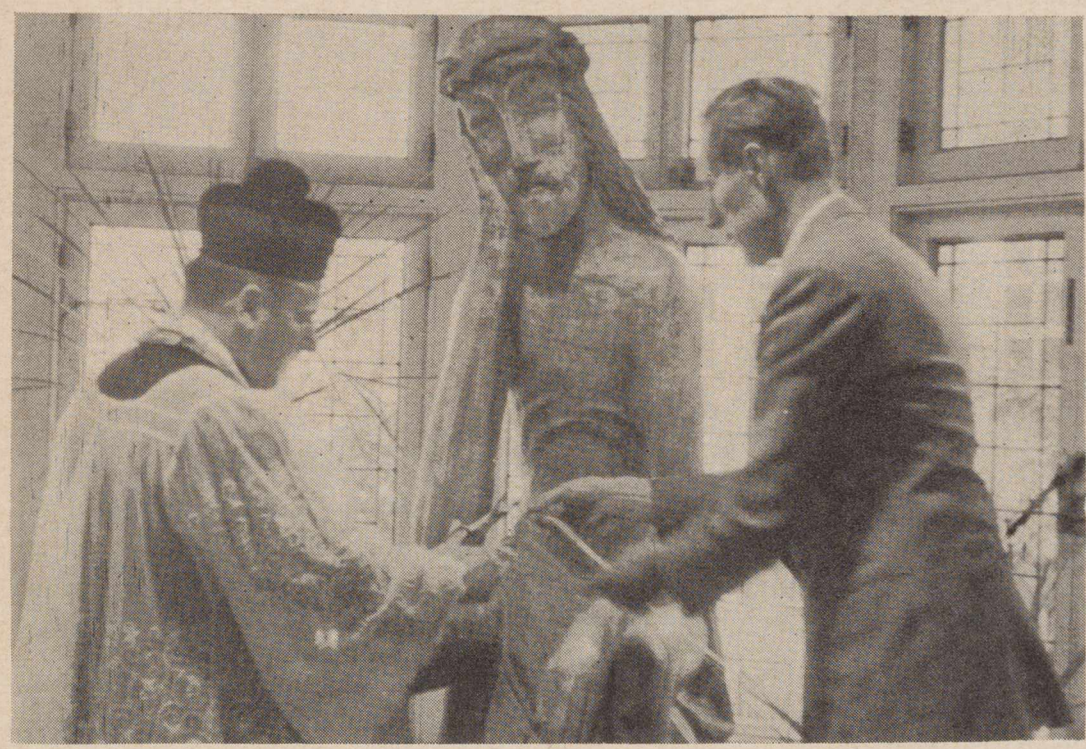

SKULPTŪROS "RŪPINTOJĖLIS" atidengimas. Po šventinimo apeigų kun. P. Dziegoraitis perkerpa juostą, kurią laiko skulptūros autorius dailininkas Vytautas Raulinaitis.
A SCULPTURE "RŪPINTOJĖLIS" is being blessed by the Rev. P. Dziegoraitis at the opening ceremonies of the Čiurlionis Ensemble home, Cleveland, Ohio.

ČIURLIONIO KULTŪROS NAMŲ sodely. Dr. Steponas Biežis prieš namų atidarymo iškilmes skaito Amerikos Liet. Susivienijimo Pildomosios Tarybos sveikinimo raštą. Pirmoje eilėje iš kairės į dešinę: Paulius J. Nasvytis, Č.iurlionio Meno Ansamblio valdybos pirm., Alfonsas Mikulskis, ČMA meno vadovas, Steponas Nasvytis, Ono Biežienė, Sofija Smetonienė, Ona Mikulskienė ir kt. ansamblio nariai ir iškilmių svečiai.
THE OPENING CEREMONIES of the new home of Čiurlions Ensemble, Cleveland, Ohio.

ČKN IŠKILMIŲ GARBĖ PREZIDIUMAS. Iš kairės: P. J. Nasvytis (stovi), Stasys Barzdukas, Dr. S. Biežis, S Smetonienė, Alf. Mikulskis, O. Mikulskienė, J. Krištolaitytė, J: Daugėla, inž. M. Ivanauskas, A. Petrutis, A. Balso koresp., Pirmoj eilėj sėdi O. Biežienė ir kt.
THE HONORARY GUESTS of the opening ceremonies of the new home of Č. E.

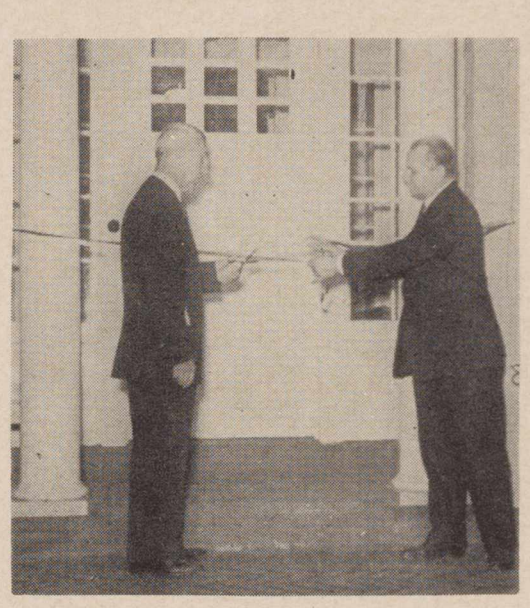

ČKN ATIDARYMAS: Dr. S. Biežis perkerpa juostą, kurią laiko Alf. Mikulskis.
OPENING of the Čiurlionis Ensemble home: Dr. S. Biežis cuts the ribbon.

"LIETUVOS SEKMADIENIS", dail. Antano Rūkštelės paveikslas, V. Braziulio pastangomis nupirktas ČMA bičiulių aukomis ir naujiems ČK Namams padovanotas.
"A SUNDAY IN LITHUANIA", a painting by artist A. Rūkštelė, bought by friends of Čiurlionis Ensemble and donated to the Čiurlionis Ensemble new home.

Visos nuotraukos V. Bacevičiaus

ČK NAMŲ ATIDARYMO iškilmių dalyviai: pirmoj eilėj sėdi (iš kairės į dešinę) — Ona Biežienė, Sofija Smetonienė, dr. Steponas Biežis ir kt.
PARTICIPANTS at the opening ceremonies of the home of Čiurlionis Ensemble.

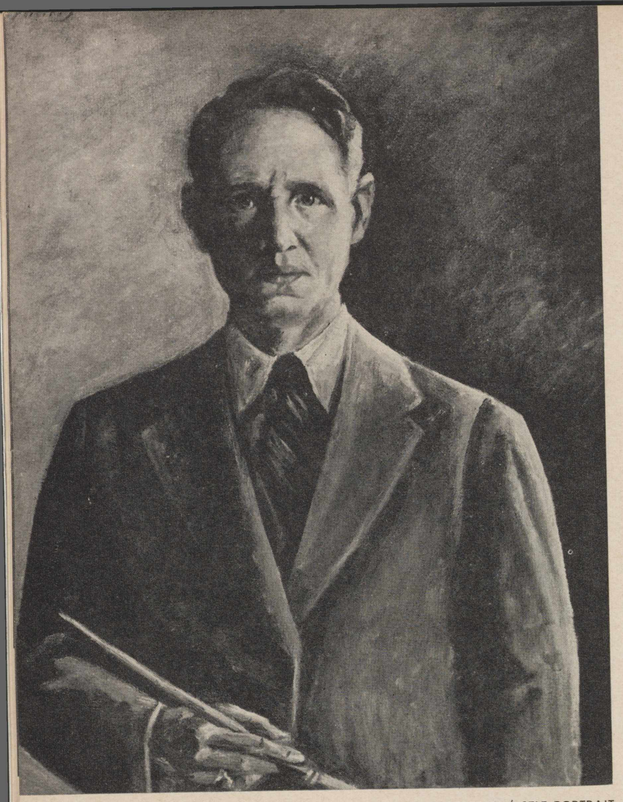

Mikas Šileikis — AUTOPORTRETAS / SELF PORTRAIT

Mikas Šileikis — ŠEIMININKĖ / HOUSE WIFE

Mikas Šileikis

Dailininkas, meno kritikas ir spaudos žmogus

65 metų amžiaus ir 30 metų kūrybinio darbo

Dail. Mikas Šileikis preėjusių metų gale, švęsdamas savo 65 metų amžiaus sukaktį, suruošė apžvalginę parodą (Chicagoje, Čiurlionio galerijoj), kur išstatė per 50 meno darbų. Paroda susilaukė gero pasisekimo — daugelis paveikslų buvo nupirkta, lietuvių spauda nepagailėjo šiltų atsiliepimų.

Be kūrybinio dailės darbo, jis reiškiasi spaudoje kaip meno kritikas ir recenzentas. Mikas Šileikis yra "Naujienų" dienraščio meno skyriaus redaktorius, Čiurlionio galerijos Chicagoje direktorius, Amerikos Lietuvių Dailininkų Sąjungos vice pirmininkas.

Apie dailininką M. Šileikį parodos kataloge dail. B. Murinas rašo:

"Dail. Šileikis... jaunystėje apleidęs savo mylimą Zarasų kraštą, ir atvykęs į Ameriką, pradžioje lankė Bostono meno mokyklą, o vėliau baigęs Chicagos Meno Instituto tapybos bei meno istorijos studijas, rimtai pasiruošė savo profesiniam darbui, kaip visai subrendęs savistovus dailininkas. Su savo kūriniais yra dalyvavęs daugely amerikiečių ir lietuvių grupinių meno parodų. Jo darbai buvo labai gerai vertinami, už ką jis yra gavęs 1925 metais O. W. Goodmano — Chicagos Art Institute ir 1936 m. Lietuvių dailininkų meno parodoje pirmąsias premijas, o, be to, įvairiose amerikiečių parodose eilę pagyrimo pažymėjimų. Jo kūrinių yra įsigiję Board of Education Chicagoje, Čiurlionio galerija ir daugelis meno kolekcionierių bei asmeninių gerbėjų.

Apibūdindamas šileikio kūrybą, B. Murinas sako: "Šileikis yra peisažistas, bet taip pat geras ir stiprus portretistas. Jo portretuose , figūrinėse kompozicijose bei škicuose jaučiamas stiprus anatomiškai išstudijuotas piešinys ir minkštas subtilus koloritas.

Peisažuose Šileikis pasižymi laisvumu ir drąsa. Lengvais teptuko pabraukimais sprendžia sudėtingas šviesos bei šešėlių problemas, tolumos atmosferines nuotaikas ir daiktų medžiagiškumą.

Jo šviesių ir skaisčių spalvų skalė yra turtinga, šviežia ir plati. Jomis operuodamas, lengvai išgauna rudens pegeltusius medžius, žydinčias obelis, vyšnias, vandens atspindžius ir kt."

Dailininko 65 metų amžiaus ir 30 metų dailės darbo sukakties proga rašytojas St. Tamulaitis rašė:

"Mikas Šileikis yra ne tik gabus ir gilus kūrėjas dailininkas, bet drauge ir nuoširdus patriotas, sąmoningas lietuvis, žinomas žurnalistas, svarus meno kritikas. Kas plačiau domisi kultūrinių mūsų gyvenimu, tam Šileikio vardas nesvetimas.

Nors... dailininkas turi savitą ideologiją ir savitus griežtus meninius įsitikinimus, tačiau jo tolerancija kitiems pavyzdinė. Religijos srityje jis taip pat švelniai neutralus, o pačioje esmėje jis net teigia, kad religija yra svarbus moralinis veiksnys daugelio žmonių gyvenime. To maža. Nebūdamas religinio meno kūrėjas, M. Šileikis paskutiniame dešimtmetyje yra sukūręs keletą pasigėrėtinų religinių (katalikiško turinio) paveikslų. Pats paskutinis... jo kompozicinis darbas yra "Vienuolis"... Vienuolio-kunigo veide — kas kūrinyje svarbiausia — spindėte spindi gilus tyras tikėjimas, kęsmas, gailesys, atsiprašymas, nevertumas, ryžtas, malda, priesaika, skaistybė ir noras visiems dovanoti. Ir pačio autoriaus ir kritikų nuomone, tai vienas iš reikšmingesnių Šileikio kūrinių."

K. V-tis

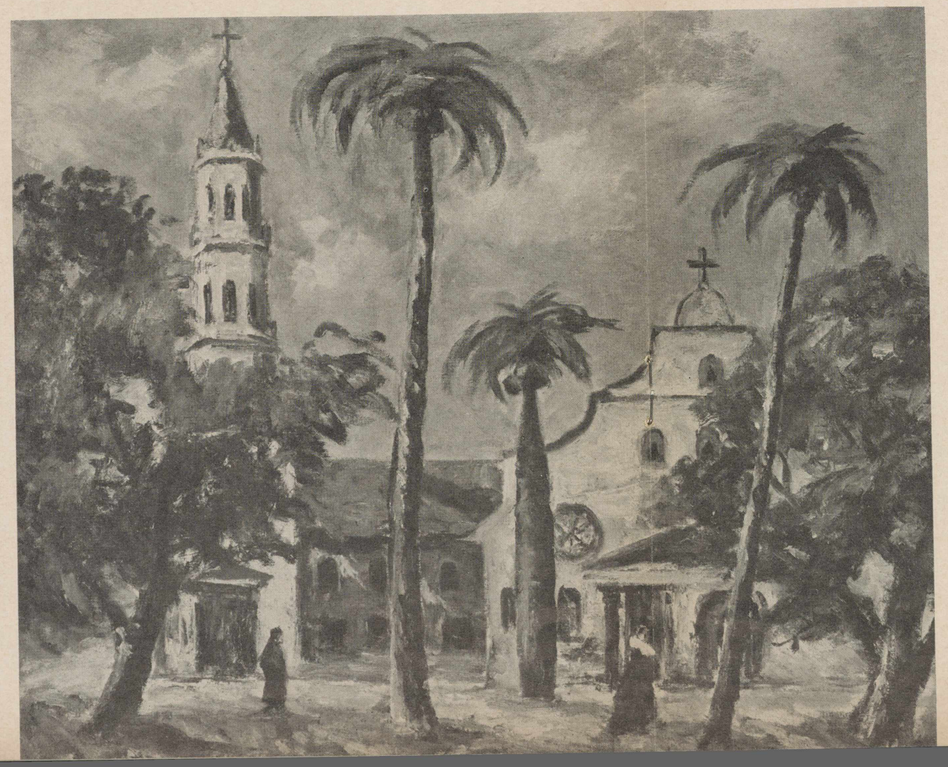

MIKAS ŠILEIKIS — ŠV. AUGUSTYNO BAŽNYČIA / CHURCH OF ST. AUGUSTIN

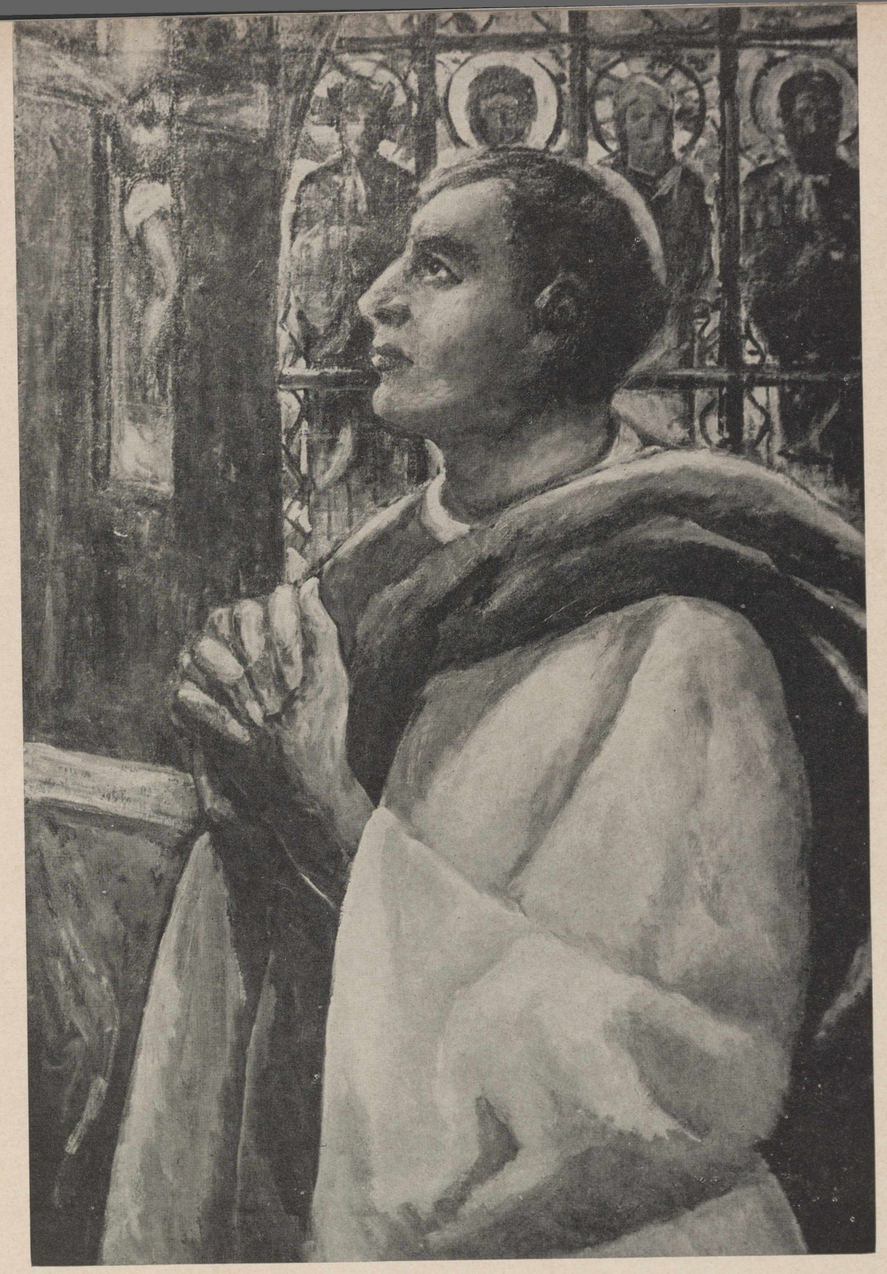

MIKAS ŠILEIKIS — VIENUOLIS, aliejus / MONK, oil

KODEL MANE PASKYRĖ KARIUOMENĖS VADU

pats savęs klausia atsargos generolas V. Vitkauskas ir neranda atsakymo

savo neva "atsiminimoose", paskelbthose pernykščių metų dviejuose ok. Lietuvoje leidžiamo "Švyturio" numeriuose. Būdinga, kad redakcija, su pompa užsimojusi nežinia kokio masto darbui, po pirmo numerio atsiminimus nutraukė ir tik po dviejų mėnesių juos "pabaigė", net nepasiteisindama skaitytojams dėl tokio elgesio.

Grįžtant į lemtinguosius 1940 m. birželio mėn. įvykius, iki šiol lietuvių visuomenei nėra išaiškėjęs vienas klausimas, būtent, kokiu būdu kritiškų įvykių išvakarėse į reikšmingiausią valstybės gynybos vietą pateko išdavikas generolas Vitkaus. Gen. Raštikis savo atsiminimuose atsakymo neduoda, tik pastebi, kad gen. Vitkauskas turėjo pilną prezidento, ministerio pirmininko ir krašto apsaugos ministerio pasitikėjimą. Tai patvirtina ir savo "atsiminimuose" pats Vitkauskas, nors į aną klausymą irgi neatsako.

Palikę daugiau kaip ¾ komunistinės "miglos", pacituosime tik vieną ketvirtdalį, kur autorius bent šiek tiek pamini faktus ar vieną kitą pavardę.

Vitkauskas "aukojasi"

"Atėjo 1940 metai. Tų metų pradžioje aš buvau paskirtas buržuazinės Lietuvos kariuomenės vadu. Kad gen. Raštikis toliau rėbus laikomas kariuomenės vado vietoje, man pradėjo aiškėti 1939 metų pabaigoje. Nepaisant to, kad jis buvo Smetonos giminaitis ir todėl, kaip turįs jam būti patikimas asmuo, 1934 metais buvo paskirtas, nesilaikant laipsnio ir vyresniškumo, kariuomenės vadu — tarp jo ir Smetonos netrukus prasidėjo kai kurie nesklandumai. 1939 metais tie jo nesklandumai santykiuose su Smetona jau gerokai išaugo. Raštikiui valdžios sluoksnių buvo prikišama, jog jis mėginąs nustelbti "tautos vadą" Smetoną.

Ar taip, ar kiek kitaip vystėsi gan. Raštikio klausimas, bet pagaliau jo vietoje kariuomenės vado pareigoms buvau parinktas aš. Kokie motyvai nulėmė mano kandidatūrą, aš iki šiol negaliu suprasti, nes dar 1939 metų pirmojoje pusėje teko girdėti, jog aš valdančiuose sluoksniuose, kad ir kiek rečiau, bet vis dar esu linksniuojamas kaip esamojo Lietuvos režimo priešininkas. Man pačiam labai sunkiomis 1940 metų sąlygomis nebuvo laiko apie tai ir pagalvoti. Kai kas iš bendradarbių (galbūt, pataikavimo sumetimais) reikšmingai sakydavo, jog aš parinktas kaip, esą, "gryno plauko" karys, nelinkęs kištis į politiką, ir panašiai.

Prieš atsakydamas į klausimą— "Ar sutinku?", aš nors trumpai, bet labai rimtai pasvarsčiau. To meto Lietuvos gyvenimo raida sakyte sakė, jog netoliese ,tarytum tirštame rūke, slypi begalės didžiulių sunkumų ir pavojų, jog neišvengiami lemtingi sukrėtimai ir ryšium su tuo didžiulė atsakomybė ir jog gali tekti man visai neužtarnautai srėbti itin biaurią, įvairių vadeivų privirtą košę, kurioje pilna šlykščių fašizmo "plaukų" ir įvairaus dvokiančio raugo. Mane kažkoks pasišlykštėjimo šiurpas krėtė pamanius, jog, priimdamas kariuomenės vado postą ir tuo pačiu turėdamas sueiti į man be galo nemalonų glaudesnį kontaktą su tariamuoju "tautos vadu" Smetona ir kitais jo bankrutuojančiais fašistiniais sėbrais ir niekam tuo tarpu negalėdamas parodyti savo tikrojo vidaus, aš galiu neužtarnautai atrodyti nauja fašizmo išpera. Tačiau, antra vertus, dar baisiau atrodė pamanius, kad tokiu atsakingu laikotarpiu atsistojus kariuomenės priešaky kokiam fašistui ar iš viso maža tegalvojančiam karjeristui, politiškai bemaž visai neišauklėta buržuazinė kariuomenė, nors maždaug dviem trečdaliais susidedanti iš darbo valstiečių ir darbininkų vaikų, gali būti įvairiomis klastingomis priemonėmis išprovokuota ir panaudota prieš Lietuvos liaudies interesus. Todėl, neilgai tesvyruodamas, sutikau.

Pagal tuomet veikusį "Kariuomenės vadovybės įstatymą" pagrindinė kariuomenės vado pareiga taikos metu buvo visapusiškai parengti visas ginkluotąsias pajėgas karui, patvirtinant jo nurodymais parengiamus mobilizacinius ir operacinius planus, visapusiškai tvarkant kariuomenės mokymą ir t. t. Be to, kariuomenės vadas buvo referentas valstybės gynimo taryboje, kurios sudėtin įėjo: prezidentas, ministras pirmininkas, krašto apsaugos, užsienio ir vidaus reikalų ministrai, kariuomenės vadas ir kariuomenės tiekimo viršininkas. Kariuomenės vadas buvo betarpiškai pavaldus prezidentui.

Buvo nustatyta, kad kariuomenės vadas kas savaitė tam tikrą dieną turi atvykti pas prezidentą, padaryti jam pranešimą ir gauti jo nurodymus. Tuo tikslu reguliariai lankydamasis pas Smetoną, aš gana greit spėjau jį neblogai pažinti, kadangi jau ir prieš tai šiek tiek pažinojau."

(Biauriausiai suniekinęs prez. A. Smetoną, generolas Vincas Vitkauskas vaizduoja epizodą prezidentūroje. Ar tuo metu jis jau buvo sąmoningas tautos išdavikas, į tai buvęs "kariuomenės vadas" neatsako, kaip anksčiau nesisakė, koks buvo jo "tikrasis vidus".

Gen. Raštikis savo atsiminimuose sako, jog gen. V. nebuvęs komunistų partijos nariu; buvo ar nebuvo tą geriausiai žino ano metų kom. partijos narių sąrašai, nes dėl labai menko skaičiaus nesunku tatai atsiminti ir paliudyti. Nesunku tačiau save kelti į herojus, "kukliai" užsimenant, kad "vidus" buvęs ... jei ne raudonas, tai bent rausvas.)

Vitkauskas "madamų" rate

"Pirmasis mano apsilankymas prezidentūroje kažkokia proga surengtame priėmime, padarė man biaurų įspūdį. Tuo tarpu, kai dalyviai negalėjo nežinoti apie sunkias Lietuvos žaizdas ir didžiulį liaudies susirūpinimą, čia visur buvo matyti vien nerūpestinga tuštybė. Frakuoti, ordinuoti, pilni puikybės, neįprastai aukštai keliantieji nosis ir į viską žiūrintieji pusiau primerktomis akmis, įvairūs aukštieji pareigūnai neatrodė, kad būtų pareigų išvarginti. Čia buvo pilna visokių "madamų", kurios kuo skaisčiausiais dažais, blizgučiais, prašmatniomis suknelėmis stengėsi nustelbti viena kitą, įvairiausiai beždžioniavo, staipėsi, kraipėsi, šaipėsi ir garsiai tauškėjo įvairiausius niekus, vaidindamos dideles aristokrates. Jų tarpe buvo nemaža vadinamųjų "labdaringų ponių", kurių pasikalbėjimuose žėrėte žėrėjo "maloniausi" santykiai, tupinėjimas apie viena kitą, glamonėjimasis, patys maloniausi vardai ir t. t., žodžiu, tai buvo "puikios" visuomenės veikėjos, kurių veikloje būva ištisinis "entuziazmas", o apyskaitoje tikriausia "lyrinė" painiava, pinigų ir dokumentų trūkumas ir t. t. Viena iš tų "madamų", pasižyminti nedideliu proteliu ir dar kuklesniu dorovingumu, bet mėgstanti demonstruoti savo reikšmingą vaidmenį prezidentūroje, pamačiusi mane, teatrališkai pagarbiai ir garsiai tarė: "Na, pagaliau, ir jūs atėjote į mūsų ratą... Labai malonu!" Šie žodžiai, kurių prasmė buvo ta, tarytum aš įsijungiau į fašistų ratą, — giliai mane suerzino, bet to neparodžiau."

(Tai ir tiek apie "posėdžius" prezidentūroje. Sąmoningai ar nesąmoningai, o dėl trumpos atminties, generolas nemini nei vienos pavardės, nei vieno tikro fakto, o tenkinasi tuo, kokį įspūdį jam padarė "madamos". Be reikalo jis ir tiems kuklaus dorovingumo ponios žodžiams duoda fašistinį turinį — generolui tik tarp "madamų" tesisukinėjant ir jų pokalbių tesiklausant, kai tuo tarpu jo pareiga buvo būti vienišam ir nusiminusiam dėl minėtų "liaudies rūpesčių", ponia ne be pagrindo, su tikru sarkazmu galėjo pasakyti, ko gi "jūs atėjote į mūsų (t. y. "madamų") ratą..."

Toliau, nuo "fašistinės" madamos "nukentėjęs" generolas vėl suka į pūdymus, šneka apie šaulių organizaciją, kurios daugelis narių dalyvavę "Maisto" darbininkų streike, apie prekybos sutartis su vokiečiais, apie hitlerininkų remtus voldemarininkus, kol prieina prie "provokacinių žygių prieš tarybinių įgulų karius". Apie savo, kaip kariuomenės vado darbus — nė žodelio. Apie savo veiklą palengvinti "tarybinių įgulų" įvedimui į Lietuvos teritoriją — nė šnipšt. Apie Lietuvos kariuomenės padarymą bejėge bet kokiam evantualiam pasipriešinimui — nieko. Gali būt, kad kada nors generolas ir tai "atsimins", bet kol kas Lietuvos istorijos falsifikatoriai savo versijos dar bus nespėję padaryti...

Apie tuometinius posėdžius prezidentūroje birželio 12 ir 15 turime žinių iš keletos gerokai priešingų šaltinių laisvajame pasaulyje. Nėra ko gilintis į detalių tikslumą. Net ir objektyviausias dalyvis vieną ar kitą detalę dažniausiai nupasakos savaip, tą smulkmeną praleis, o kitą pabrėš. Vienas dalykas yra aiškus, kad 2 dienos prieš Lietuvos okupaciją vyriausybė neįstengė atsakyti į klausimą: "Gintis ar ne?", bet nutarė... dar palaukti. Kokį vaidmenį tame posėdyje vaidino Vitkauskas?

Tuo tarpu turėkime kantrybės pasekti, ką "kariuomenės vadas" "atsimena" iš tragiškojo birželio posėdžio prezidentūroje.)

Generolas kliedi...

"Birželio 12 d. apie 16 val. įvyko vyriausybės posėdis prezidentūroje. Ministras pirmininkas Merkys padarė trumpą pranešimą, kad Maskvoje buvęs sutiktas šaltai, kad teko išklausyti didelius priekaištus dėl sutarties nevykdymo ir dėl pasireiškusių provokacijų prieš tarybinius karius, ir kad reikalavimai padėčiai ištaisyti bus perduoti po dienos kitos.

Po pranešimo kurį laiką viešpatavo tyla, dalyviams besižvalgant vienam į kitą, kas ką pasakys. Atrodė, kad niekas nieko neturi ar nenori pasakyti. Po vienos kitos minutės prabilo Smetona. Apie ką jis kalbėjo — neįmanoma ir nėra prasmės pakartoti. Atrodė, tarytum apsvaigęs ar miegodamas žmogus kliedi. Paistė kažkokius prisiminimus iš ankstyvesnio politinio gyvenimo, protarpiais samprotaudamas: "Ot, kad taip (ar kitaip) būtų tuomet nedaryta (ar padaryta)" ir t. t. Keista, kvaila buvo padėtis... Visi pradėjo vėl žvalgytis vienas į kitą, minomis ir gestais lyg klausdami "Kam visa tai?" Vienas, pirštu pabaksnojęs į savo rankinį laikrodį, norėjo žvairais žvilgsniais ir atitinkama grimasa paskatinti Merkį, kad tas, kaip vyriausias iš klausančių, imtųsi priemonių reikalui į vėžes įstatyti. Bet pasirodė, kad Merkys, sėdėjęs kušetėje šalia Smetonos, kietai užmigęs, sviro ir staiga taip garsiai knarktelėjo, jog Smetona, kaip yla bakstertas, krūptelėjo ir ilgai tiriamai pažiūrėjo į Merkį per akinių viršų. Pasirodė, tai buvo geriausias signalas baigti. Greit visi prašneko, ir nusprendę, jog reikia laukti, kol paaiškės reikalavimai, išsiskirstė."

Po šio "meistriškai" nupaistyto ar suvankėjusio generolo, ar jam padiktuoto posėdžio pavaizdavimo sio generolo posėdžio pavaizdavimo būtų galima toliau jo "atsiminimų" ir nebeskaityti. Bet, kaip sakoma, leiskime išdavikui visiškai nuplėšti savo nešiotą kaukę...

Vitkauskui vaidenasi "papirkimas"

"Tą pačią dieną, vakare, mane vėl iššaukė į prezidentūrą. Pasirodė, kad aš tik vienas iššauktas. Smetona, sėsdamas kalbėtis su manim, tarė: "Hm... Tai šit kokie reikalai!.. Ką gi, man ir anksčiau jau buvo aišku, kad neapsieis be rimtų susidūrimų!" Po to jis pradėjo man pasakoti apie anksčiau ministrų tarybos priimtus nutarimus, kad, gresiant rimtam pavojui, reikia gintis visomis priemonėmis, taigi ir ginklu, nors jokios vilties atsilaikyti nebūtų, ir kad krašto vadovybė jokiu būdu neturi pakliūti į priešo rankas. Čia pat jis paaiškino, kad ginkluotas susirėmimas ir kraujo praliejimas būtinai esą reikalingi tam, kad "būtų stipresni mūsų motyvai, sėdant už žaliojo stalo". Po to Smetona, lyg globėjiškai sušvelnindamas toną, tarė: "Karo vadovybė, suprantama, taip pat jokiu būdu negali pakliūti priešui, turi laiku pasitraukti. Suprantama, tas yra susiję su pinigais. Jums asmeniškai tuojau gali būti rezervuota banke bent pradžiai kokie 70 tūkstančių litų..."

(Pasikalbėjimą liaudies draugas baigia čia pat kilusia mintim, kad "susibankrutavęs fašistinis vadeiva jį norįs papirkti, trumpai pasako "Pažiūrėsime, kaip vystysis įvykiai" ir atsisveikinęs išeina. Pridėjęs "lyrinį" intermezą apie sargybinį praščiokėlį, kurio jis negalįs "apgauti ar piktam panaudoti", tęsia:)

Tragiškasis birželio posėdis prezidentūroje

"Birželio 14 dienos vakare buvau įspėtas, jog kas valandą mane gali iškviesti į prezidentūrą. Pakvietė nakčia, po 12 valandos. Vyko prezidento pirmininkaujamas Ministrų Tarybos posėdis, kuriame buvau pakviestas pasilikti su patariamuoju balsu. Posėdis prasidėjo birželio 15 dieną 1 val. nakties.

Gautoje iš Maskvos šifruotoje telegramoje buvo išdėstytas naujas Tarybų Sąjungos vyriausybės birželio 14 d. pareiškimas su reikalavimais, kurių esmė buvo tokia: 1. Ministras Skučas ir Saugumo departamento direktorius, kaip tiesioginiai provokacinių veiksmų prieš tarybinę įgulą kaltininkai, turi būti perduoti teismui. 2. Ministrų Taryba turi būti pakeista tokia, kuri tinkamai užtikrintų savitarpio pagalbos sutarties vykdymą ir sutramdytų sutarties priešus. 3. Priimti Lietuvon papildomus Tarybinės Armijos junginius tokiu kiekiu, kuris būtų pakankamas Tarybų Sąjungos—Lietuvos savitarpio pagalbos vydymui ir Lietuvos bei TSRS sienų saugumui užtikrinti.

Kurį laiką niekas neprašė žodžio. Kiek palaukus, pradėjo kalbėti Smetona. Priminęs anksčiau Ministrų priimtus nutarimus dėl priešinimosi ginklu ir dėl krašto vadovybės pasitraukimo (apie kuriuos prieš dvi dienas buvo kalbėjęs), Smetona pasiūlė ministrams pasisakyti.

Pasisakymai buvo įvairūs, daugumoje kažkokie vingiuoti, neaiškūs. Bet ir pro tirštoką ministeriškų kalbų rūką jau buvo galima įžiūrėti, kad tie "narsuoliai" (kaip Musteikis), kurie greičiausiai pirmi pabėgs, dabar, svaidydami žaibus, linkę griežtai atmesti reikalavimus ir priešintis ginklu, o tie, kuriuos nelabai viliojo skubus bėgimas, ieškodami kažkokių dvilypių sprendimų, painiojasi visokiuose išvedžiojimuose ir lyg "neužbaigdami baigia" savo pasisakymus. Po daugiau kaip dvi valandas trukusių pasisakymų kažkoks sunkokas rūkas nustelbė žaibus. Ministrai vienas po kito pradėjo tartum "sloguoti", tartum ieškoti būdų nusišalinti nuo sunkėjančių pareigų (pats pirmas Musteikis), dažniau vaikščioti prie telefono ir t. t. Smetona pradėjo taip pat smukte smukti, nuolat vaikščiojo į gretimą kambarį ir lašinosi kažkokius vaistus. Kaip vėliau paiškėjo, tie ponai karštligiškai rūpinosi savo bėgimo reikalais. Prieš paskelbiant pertrauką, tartum gaivališkai kilo sumanymas, kad Ministrų Tarybą visdėlto reikia pertvarkyti. Čia pat ministro pirmininko pareigoms buvo pasiūlyta Raštikio kandidatūra. Tariamojo "opozicionieriaus" iškėlimu buvo norima apgauti tarybinę vyriausybę ir toliau varyti seną politiką.

Pertraukos metu aš per savo štabo viršininką ir sustiprintą budėjimo aparatą dariau žygius, kad visose kariuomenės įgulose būtų užtikrinta absoliutinė rimtis ir nenutraukiami ryšiai su kariuomenės vadovybe." (Tai yra vienas iš atviriausių ir konkrečių Vitkausko darbų Tarybų Sąjungos naudai. Ar taip buvo ar ne, sunku pasakyti; nėra nei kaip patikrinti, kai nemini jokių pavardžių. Įsidėmėtina, kad Raštikio Vitkauskas nevadina generolu!)

"Po pertraukos (šią posėdžio dalį savo atsiminimuose aprašo gen. Raštikis — skaitytojas gali palyginti.) vėl atgijo diskusijos: priimti Maskvos reikalavimus ar atmesti. Kartojasi pirmykštis vaizdas, bet dar labiau pakrikęs. Priešinimosi šalininkai pradėjo demoralizuotis ir nykti. Pagaliau, paklaustas kokia yra mano nuomonė, atsakiau, kad, turėdamas gavoje ir seniau, ir ypač dabar išryškėjusias Lietuvos gyventojų nuotaikas, kurios, savaime suprantama, yra tolygios ir kariuomenėje, taip pat visiškai nepakankamą priešinimosi pagrindą ir jo keistą tikslą, laikau jį visiškai nepriimtinu."

(Pastarasis, jo paties žodžiais tariant, "paistymas" yra grynų gryniausia nesąmonė. Viena, **Lietuvos gyventojų ir kariuomenės nuotaiko sbuvo taip ryškiai antisovietinės,** kad nebuvo reikalo joms dar vitkauskiškai "ryškėti"; antra, taip argumentuoti "nesipriešinimo" Vitkauskas negalėjo, nes tai būtų buvęs perdaug aiškus jo "vidaus" atidengimas ir kvailiausias savęs išdavimas. Posėdyje paaiškėjus, kokioje padėtyje yra kariuomenė, nesipriešinti nutarta ne dėl kokios "liaudies masių" baimės, bet dėl paaiškėjusių aplinkybių. Vitkauskui cenzoriai visur prikaišiojo liaudies mases, privertusias buržuaziškai-fašistinę vyriausybę, sutikti su Maskvos reikalavimais. Prisidėdamas prie raudonųjų istorijos falsikatorių, kurie dabar visomis priemonėmis stengiasi įrodinėti, kad Lietuvos išdavimas komunistams atėjęs "iš vidaus", bet ne pačios Maskvos primestas, tikriau jėga priverstas. Dėl to ir Vitkauskas visai negali minėti savo nuopelnų, nes viską reikia aukoti burbulinei "liaudžiai". Štai kaip Vitkauskas nusako savo paskutinį patarnavimą vadinamai "liaudžiai").

"Po valandos—kitos buvo gautas iš Maskvos pranešimas, jog ryšium su netrukus prasidedančiu papildomų Tarybinės Armijos junginių įžengimu į Lietuvą Gudagojaus stotyje turi susitikti abiejų pusių kariuomenių vadovybės atitinkamam susitarimui žygio vykdymo klausimais. **Skubiai nuvykau.** (Mūsų pabraukta). Po daugiau kaip dvi valandas trukusio posėdžio susitarimas buvo pasirašytas. Birželio 15 dienos 15 valandą Tarybinės Armijos junginiai peržengė sieną. Aš skubėjau atgal."

Ką tokie "atsiminimai" pasako? Iš vienos pusės, nieko, iš kitos — rodo, kad lietuvis išdavikas apgailėtinu būdu patekęs į aukščiausią Lietuvos gynybos vietą, palengvinęs Maskvai okupuoti Lietuvą, negali net savo nuopelnais pasigirti, bet turi visus nuopelnus atiduoti fiktyvioms 'liaudies masėms' ir pn.

Laisvajame pasauly yra ne vienas anų įvykių ir posėdžių liudininkas — jų pareiga būtų pasisakyti, kaip iš tikrųjų buvo — be jokio partinio spaudimo, be asmeninių išskaičiavimų. Teisybės vardan.

Beje, tarp daugelio įtartino autentiškumo vietų yra ir ta, kad per pirmąjį posėdį prezidentūroje Merkys užmigo ir užknarkė... Ta vieta labai panaši į ok. Lietuvos spaudoje paskelbtą R. Lankausko feljetoną apie "nepripažintą talentą". Nesumesdamas, kaip juo nusikratyti, autorius baigia: "Po valandėlės "talento" galva jau ilsėjosi ant staliuko šalia gėlių vazonėlio. Jis stipriai knarkė." Žinant, kad ten mažai raštingiems "atsiminimų" rašėjams priskiriami "literatūriniai pagalbininkai", gaila, kad generolą "literatūrino" toks be fantazijos literatas.

K. Raščius

Red. pastaba: pritardama šiai K. R. minčiai, LD redakcija mielai duos vietos gyviesiems anų įvykių bei posėdžių liudininkams.

NEI KARO, NEI TAIKOS..

Pabaiga iš 3 psl.

Bet Chruščevas čia blogai apsiskaitė. Amerika ne tik pavijo, bet ir pralenkė Sovietų Sąjungą tolimo skridimo raketų srityje. Kremliui ir vėl teko kukliau kalbėti. Vėl karo rizika pasidarė Maskvai perdaug pavojinga. Dėlto yra daug pagrindo laukti, kad ateinančiais metais Chruščevas daugiau kalbės apie ūkinius santykius su Amerika ir rūpinsis sudaryti S. Sąjungos gyventojams geresnes gyvenimo sąlygas. Tuo keliu gal ir pavyks jam išsiauklėti sovietų patriotų, kurie pašalins iš Kremliaus didelio karo baimę.

Bet tai yra toli gražu ne vienų metų uždavinys. O sykį taip, tai ateinančiais metais be šaltojo karo reiškinių mes vargiai galime sulaukti bent kiek stambesnių politinių sukrėtimų, nes laisvasis pasaulis tokiems sukrėtimams jokios iniciatyvos nesiims.

BOKŠTAS

Atkelta iš 8 psl.

Severas valandėlę stabtelėjo, o aš vis žiūrėjau į užgesusį butelį. Paskui Severas pridėjo:

— Taigi, nukrito nuo išdidumo bokšto. Matai, pati nosinės negali pakelti, o įlipti į autobusą gali.

— Taip, — tariau ramiai, — suprantu ir labai ačiū už istoriją. Paprasta ir įdomu, o aš kažką galvojau. Mes atsisveikinom, ir aš eidamas namo sprendžiau, kodėl žmogus nori būti mažas kaip vaikas, apie kurį visi turi šokinėti, ir nepasiekiamas kaip kalnas, marias pareiti užsimojęs.

Ėjau lėtai ir, kai akimirksniui prisimerkdavau, prieky sušvisdavo pikta išdidumo akis.

LIETUVIŠKA BUVO...

Atkelta iš 12 psl.

Šios parapijos bažnyčioje 1932 m. Vasario 21 dieną Lietuvos Nepriklausomybės minėjimo metu pirmą kartą sugiedamas Lietuvos himnas. Šios gražios tradicijos laikomasi ir šiandien. Iš Lietuvos himno giedojimo bandyta pasišaipyti viename Chicagos laikraštyje, klebonas buvo apskųstas vyskupui, bet visa tai paliko be norimų pasėkų: minint Lietuvos laisvės dieną lietuviškos parapijos bažnyčioje galingai skamba Lietuvos himnas: Tegul tavo vaikai eina vien takais dorybės!

Nuo 1956 metų Rochesterio lietuvių parapijai vadovauja kun. Pr. Valiukevičius, Rochestery gimęs Amerikos lietuvis.

Ir kun. Pr. Valiukevičius stipriai suką tą patį lietuvių katalikų gyvenimą, kurį užmanė pirmieji šios parapijos steigėjai ir kurį ugdė jos ankstesnieji vadovai.

Kun. Pr. Valiukevičius yra Lietuvių Dienų, L. Enciklopedijos ir daugelio kitų lietuviškų leidinių bei knygų brenumeratorius. Paklaustas, ar nenumatoma ši parapija pakreipti anglų kalbos kryptimi, klebonas pareiškė, kad ji yra ir bus lietuviška ir kitokia negali būti. Ir vietos amerikiečių laikraščiai, minėdami šios parapijos jubiliejų, pažymėjo, kad tai Šv. Jurgio **lietuvių parapija ir bažnyčia.**

Parapiečių pareiga ją tokią toliau išlaikyti. O naujų lietuviškų jėgų netrūksta, ypač prisidėjus gausiam skaičiui naujų ateivių, kuriems lietuvybės išlaikymo klausymas šiandieną yra vienas iš svarbiausių jų uždavinių.

A. Sb.

KNYGOS IR AUTORIAI

Atsiųsta paminėti

Antanas Vaičiulaitis, **Auksinė kurpelė.** Pasakų rinktinė. Išleido Venta, V. Vokietijoje. Dailininkas V. K. Jonynas. 244 psl. Įrišta, spalvotas viršelio aplankas. $4.

Balys Gražulis, **Sudužęs vaizdas.** Apsakymai. Nidos Knygų klubo leidinys, Nr. 25. 1958 m. 244 psl. Klubo nariams — $1., nenariams — $.50.

Petras Maldeikis, **V. Europos ir JAV Auklėjimas.** Pedagoginių principų palyginimas. Sūduvos Knygų Klubo leidinys. 224 psl. Kaina $5.

VLIKo grupių komisijos pranešimas tų grupių atstovų 1958 m. gegužės 10 d. pasitarimui (New Yorke) apie pastangas įtraukti į Vliką bendram Lietuvos laisvinimo darbui jame nedalyvaujančias grupes.

Pranešime plačiai aprašyta derybų eiga; priede — šalių susirašinėjimas ir kiti pranešimo tekste paminėti dokumentai. Išleido Clevelando eiLtuvių Demokratinių Grupių Prezidiuma, 1958. 80 psl., $1.00. Gaunama pas knygų platintojus arba šiuo adresu: A. Gargasas, 734 Thornhill Dr., Cleveland 8, Ohio.

Juozas Bachunas, **Kelionė į Pacifiko kraštus.** Didelio formato, gausiai iliustruoti J. Bachuno kelionės į Australijos, Naujosios Zelandijos ir kt. lietuvių kolonijas. 94 psl. Kaina $2. Spaudė V. Vijeikis.

St. Casimir, 500th Anniversary of his Birth, by Rev. Albert J. Contons. Published by the Knights of Lithuania, 395 W. Broadway, So. Boston, Mass. 48 psl. iliustruota brošiūrėlė, 25¢.

Baltimorės Lietuvių Tautiško Knygyno Aukssinis Jubiliejus. 1908-1958. Istorija ir minėjimo programa. 12 psl.

— **"Dėl sovietų peršamų kultūrinių mainų su Lietuva"** — tokiu vardu pasirodė Amerikos lietuvių spaudoje staišaukimas, pasirašytas Lietuvos Delegacijos Pavergtųjų Europos Tautų Seime. Pasirašė V. Sidzikauskas, pirm., Dr. A. Trimakas, sekr., nariai: J. Audėnas, K. Bielinis, M. Brakas, J. Brazaitis, Dr. Br. Nemickas, V. Rastenis, Pr. Vainauskas, J. Valaitis, V. Vitiekūnas.

Atsišaukime sakoma, kad "Jokio politinio atspalvio neturi atskirų tautiečių šalpos ir kultūriniai santykiai su savo artimaisiais anoje "Geležinės uždangos" pusėje. Tai yra giminystės, tautinio solidarumo ir artimo meilės ryšiai. Reikia tačiau saugotis sovietinių agentų peršamų laisvojo pasaulio iletuviams **organizuotų** ryšių su okupuota Lietuva." Nes "Nei rašytojai, nei menininkai Lietuvoje laisvų organizacijų neturi. Visas kultūrinis gyvenimas yra griežtai kontroliuojamas Lietuvos kompartijos, kuri nėra savarankiška, o tik Sovietų Sąjungos kompartijos dalinys. Tad **organizuoti** laisvojo pasaulio lietuvių kultūriniai mainai su Lietuva faktiškai būtų santykiavimas su okupanto organizacijomis".

Dėl "bendradarbiavimo" vertas dėmesio K. Dubysos pasisakymas "Naujienose" (1958.XII.24.). Autorius savo rašinį baigia: "Laisvėje esančio lietuvio kultūrininko pareiga vertinti realybę, kultūrinį lobį, nesivadovauti kultūrinėmis pasakomis, kurių nėra. Kultūrinės vertybės lygis išgaunamas tik iš laisvos kūrėjo dvasios, nebijančios pašalinės įtakos ir varžtų. Smerkit visus Lietuvoje esančius ar priaugančius kultūrininkus, būtų lygu partijos kultūrininkus laikyti tinkamais kultūriniam bendradarbiavimui ir kultūrinių ryšių užmezgimui. Reikia atjausti tuos, kuriems kultūros išniekinimas yra tragedija, bet jie yra bejėgiai pasipriešinti. Jei nori egzistuoti, privalo garbinti partiją, laikytis partijos kultūros linijos, paklusti saugumui ir nors minimaliausiai nukrypti nuo švento kultūrininkui tiesaus kelio. Bendradarbiavimas su partijos kultūrininkais yra daugiau kaip laisvės išdavimas, kapituliacija, laisva valia pasidavimas nužmoginimui."

MOTINOS GENERALĖS IR MOKYKLŲ INSPEKTORĖ Lietuvaičių Seserų Instituto 6-tame metiniame suvažiavime Marijos Nekalto Prasidėjimo vienuolyne, Putnam, Conn. Nuotrauka daryta vienuolyno bibliotekoje. Iš k. į d.: S. M. Korintija, S. M. Augusta, S. M: Karmelita, S. M. Julija, Motina M. Aloyza, m.i.c., Motina M. Loyola, Motina M. Cecilija, Motina M. Adorata, Motina M. Aloyza, o.s.f. Suvažiavime peržvelgta nuveiktieji darbai ir priimta eilė nutarimų bei rezoliucijų sekantiems metams (Žiūr. š. LD nr. 17 psl.). Iš atliktų darbų pažymėtina: rūpintasi liet. vadovėlių mokiniams ir pagalbinės medžiagos mokytojams; daugumoj parap. mokyklų lietuvių kalba įvesta į kasdieninę pamokų lentelę; pravesti 5 vasariniai kursai seserims mokytojoms; išleista keli pagalbiniai vadovėliai seserims; paremti liet. kursai Fordham un-te; pravesta vaikų teatrėlių konkursas ir kt.

SUPERIOR GENERAL AND SCHOOL SUPERVISORS. The 6th Annual Conference of the Lithuanian Sisters Institute, Putnam, Conn. Photo Westley-Roosevelt Studio

VEIDAI IR VAIZDAI

ŽEMAI, kairėje / BELOW, left

SPORTO KLUBO "NERIES", didžiausojo Chicagoje, valdyba: (iš kairės) Zigmas Žiupsnys, Aleksas Lauraitis, Dalia Kolbaitė ir Edvardas Šulaitis. Foto Z. Degutis

OFFICERS of the Lithuanian-American Sports Club, "NERIS", of Chicago, Illinois.

"GRANDIES", Hartfordo, Conn., Lietuvių sporto klubo, valdyba (iš k.):G. Grajauskas, G. Simonaitis, pirmininkas, ir V. Nenortas. Foto A. Jaras

OFFICERS of the Hartford Lith.-American sports Club, "Grandis". Foto A. Jaras

HARTFORDO SPORTO KLUBO "GRANDIS" nariai sportininkai. Foto A. Jaras

MEMBERS of the Lithuanian-American sports club, "Grandis", of Hartford, Conn.

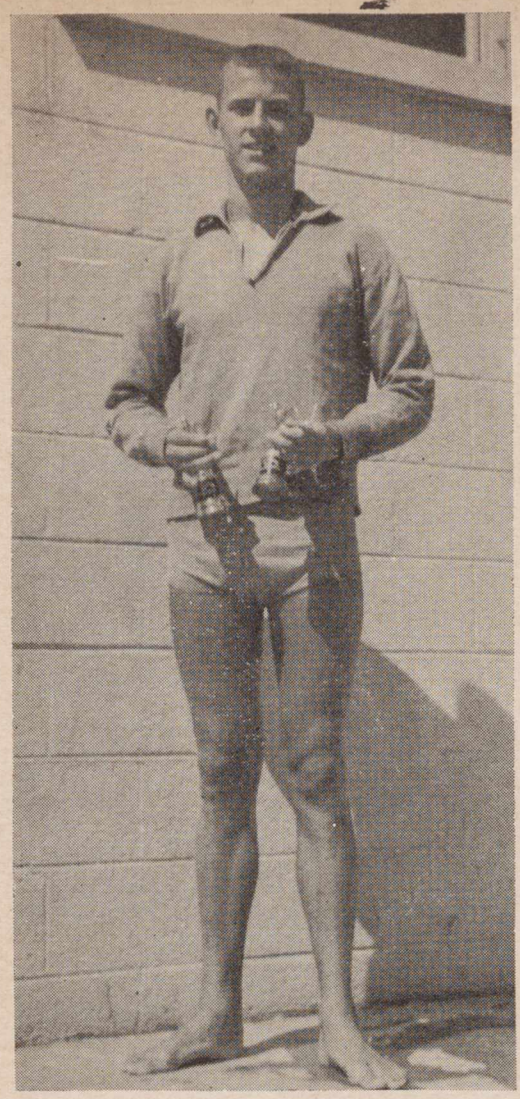

GEDIMINAS BOREIŠIS, gyv. Detroite, Mich. vienas iškiliausių mūsų plaukikų Š. Amerikoje. Jis pelnė nemaža pergalių Detroiti amerikiečių mokyklų pirmenybėse ir 8591 m. pabaltiečių varžybose.

E. Šulaičio foto

BOREIŠIS, Detroit, Mich., has won a number of prizes in swimming.

LIETUVIŲ VETERANŲ SĄJUNGOS "RAMOVĖ" delegacija pas Illinois gubernatorių W. G. Stratton 1958 m. lapkričio 23 d. — Lietuvos kariuomenės atkūrimo 40 metų sukakties proga. I eil. iš k. į dešinę: Gub. W. G. Stratton, Ramovėnų pirm. gen. P: Plechavičius, A. Reklaitis (laiko dovaną), sekr., skautė akademikė M. Lukaitytė, skaito dovanos įteikimo gubernatoriui aktą. II-je eil. iš d. į kairę: skautės akademikės — B. Strikaitytė, D. Radytė, L. Žebrauskaitė ir skautai akademikai — K. Troškūnas, R. Sprindys, toliau — ramovėnas S. Virpša, L. Bendr. sk. pirm. Z. Kasilynas ir Mr. Chasman, gub. atstovas:

THE HON. W. G. STRATTON, Governor of Illinois, meets a Lithuanian-American delegation of the Lithuanian Veterans' Association, "Ramovė", of Chicago, Illinois.

BALTIMORĖS LIETUVIAI GYDYTOJAI, atsilankę inžinierių pobūvin V-jo ALIAS suvažiavimo proga, su žmonomis ir min. K. Škirpa. I-je eilėje (sėdi, iš kairės): Virkutienė, Želvienė, Ankudienė, Kudirkienė, Virkutis. II-je eilėje: min. K. Škirpa, Kudirka, Kelpšienė, Oželytė, Želvys, Kanaukienė, Kelpša, Kanauka, Ankudas. Urban's Studio

LITHUANIAN-AMERICAN PHYSICIANS and their wives of Baltimore, Md., attending some of the social affairs of the Lith. architects and engineers convention held last November in Baltimore, Md. Urban's Studio

PENKTOJO ALIAS SUVAŽIAVIMO Baltimoje, pernai metų lapkr. 28-29 dd. dalyvių dalis: I-je eilėje (iš kairės): Mikalauskas, prof. Dirmantas, prof. Jurskis, Gasiliūnas, Mulokas; II-je eil.: Stelmokas, Volertas, Buivys, Reikenis, Svotelis, Nastopka, Bučinskas.

SOME OF THE DELEGATES to the Lithuanian-American architects and engineers convention which was held Nov. 28-29, 1958, in Baltimore, Md. Urban's Studio

LIETUVIŠKOS VESTUVĖS KOLUMBIJOJE, Cerrito mieste. Jaunavedžiai (vidury): Regina Lukauskaitė ir Antanas Jurkšaitis. Moterystės sakramentą suteikė iš Ibagues atvykęs kun. N. Saldukas (sėdi vidury). Aplinkui svečiai, kurių tarpe neseniai vedę A. ir S. Lukauskai.

A LITHUANIAN WEDDING in Colombia, S. America.

AUKŠTI SVEČIAI IŠ ROMOS pas Genovaitę Kaneb, L. Kat. Moterų veikėją Worcesteryje. Iš kairės: dr. V. Cukuras, dr. kun. V. Balčiūnas, G. Kaneb, vysk. V. Padolskis, prel: C: Vasys ir prof. Stasys Yla. Prieš porą metų G. Kaneb dalyvavo Pasaulio Kat. Moterų Kongrese Romoje, pernai vysk. V. Padolskis ir dr. V. Balčiūnas, lankydamiesi JAV-se, revizitavo Mrs. G. Kaneb, susipažindami su L. Kat. Moterų sąjunga ir jos veikla.

LITHUANIAN DIGNITORIES of Rome (Bish. V. Padolskis, 3rd from right, Dr. V. Balčiūnas, 2nd from left), Italy, visiting with Mrs. G. Kaneb, Worcester, Mass.

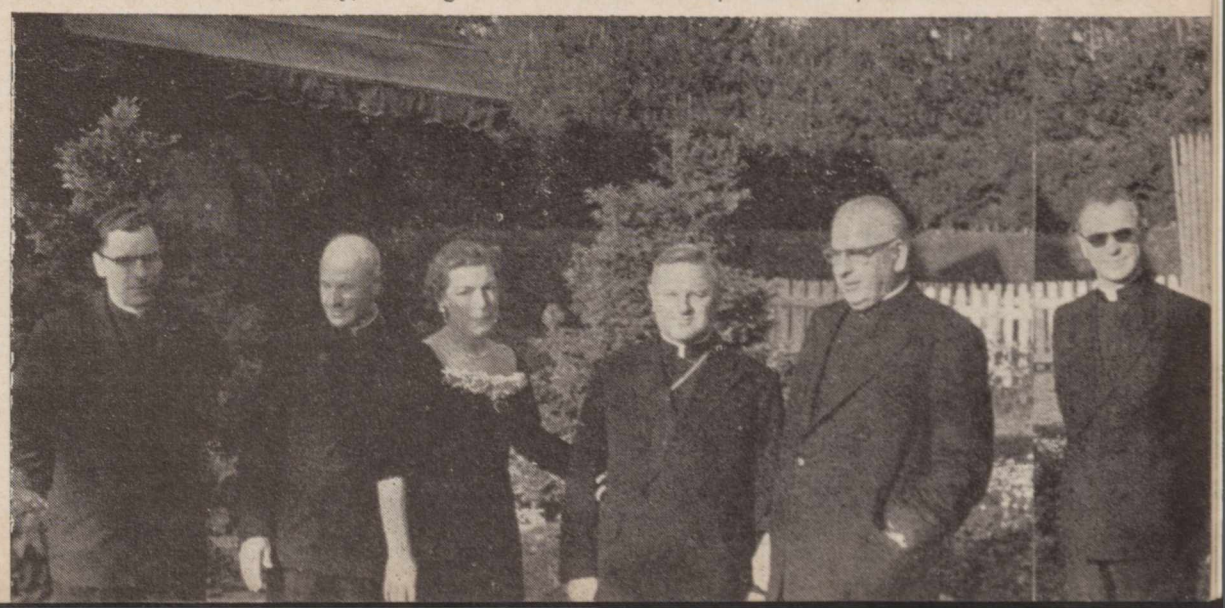

KUN. NIKODEMAS SALDUKAS iš Kolumbijos svečiuose pas Los Angeles liet. par. kleboną kun. Joną Kučingį. Foto L. Briedis

Kun. N. Saldukas, į Kolubiją atvykęs 1936 m., po 1949 metų savo energija ir įtakingumu valdžios sluoksniuose, galėjo parsikviesti iš Vokietijos didelį skaičių lietuvių, kurie neturėjo galimybių įvažiuoti į JAV-bes. Jis yra vienas iš Tolimos universiteto Kolumbijoje organizatorių, kelis metus buvęs to un-to agr. fakulteto dekanu, Aukšt. agronom. mokyklos rektorius ir saleziečių kolegijos viršininkas. Ne be jo pastangų ir įtakos įsteigtas Liet. konsulatas Kolumbijoje. Pasinaudodamas mokyklų atostogomis, jis šiuo metu lankosi JAV, su tikslu susipažinti su Ž. Ū. mokyklomis ir gamtos muziejaus organizavimo reikalais. Pakeliui kun. Saldukas aplankė LD leidėją A. Skirių, gimnazijos mokslo draugą.

Kun. J. Kučingis, gruodžio 23 sulaukęs 50 metų amžiaus, yra užsidėjęs iš Lietuvos gautą dovaną — rankų darbo kamžą. Energija ir sumanumu Kun. Kučingis metai iš metų sekmingai turtina Los Angeles liet. parapiją, kurios centro pastatai su bažnyčia dabar užima visą kvartalą.

REV. N. SALDUKAS from Colombia, South America, one of the leading Lithuanian functionaries, visiting with Rev. J. Kučingis, Pastor of St. Casimir Church, Los Angeles.

KĄ VEIKIA SKAITYTOJAI

— **Ign. Medziukas,** Los Angeles, Calif., išrinktas Los Angeles ateitininkų sendraugių pirmininku; kiti valdybos nariai: A. Balsienė ir F. Kudirka. Sekantis susirinkimas ketinamas skirti Šventojo Rašto vertėjui arkiv. J. Skvireckui paminėti.

— **Danguolės Pulkaunikaitės,** Los Angeles, Calif., ir inž. **Eug. Bartkaus** vestuvės įvyks vasario 7 d. Los Angeles šv. Kazimiero liet. parap. bažnyčioje. Vestuvės žada būti labai šaunios ir gausios svečiais, girdėti, iš Chicagos atvyksią net kelios dešimtys jaunojo giminių, draugų ir bendradarbių. Inž. E. Bartkus, kaip žinoma, yra L. Tautinės S-gos pirmininkas. Danguolė Pulkaunikaitė buvo labai aktyvi vietos kultūrinių ir visuom. organizacijų veikėja ir pagalbininkė, dramos sambūrio narė, skautų veikėja ir kt. Ji yra maloniai talkininkavusi "Lietuvių Dienoms", vadovaudama LD vakarų programoms.

— **A. Narkeliūnas,** Montreal, Que, Kanadoje, esąs nuosavybių pirkimo-pardavimo ir apdraudos biznyje, atostogaudamas Kalifornijoje, lankėsi LD-nų žurnalo leidykloje. Jis į Kanadą atvykęs prieš 30 metų; kalba puikiai lietuviškai (ir angliškai); džiaugdamsis kultūriniais lietuvių laimėjimais, jis pareiškė, kad vienas iš tokių aukšto kultūrinio lygio pasiekimų buvo ir ką tik praėjęs Montrealyje B. Pūkelevičiūtės režisuotas Sruogos "Milžino paunksmės" pastatymas.

— **Antanas Skirius,** Los Angeles, Calif., visiems Los Angeles ir apylinkių lietuviams pagelbsti užpildyti taksų atsiskaitymo lapus. Jo Income Tax įstaiga veikia darbo dienomis nuo 9 val. ryto iki 7 val. vakkaro; šeštadieniais — nuo 9 val. ryto iki 3 val. pp. Kitos valandos pagal susitarimą. Skambinti tel. PL 4-1377. Adresas: 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

— **Janina Narutavičienė,** Miami, Florida, J. Narūnės slapyvardžiu išleidusi vaikams legenda-pasaką "Gintarėlė", kurios vertimas ispaniškai išėjo Bogotoje, Kolumbijoj, šiuo metu išleidžia eilėraščių rinkinį mažiesiems, — "Jaunieji Daigeliai".

LITHUANIAN REALTY COMPANY

Charles Luksis Realtor

Phone: EX. 4-2986

3020 Wilshire Blvd.

Mielai patarnauja norintiems pirkti-parduoti namus ir sklypus; apdrausti automobilius, namus ir kitokį turtą; gauti paskolas.

Atlieka notaro darbus. . .

FOTO KONKURSAS

"Lietuvių Dienos", minėdamos savo dešimtmetį, skelbia **foto konkursą.**

Tikslas:

Foto konkursas skelbiamas Lietuvių Dienų foto bendradarbiams pagerbti ir foto bendradarbių šeimai padidinti.

Dalyviai:

konkurse gali dalyvauti lietuviai foto profesionalai ir mėgėjai, LD bendradarbiai, skaitytojai ir kt. iš viso laisvojo pasaulio (Nedalyvauja LD leidyklos ir red. nariai, jury komisijos dalyviai ir jų šeimos nariai.).

Foto nuotraukų turinys:

asmenys, grupės, įvykiai, organizacijų veikla, kultūros darbai ir pastatai, žodžiu, visas **lietuviškasis** gyvenimas.

1.Lietuvių politikai, mokslininkai, menininkai ir kt. žymesni veikėjai kasdieninianiame jų gyvenime, darbe, organizacinėje veikloje arba jų studijiniai portretai.

2.Svarbesniųjų lietuviškų minėjimų, teatro pastatymų ar šiaip įvykių momento, ne statinės, nuotraukos, vaizduojančios veiklą ir įvykius (ne vien sugrupuotas valdybas ir pn.).

3.Mūsų jaunimas — mažieji, moksleiviai, studentai; jų mokyklos, organizacinė veikla, pramogos, sportas.

4.Lietuvių menas ir architektūra — nauji menininkų darbai, parodos, darbai pas kolekcionierius ir privačius asmenis; bažnyčios (seniau statytos ir naujos), paminklai, mokyklos, Lietuvių Namai ir pan. (Visi ir detalės, iš oro ir viduje).

Nuotraukos antroje pusėje pieštuku pažymėti nuotraukos (ar grupės) vardą ir fotografą; skyrium pridėti lapelį su tuo pat nuotr. vardu, fotografo pavarde ir adresu ir **pilnu nuotraukos turinio** aprašymu.

Konkurso data:

Nuotraukos redakciją turi pasiekti iki š. m. balandžio 1 dienos Komisija gali paprašyti atsiųsti kaikurių pav. negatyvus, jei atrodytų, kad gali būti įmanoma paveikslus geriau padidinti ar viršeliui pritaikinti.

Bendros pastabos:

nutraukas daryti ant blizgančio popieriaus, nes tik tokios tinka klišėms dirbdinit; dydis gali būt įvairus, taip pat ir formatas (vengti atvirutinio, pailgo formato, kuris yra labai dažnai mūsų bendradarbių naudojamas ir nepaprastai sunkina nuotraukų išdėstymą puslapiuose; pridėti kartono, kad siunčiant nuotraukos nesusilankstytų; vienas asmuo gali siųsti keletą nuotraukų; galima siųsti per kelis kartus; nuotraukos turi būti niekur kitur spaudoje nenaudotos.

Įvykių nuotraukas ar ištisus foto reportažus, LD red. gali panaudoti žurnalo einamiems numeriams kaip medžiagą (kad nepasentų), pažymint, kad tai skiriama **konkursui.**

Nuotraukos lieka LD-nų archyve.

Atsiųstąsias konkursui nuotraukas LD redakcija panaudos foto parodai, kuri numatoma surengti "Lietuvių Dienų" žurnalo tradiciniam meno vakare balandžio 5 d., Atvelykio sekmadienį. Parodos žiūrovai bus kviečiami išrinkti geriausią nuotrauką, už kurią bus suteikta žiūrovų premija.

Vertinimas:

Nuotraukas vertinti bus sudaryta jury komisiją, į kurią įeis LD leidėjas, redaktorius, foto redaktorius ir kviesti asmenys.

Už geriausius darbus skiriamos premijos: I, II ir III. Premijų suma $100 pinigais ir 10 dovanų LD leidiniais ir prenumerata.

ANTHONY F. SKIRIUS

Real Estate - Tax Service

9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif.

For Insurance on House, Car, Furniture or Liability
CALL PLymouth 4-1377

LIETUVIŲ

DIENOS

SAUSIS/JANUARY **1959**

— **Dr. R. Trumpauskas,** Alton, Ill., užsakė LD-nas B. Trumpauskaitei iš Chicagos.

— **P. ir J. Daužvardžiai,** Chicago, Ill., užsakė LD-nas J. P. Rakščiui iš Coloma, Mich. ir A. J. Rudžiui iš San Francisco.

— **Helen Mikalauskaitė-Schuch,** Clifton Heights, Penn., atostogaujanti Kalifornijoje, užsakė LD-nas P. Vaškiui iš Cornwells Heights, Penn.

— **A. Mickevičius,** Cicero, Ill., užsakė LD-nas J. Janoniui, gyv. Vakarų Vokietijoj.

— **J. Leonaitis,** East Hartford, Conn., užsakė LD-nas John Cabitor, Elmwood, Conn.

— **E. Karol,** Grand Rapids, Mich., užsakė J. Ugėnui iš Pontiac, Mich.

— **J. Ramoška,** Chicago, Ill., atnaujino LD-nų prenumeratą 1959 ir 1960 metams.

— **D. Tautvilaitė,** Washington, D. C., užsakė LD-nas Laimai Žliobienei, gyv. Heidelberge, Vokietijoje.

— **Z. Domeika,** Caracas, Venezuela, atnaujino savo LD-nų prenumeratą ir užsakė LD-nas K. Nausėdai ir J. Menkeliūnui, abiem Venezueloje.

— **A. Venclovas,** Kogarah, NSW, Australija, visad atnaujina LD-nų prenumeratą be atskiro paraginimo; pernai metų gale jis atnaujino LD pren. 1959 metams, atsiųsdamas $6.05.

— **A. Monkevičius,** Cambridge, Mass., atsiuntė $2.00 auką LD leidimui paremti.

— **M. Rauchas,** Chicago, Ill., užsakė LD-nas A. Dapkui ir J. Vazneliui, abiems iš Chicagos.

J. Jurašunas, Darby, Penn., užsakė LD ponams Walash iš Yeadon, Penn. ir Elenai Hoffman, gyv. Vak. Vokietijoje.

— **V. Baronas,** Caracas, Venezuela, kasmet atnaujindmas prenumeratą be atskiro paraginimo, ir pernai metams baigiantis atsiuntė pren. $6.00 už 1959 metus.

— **P. P. Karaliūnas,** St. Petersburg, Fla., užsakė LD-nas E. Karol iš Grand Rapids, Mich.

— **T. Grikinas,** Los Angeles, Calif., užsakė LD-nas V. R. Anelauskui Anglijoje.

— **A. Bruškys,** Chicago, Ill. ,užsakė LD-nas A .Rupkalviui, gyv. Chicagoje.

— **Mrs. B. I. Engels,** Portland, Maine, atnaujino LD-nų prenumeratą 2 metams ir užsakė LD-nas John Welch, Portland Me. ir Miss B. A. Rodgers, Roselle, N. J.

— **Ona Indrelienė,** Toronto, Kanadoje, atnaujino LD-nų prenumeratą 2 metams.

— **M. Kučinskienė,** Detroit, Mich., užsakė LD-nas poniai A. Shatos iš Athol, Mass.

— **J. Vaineikis,** Chicago, Ill., užsakė LD žurnalą V. Šauliui iš Branford, Conn.

— **Dr. Vl. Jodeika,** Portland, Oregon, užsakė LD žurnalą Alg. Kazakevičiui iš Milwaukee, Wisc.

— **Mrs. F. Goodwill,** Hollywood, Floridoje, yra GOODWILL'S vaistinės (Pharmacy) savininkė, First National Bank Bldg., Hollywood, Florida.

— **P. A. Sagatas,** prieš metus išleidęs poezijos rinkinį "Saulėleidžio spinduliuose", Glencoe, Ill., žiemos atostogas preleidžia Hollywood, Floridoje.

— **A. J. Mažeikienė,** (Mazaica), New York, N. Y., ir jos broliai — dr. J. J. Kralik ir B. Kralik pagerbė savo tėvą Juozą Kralikaucką, švenčiantį 80 metų amžiaus sukaktį. Pagerbimas buvo surengtas Robert Treat viešbutyje, Newark, N. J., mieste, dalyvaujant giminėms ir draugams. J. Kralikauckas aktyviai reiškėsi eilę metų lietuviškoje veikloje.

Patikslinimas. Pernai metų Nr. 10, psl. 21 po kliše parašas turi būti toks: Washingtono lietuviai ir Baltimorės Ramovėnai prie ltn. Harris kapo...

LITHUANIAN COUNTRYSIDE IN WINTER. LIETUVIŠ SODYBA PO ŽIEMOS PATALAIS. Photo by P. Karpavičius

Lithuanian Christmas Celebration in Siberia

A Lithuanian who had returned from Siberia and recently arrived in the Western world, narrates, as the request of the "Informations of Elta", the interesting story of the Christmas celebration among the prisoners in Karaganda, in the year 1955.

"Christmas was coming closer. They were not to be the first ones behind barbed wire, and most probably, they were not to be the last ones. But this thought was not new to us. We waited for and believed in freedom, but in reality it seemed a very unattainable idea. Nevertheless, every Christmas used to bring something new, holy and untouchable.

That is why we were preparing for Christmas now. For the first time in that camp it had been decided to organize everybody for the traditional celebration of Christmas eve ("Kūčios"). Of course, this plan presupposed great risk, for such celebrations in the language of the chekists were "contra-revolutionary".

After the death of Stalin, and especially after the execution of Beria, the chekists had very uncertain dispositions. The officers of defense were destroying one another, many of them disappeared overnight, never to return again. The uncertainly of this situation diminished the watchfulness of the chekists, and even our tyrant-like camp commander's belief in the party had lost its certainty. For example, someone who could have been praised for a certain deed yesterday, could have been shot for it today. Due to this changed atmosphere, the commander did not notice our pre-Christmas preparations.

About 130 Lithuanians lived in our camp. They were all in favor of an organized Christmas eve supper, but this egreement was only the beginning. The biggest problem remaining to be solved, was the acquisition of the necessary products. Bet we had begun to save our copecks a few monts before, and now we were able to collect a considerable sum. But you could buy almost nothing in the camp store, therefore, other means had to be found.

The "free workers", that is, the local dwellers who worked with us, helped us to solve this problem. They bought the products and brought them to our working quarters, while in turn, we carried them, in small quantities to our camp. But this operation also had its dangers, for every prisoner was inspected before entering the camp, and it was a sad fate for the one who carried more food than is enough for one meal, because then he was accused of preparing for escape.

Finally everything was inside the camp, and the newly acquired food products were a great luxury in our life. Each prisoner had a portion of one herring, some dried fruits, and a few cookies – that was all. Russia was unable to give us more, that is, we could not take more from here. Another unsolved puzzle was how to bring in a Christmas tree, and the solution exactered real sacrifice on the part of some.

The long awaited Christmas eve came. At the "Kūčios" table were 130 Lithuanians and some guests of other nationalities. There was little luxury buh much sincerity in the supper and the celebration, and our foreign guests admired the courage of the Lithuanians in keeping alive their traditions far from their homeland. And there was reason to be surprised and to admire, because Lithuanians were the first ones to disobey the law forbidding such organized celebrations.

The singing of the Lithuanian national / *Continued on page* 23

THE ENTRANCE GATES into the Fourth National Scout Jamboree, Highland Recreation, Milford, Mich.
ĮĖJIMO VARTAI į IV-ją tautinę skautų stovyklą Highland Recreation.

REPRESENTATIVES OF OUR COUNTRY

40th Anniversary of the Lithuanian Scout Organization

By K. KODATIENĖ,
Director of National Education of the Lithuanian Girl Scouts

THE LITHUANIAN GIRL STUDENT SCOUTS parading during the Fourth National Jamboree.
STUDENTĖS SKAUTĖS žygyje IV-sios tautinės stovyklos metu. Visos foto A. Noraus.

The ancient capital of Vilnius in 1918 witnessed the birth of the Lithuanian Scout Organization, whose principles, spirit and ideology have been the cause of its growth throughout the world and will be the cause of its undiminishing vitality in the coming years.

The first Scouts of Vilnius, who consecrated all their youthful energy to the welfare of their newly reborn country, have not forgotten the work and sacrifice exacted by the fostering of the newly born ideal.

As the very recently regained independence required great ability and understanding in organizing youth activities, the Scout organization offered its well planned educational system to the educators and to the boys and girls; and as it filled such a great need, this new organization was warmly received throughout the country. In working with the youth of the nation, Scout leaders accomplished excellent results which are felt even to our day. Scouts, educated in the healthful Lithuanian atmosphere, together with their untiring leaders in exile, are working in all parts of the globe, helping today's youth retain the spirit of the homeland, and to be aware of the principal problems of Lithuanians. Having lost their homes and their country, they feel even a greater duty to Lithuania; and in the various camps and jamborees Scouts are the best representatives of our country, taking an active part in all our national aspirations, and reminding the world of the injustices committed in Lithuania by the present rulers.

Thousands of boys and girls have passed through the Scout organization whose ideology has left an indelible mark on their personalities. Nothing can influence youth as much as its own joyful, enthusiastic and unforgetable experiences which are found in Scouts.

In November of 1958 the Lithuanian Scout Organization celebrated its 40th anniversary. To commemorate this occasion, the 4th National Jamboree was held in the Highland Recreation Area near Milford, Michigan. (1st and 2nd Jamborees were held in Lithuania and 3rd — in Germany).

700 scouts attended this encampment, which is held every 10 yrs., and the jubilee weekend attracted over 1000 campers. With its original decorations, cooperative work and enthusiastic spirit, this jamboree reassured the firm belief that the Scout organization has remained a living, active force in the cultural life of emigrated Lithuanians.

Entering into the 41st year of the Existence of Scouting in Lithuania, we are expressing our gratitude to the genial founder of the Scout organization Lord Baden Powell, to the Lithuanian scout organizer Petras Jurgėla, to all the original Scouts of Vilnius, and to all others who have lived, worked and sacrificed for the Scouting ideal.

Today's youth belonging to the Scout organization, the faithful sons and daughters of their distant motherland, will continue to strive for the goals set by Scouting and work toward the liberation of their country. We are pledging our cooperation to every good-willed Lithuanian, in order that through united and enthusiastic work we may hasten the day when hand in hand with all of our brother and sister scouts we will be able to freely and joyfully follow the path of Scouting in our own Lithuania.

SEA SCOUTS returning from the jubilee parade during the Fourth National Jamboree.
JŪROS SKAUTAI IV tautinės stovyklos metu grįžta iš jubiliejinio parado.

Naujų Metų linkėjimus siunčia

JONAS SPAITIS

3261 S. Halsted Street, Chicago, Ill.
Tel. VIctory 2-6469
Parūpinu
įvairios rūšies apdraudą

APDRAUDŽIAM

Namus, Automobilius, Langus,
Baldus ir kitokius
dalykus.

Michigan Farm Cheese
Dairy, Inc.

FOUNTAIN, Mich.

Telephone: Fountain 2301

John Andrulis, President
Angie Andrulis, Vice-President

Gaminami tikri ir nepaprastai skanūs lietuviški sūriai.

Taip pat gaminam
didelius sūrius subuvimams ir kitoms progoms
pagal užsakymą.

Užsisakykit, tada patys įsitikinsite.

SOVIET INEQUALITIES

● **There are no rivers of milk...** — The top-ranking Lithuanian quisling, who bears the rank of President, Justas Paleckis, made a surprise visit to the Lithuanian Communists in Rio de Janeiro. He happened to be in the city as a member of the Soviet delegation to a recent conference of the Inter-Parliamentary Union.

The "President" met about 250 Red faithful plus some non-Reds on the premises of a local club. He delivered a lengthy address which contained at least one surprise: Lithuanians in Brazil were urged not to return to their homeland for at least three years. "There are no rivers of milk flowing in Lithuania", intoned grey-haired quisling. This statement may be explained by the fact that many returnees from Latin America have been very disappointed with conditions in Lithuania and have sent bitter letters to their relatives and friends in South America.

● **Writers reluctant to commit themselves to Party line — It is too fickle, — they say.** — In the August 24 issue of the Lithuanian CP organ ("Tiesa"—The Truth), a literary theoretician calls on the writers to obey the Party and to produce more works on contemporary subjects. According to him, most writers are in love with the theory of "distance", i. e. waiting till things settle. One writer, reports author indignantly, had even told him the following: "So, I wrote a story about the Machine-Tractor Stations (abolished recently by by Khrushchev. Ed.) and now everybody is having a joke on me. They say I strayed away from the Party line."

● **Under-age girls work on night shifts.** — A Radio Vilnius report of September 4, indicates that in Soviet-occupied Lithuania, under-age girls are working in factories, including the night shifts. The recent high school graduates, who, according to the new educational system, were not admitted to the university, must now work in factories. No exceptions are made for these under-age boys and girls — they are forced to work the night shifts along with the adults.

● **Two pounds of herring cost half a day's work.** — The Lithuanian CP organ "Tiesa" announced in its issue of July 16, the official prices of herring caught by Lithuanian fishermen in the Atlantic: 1st Grade — 8 rubles per kilogram (2 pounds); 2nd Grade — 7.50 rubles. This means that on the basis of an average worker's salary, a Lithuanian must work at least half a day for two pounds of herring. In W. Germany, for example, a workink man can buy this amount of herring for less than one hour's work.

● **Poetry of servile adoration is still alive.** — The grotesque extremes which Soviet-ordained poetry had achieved in praising Stalin during his lifetime are not extinct by far, as witness this excerpt from a poem broadcast by Radio Vilnius on July 20, 1958:

"We Praise and honor Moscow
Which helped to clear the darkness here.
We raise a toast to the great Le-
He'll be eternally with us." / nin,

Christmas in the Camp...

Concluded from page 21

anthem and a hymn to Mary left an unforgettable impression in the hearts of all. We can only imagine with what spirit of emotion these two songs, dearest to every Lithuanian, were sung by that small group of deported prisoners.

Such a celebration of Christmas eve according to the Lithuanian traditions was the first one in the camp of Karaganda, and strangely enough, there were no suppresive measures taken by the camp administration. On Christmas day a Mass was celebrated by a Lithuanian priest, and attended by all the Catholics.

We had believed that this organized Christmas eve supper will be unnoticed by the administration. But the first days after Christmas proved that we were wrong. All men who had actively participated in the preparation were placed in hard labor camps, or even in closed prisons. But their reputation did not suffer , in fact, it was an evidence to all that even under extreme conditions, Lithuanians will not bow to the tyrant.

BOOKS & PERIODICALS

Estonian Newsletter Takes Up Arms in the U. S.

NEWSLETTER from Behind the Iron Curtain. Reports on Communist Activities in Eastern Europe. No. 418, Vol XII. Nov., 1958

A twelve-year-old publication, Newsletter From Behind the Iron Curtain, a Bulletin of events in the Soviet Union, Eastern Europe and the Baltic area, is now being printed and distributed in the U.S. Its English text gives concise reports of what is doing in the countries under Soviet domination. Formerly published in Sweden, it promises to do an even more creditable job of reporting here in the States. The Information that goes into the Newsletter is compiled by the Swedish staff, all experts at "an excellent post of observation." We wonder why the curret issue lacks on simple "news" from the occupied Lithuania. Is she not a "Baltic State"?

Subscriptions are to be addressed to the Newsletter at E.N.C. Information Service Inc., Box 226, Claremont, Calif. $3 per year, single copy 25¢.

CLEM'S MARKETS

- Puikios lenkiškos dešros, šviežiai namuos gamintos.
- Importuoti lenkiški kumpiai.
- Įvairiausi mėsos ir maisto produktai.

Galima užsisakyti mažesniais ar didesniais kiekiais, piknikams, bankietams, vakarienėms.

Clem's Markets jau keletas metų patarnauja Los Angeles ir apylinkės lietuviams.

Šiuo laiku turime tikro lietuviško sūrio, gaminto Andrulio ūkyje,

7529 S. Normandie ● PL. 1-9155
3002 W. Florence ● PL. 95058

Clem Taberski, sav.

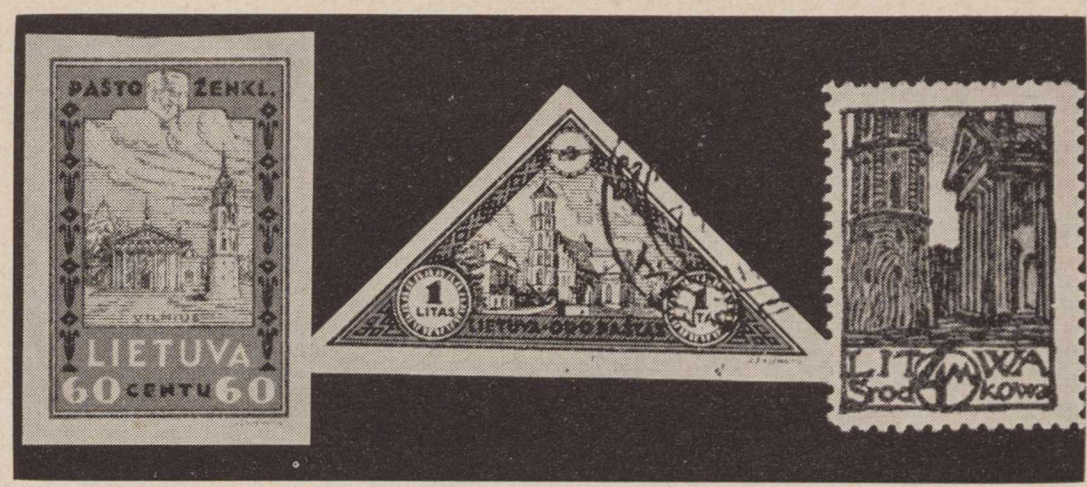

1. Cathedral at Vilnius with Belfry. It is said, that the Belfry was built on the site of an old Lithuanian pagan Temple. — Vilniaus Katedra.
2. An old Church at Kaunas, built by Grand Duke Vytautas. — Vytauto bažnyčia Kaune.
3. Close view of the Cathedral's Belfry at Vilnius. — Vilniaus Katedros varpinė iš arti.

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

Part XVI

ANTANAS BERNOTAS, Waterbury, Conn.

In 1386, as scheduled, King Jogaila came to Lithuania with a flock of Polish noblemen and high ranking clergymen and started to christen the Lithuanians. Grand Duke Vytautas joined the group also.

At first the baptizers stopped in Vilnius, later they travelled through other Lithuanian towns and communities. The population was called together and baptized en masse, for the Polish priests could not speak Lithuanian nor could the Lithuanians understand Polish. The ceremonies were conducted through interpreters. It is easy to understand why Christianity took shallow noot under such circumstances. People remained loyal to their old faith.

The entire country was chritened, except the territory of Žemaičiai (the Lowlands), which remained pagan. Priests and churches were necessary for the growth and spreed of Christianity. Therefore King Jogaila built a cathedral in Vilnius (1387) and seven other churches elsewhere. He made gifts of the churches with lands and privileges as were enjoyed in Poland at the time. A Polish priest was appointed first bishop of Vilnius. The priests as well were Poles, Czechs or Germans. Some of them could understand the Lithuanian language.

Along with the christening King Jogaila came the first written law in Lithuania, which stated the rights and privileges of the Lithuanian nobility (lex privata). The rights and privileges were the same as in Poland and in the order Western European countries. The privileges particulary protected Catholics. For example, a Catholic could not marry a spouse of an other faith. This was especially directed against persons of the Russian Orthodox faith.

During his christening tour King Jogaila presented each baptized Lithuanian with a white woolen shirt, symbolizing an immaculate soul. Because this was a valuable gift, many came in for the sole purpose of getting a shirt.

(To be continued)

King Jogaila and Grand Duke Vytautas christening Lithuania (1386). Drawing by A. Varnas. — Vytautas ir Jogaila krikštija Lietuvą 1386 m. Dail. A. Varno pieš.

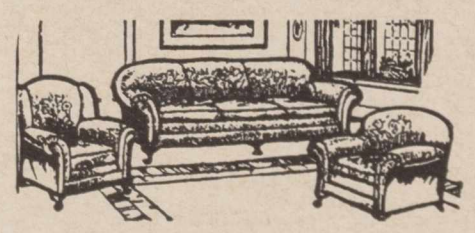

Kas tik turi gerą skonį,
Viską perka pas Lieponį.

FURNITURE CENTER, Inc.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI

Vedėjas — *J. LIEPONIS*

Phone: VIctory 2-4226 CHICAGO 8, ILL. 3222 S. Halsted St.

CORONATION CEREMONIES OF POPE JOHN XXIII

LITHUANIAN DELEGATION (marked with an arrow), representing the Lithuanian-Italian Community, took part in the coronation ceremonies of Pope John XXIII.
ITALIJOS LIETUVIŲ BENDRUOMENĖ buvo oficialiai kviesta dalyvauti popiežiaus Jono XXIII karūnavimo iškilmėse. Delegaciją (pažymėta strėle) sudarė: pirm. kun. Vincas Mincevičius, dr. Zenonas Ivinskis su ponia ir dr. kun. V. Balčiūnas.

K. of L-ers HAVE HONORED REV. VALANTIEJUS

MORE THAN 600 PEOPLE, including clergy, city officials, and community leaders honored Rev. J. J. Valantiejus, pastor of St. Joseph's Church, at a testimonial dinner, last year, November 23. The occasion marked the 75th birthday of the pastor and also his 44th anniversatry as a priest. Scores of tributes were given to the priest who has endeared himself to residents of all parts of the city during his long service here.
A. group of participants — Knights of Lithuania, Council 7 —in the testimonial dinner:
KUN. JUOZUI VALANTIEJUI, Waterbury, Conn. lietuvių Šv. Juozapo par. klebonui minint 75 metų amžiaus sukaktį, pagerbimo pobūvyje buvo įteiktas L. Vyčių Garbės Nario aukso medalis. Nuotraukoje Vyčių 7-tos kuopos valdybos nariai ir veikėjai, sveikinę jubiliatą: iš k. į d. (sėdi):Eleonor Barkauskas, W. Pitcavage, pirm., komp. A. J. Aleksis, bankeo pirm., jubiliatas kun. J. Valantiejus, kun. A. Karalius, dvasios vadas, Marccella Andrikis, solistė, Mrs. A. Kripaitis; stovi: Mrs. E. DiNapoli, E. Azukas, Mary Grand, J. Alanskas, J. Blinstrubas, Dr. J. Eiduks, Agnes Zdanis, L. Farr, Lillian Paulauskas, W. Blinstrubas, A. Greblunas, A. Janaušauskas, miesto šerifas F. Shaknaitis, ądv. P. Zailskas, J. Boley, Mrs. V. Meskunas, J. Samoška ir E. DiNepoli.

LITHUANIANS MAKE NEWS

● **Mrs. Prudencija Bičkienė,** Chicago, Ill., a famed Lithuanian-American soprano, will sing the leading part in the opera "Tosca", staged by the Cincinnati, Ohio, Opera Company in Cincinnati on June 24, 1959. She will have parts in other two operas too.

● **J. Žmuidzinas** of Montreal, Que., Canada, former Secretary to the Lithuanian Legation in London, England, and hundreds of other Lithuanian - Americans and Lithuanian-Canadians have written letters to the Editor of LIFE magazine, trying to correct a statement made in an editorial of the Dec. 15, 1958, issue of Life magazine. Following is the letter of Mr. J. žmuidzinas to the Editor of Life magazine:

"Sir:

It is the greatest ignorance of history, hardly imaginable political blindness and heaviest insult of all the Americans of Lithuanian origin, readers of **Life,** to treat in your Editorial (Life, Dec. 15) the Lithuanian capital and national Mecca, Vilnius (Vilna), as being Polish city.

"During five centuries of sovereignly independent Lithuania (today she is under the Russian occupation), Poland was never, even for a single day, in possession o fVilnius, except a short period after World War I when she seized the city by the force of arms in violation of her signed Treaty on October 9, 1920 (League of Nations Treaty Series, vol. No. VIII, p. 174). This fraudulent seizure was condemned by the League of Nations on October 11, 1920 (League of Nations Official Journal, Spec. Suplement, 1-4, p. 38) and directly blamed by the Permanent Tribunal of International Justice at Hague in 1931.

J .Žmuidzinas,
Former Secretary to the Lithuanian Legation in London."

● **Vytautas Beliajus,** San Diego, Calif., Editor and Publisher of Viltis magazine, and his folk-dancers took part in pre-Christmas festivities at the Walt Disney's Disneyland in Southern California. A Lithuanian Christmas tree, decorated by Vytautas Beliajus, won the 2nd prize.

● **Andrius Kuprevičius,** Cleveland, Ohio, celebrated Lithuanian pianist, will give this season four piano recitals in Cleveland, where he teaches piano at the Cleveland Conservatory of Music.

● **Miss Dalia Bulgarytė,** New York, N. Y., teaches chemistry at the Fordham University in New York City.

● LithuanianA-mericans of Bridgeport-Chicago, Ill., have marked 25th anniversary on January 1, 1959, when 25 years ago one of the largest streets there was named **Lituanica Avenue.**

● **Rev. Petraitis,** Vatican City, former administrator of "L'Osservatore Romano", was appointed as new principal of Lithuanian high school in Castelnuovo Don Bosco, in Italy, which is administered by the Lithuanian Salesian Fathers.

● **Paulius Augius, Viktoras Petravičius, Alfonsas Dargis, Vaclovas Ratas, Romas Viesulas,** and **Alfonsas Krivickas,** all Lithuanian artists, have taken part in an exhibit, held in October, 1958, in an international palace, **Haus der Begegnung,** in Munich, Germany .

JONAS JURGILAS, M.D.

10718 White Oak Ave.
(kampas Chastworth Blvd.)

GRANADA HILLS, CALIF.

Ofiso telefonas: EMpire 3-5909
Namų telefonas: EMpire 3-5707

PRIĖMIMO VALANDOS:

Kasdien
10—12 priešpiet ir 2—8 val. vakaro,

šešetadieniais
10—1 2priešpiet ir 2—4 popiet.

AN EXHIBIT to mark the 500th birthday anniversary of St. Casimir was sponsored by the Lithuanian American Community of the U. S., St. Louis chapter.

PARODA, surengta L. Bendruomenės E. St. Louis skyriaus iniciatyva, minint Šv. Kazimiero 500 metų sukaktį, vaizduojanti šv. Kazimiero gyvenimą, papuošta liet. liaudies meno veikalais, foto nuotraukomis ir pavyzdžiais. Minėjimą organizavo kun. A. Deksnys.

ANTHONY J. YOUNG of Dorchester, Mass., prominent Lith. attorney (center) receives congratulations from J. Sakevich of New Jersey, national Knights of Lithuania President, at recent testimonial dinner in Boston, honoring Mr. Yonug upon his appointment by Gov. Foster Furcolo of Massachusetts as chairman of the important Boston Finance Commission. At right is Dr. J. Leimonas of South Boston, editor of "Vytis". Sakevich later presented Mr. Young with the first "Honored Member" medal struck by the Knights of Lithuania organization in symbolizing the high distinction of the award.

VYČIŲ C. PIRMININKAS J. Sakevičius, kairėj, sveikina A. J. Youngą, kurį Mass. gubernatorius paskyrė aukštoms Finansų pareigoms. Dešinėj — Vyties red. dr. J. Leimonas

Artimiesiems Lietuvoje, Sibire
padėsite, siųsdami praktiškus daiktus per lietuvių vadovaujamą (ved. Dr. G. Valančius) įstaigą

ANAPUS

IMPORT-EXPORT
3528 Sunset Blvd., Los Angeles 26, California

Didelis pasirinkimas įvairių medžiagų, vaistų ir kt. Taip pat priimami ir Jūsų sudaryti siuntiniai.
DARBO VALANDOS:
kasdien 11 a. m. — 7 p. m.,
sekmadieniais 12 — 4 p. m.,
pirmadieniais uždaryta.

Telef.: NOrmandy 5-2702

P. V. RAULINAITIS

Insurance-Real Estate-Tax Returns

Telef.: NO 2-5433

Res.: 1972 N. Commonwealth Ave.

Los Angeles, Calif.

Parūpina namų,, automobilių ir kitas turto apdraudas; apskaičiuoja mokesčius ir surašo taksų pareiškimus. Jis įrašo auto klubo nariu.

Kartu su George S. Bacon, realtor, padeda parduoti ir pirkti namus.

NO 3-3030

MILITARY WEDDING of U.S. Naval Lieutenant, Robert Scanlon, a graduate of U.S. Naval Academy, at Annapolis, and Audrey Velžis, a graduate of Notre Dame Academy and ą teacher, daughter of Vincent and Frances Velžis, at St. Alphonsus Church, Baltimore,Md.

KARIŠKOS VESTUVĖS, mokytojos, baigusios Notre Dame Akademiją, Audrės Velžytės, Vinco ir Pranės Velžių dukters, su leit. R. Scanlon, Laivyno akad. Annapolyje graduantu.

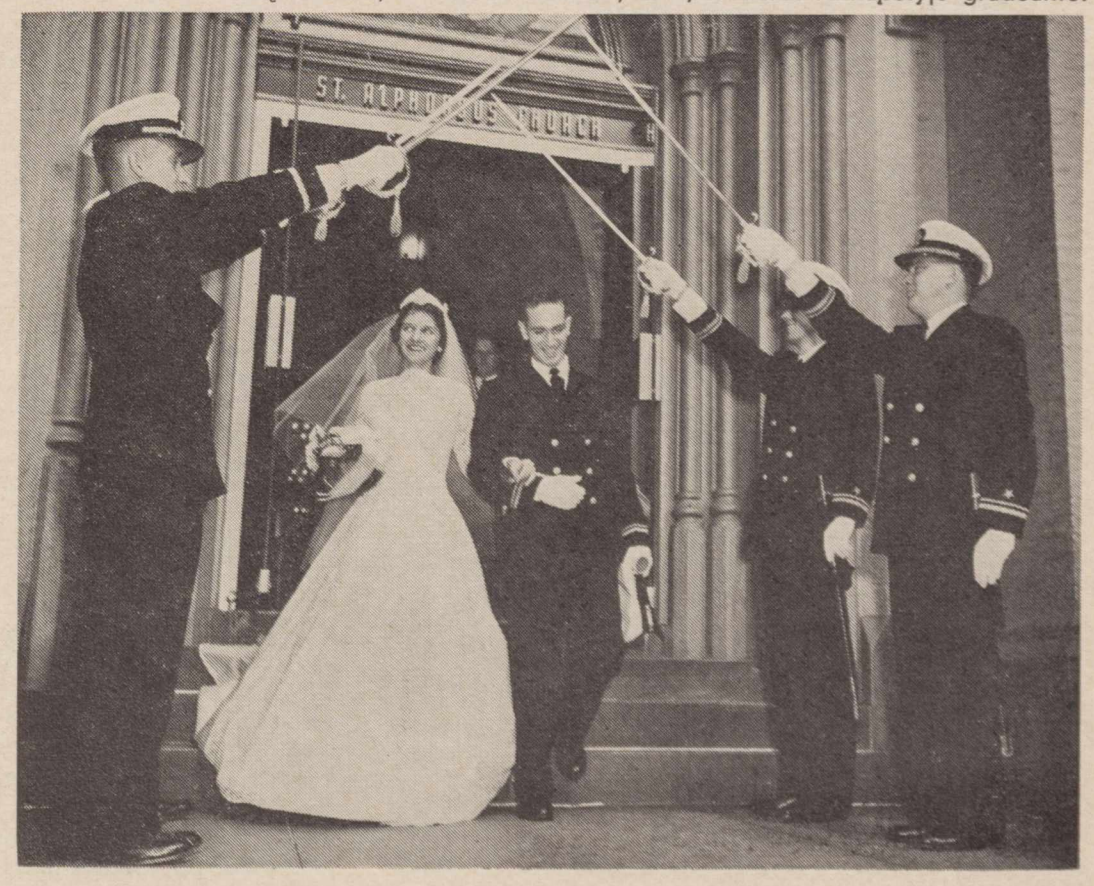

PLAKATAS PRIE JUNGTINIŲ PAVERGTŲ EUROPOS TAUTŲ būstinės New Yorke. Vykstant posėdžiams gruodžio 10-11 dd. "Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos" dešimtmetį minint, buvo svarstoma ir rašytojų persekiojimai pavergtuose kraštuose. Prie PET patalpų prieš Jungtinių Tautų rūmus iškeltos pavergtųjų tautų vėliavos ir plakatas su rašytojo B. Pasternako paveikslu ir prierašu, kuris matomas foto nuotraukoje.

THIS HUGE SIGNBOARD fronts the C. U. N. headquarters in New York last December.

1958 M. NOBELIO LITERATŪROS PREMIJA paskirta Sovietuose gyvenančiam poetui Borisui Pasternakui už jo romaną "Daktaras Živago". Laisvasis pasaulis tai sutiko su nepaprastu susidomėjimu. Visus jaudino ir stebino faktas, kad iš už geležinės uždangos pasigirdo balsas, keliąs kruvinus ir žudikiškus revoliucijos padarinius ir tuo pasmerkiąs ant klaidingų pamatų pastatytą sovietinę valstybę.

Komunistai tuojau paskelbė veikalą esant reakciniu, melagingu, niekingu, "ištrauktu iš dekadentinio šiukšlyno"; autorių — atskalūnu, provokatorium, parsidavėliu, judu ir dar riebesniais epitetais; Nobelio premijos skyrimo komisiją — šaltojo karo prieš sovietus kurstytoja. Pasternakas išmestas iš kom. rašytojų dr-jos; siūlyta atimti pilietybė. Autorius, premiją sutikęs su džiaugsmu, vėliau buvo priverstas jos atsisakyti.

Toje istorijoje įdomiausia tai, kad beveik visi keikia veikalą ir jo idėjas, knygos neskaitę. Premija buvo paskirta spalio 23, o 27 paskelbtas viešas iškeikimas Maskvos rašytojų posėdy, kuriame dalyvavo ir A. Venclova; jis grįžęs surengė iškeikimo posėdį Vilniuje. Spaudoje (Lit. ir Menas) paskelbta V. Reimerio, J. Usačiovo, J. Baltušio, E. Matuzevičiaus, A. Drilingos, K. Kubilinsko, V. Mykolaičio, E. Mieželaičio ir M. Sluckio pasisakymai.

Graudu ir skaudu skaityti baimės išprievartauti pasisakymai; ima juokas iš skurdžių nykštukų spiaudymo į milžiną, kurio žodis sujudino visą komunistinį kolosą, stovintį, deja jam, ant molinių kojų ir išsigandusį vieno žmogaus, kuris revoliucijos keturiasdešimtmečio jubiliejui uždėjo reišmingiausį vainiką: komunistinėje vergijoje laisvės ilgesys nepasmaugtas ir gyvas; žmogaus išlaisvinimas gali ateiti tik per Kristaus Evangeliją.

LIETUVIŲ RADIJO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Los Angeles, Calif.

Lithuanian Melody Hour
Šeštadieniais-Saturdays 8:45—9:15 A. M.
KBLA Radijo Stotis 1590 kc.
Direktorius Bruno Gediminas, 4023 W. 60th Street,
Los Angeles 43, Calif. Phone: AX. 5-2260.
Reikalų vedėjas — George Rudelis, 5027 Zelzah St.,
Programos vedėjas - Bronius Dūda, 1315 McCollum St
Los Angeles 26, Calif.; Phone DU. 2-1595

Amsterdam, N. Y.

Lietuviška programa
WCSS — 1490 kilc.
Sekmadieniais 7—8 val. vakaro
Programos vedėjas — Juozas Oišauskas.
Reikalų vedėjas ir pranešėjas — Leonardas Hartvigas.

Baltimore, Md.

"RADIJO PROGRAMA LIETUVIAMS"
Girdima Marylande ir Washingtone, D. C.
Sekmadienių rytais 10:15—11:00
WAYE — 860 Kilocycles
Šios programos vedėjai: Albertas Juškevičius, 4515
Wilmslow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone Tuxedo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 809 Scott St., Baltimore 30, Md.
Phone SAratoga 7-7963.

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS
Naujosios Anglijos lietuvių kultūrinė radijo programa
WKOX, banga 1190, Framington, Mass.
Sekmadieniais nuo 8 val. iki 9 val. .rytą
P. VIŠČINIS, programos vedėjas
47 Banks St., Brockton 18, Mass.
Telef. JU 6-7209

LIETUVIŲ RADIJO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje Anglijoje,
veikianti nuo 1934 m. balandžio mėn.
Boston, Mass — WLYN - 1360
Sekmadieniais 2:30 iki 3:00 val. po pietų
Muzika, dainos ir Magdutės pasaka
Direktorius S. Minkus
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass. Tel. AN 80489

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo Klubas
Tėviškės Garsų programą transliuoja
kiekvieną penktadienį 7: —7:30 v. v.,
per W D O K stotį banga 1260
Programos vedėjas — Juozas Stempužis
506 E. 118th St., Cleveland 8, Ohio

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS RADIJO VALANDOS
Iš stoties WGES 1390 kiloc. kas dieną pirmadienį iki
šeštadienio nuo 8:30 iki 9:15 rytą ir kas pirmadienį
nuo 7 iki 8 val. vakaro.
Sekmadienį iš Radijo stoties WOPA 1490 kc. ir FM
102-3 MC nuo 8:30 iki 9:30 rytą.
Tel. HEmlock 4-2413
7159 So. Maplewood Ave., Chicago 29, Illinois

Detroit, Mich.

"Baltic Melodies"
Detroit - WJLB - 1400 kilocycles
Saturdays 8:30 - 9:15 P. M.
Director Helen Rauby
16926 Pinehurst, Detroit 21, Mich.
Telephone UNiversity 1-1072

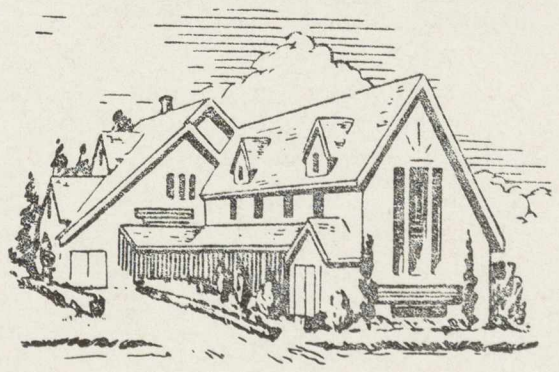

Pirma Lietuvių Įstaiga Los Angeles
COWLEY & CASPER
Laidotuvių Namas
935 W. Washington Blvd. Los Angeles
Richmond 9-1061 Richmond 9-1062

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
Ann Arbor - WPAG - 1050 kilocycles
Sekmadieniais 1:00 — 1:30 p. p.
Direktorius Ralph Valatka
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich.
Telephone BRoadway 32224

"Lithuanian Voice"
(Iš Inkster, Mich) — WCHB — Banga: 1440
Sekmadieniais 8:30 — 9:30 a. m. (rytą)
Programos vedėjas J. Kriščiūnas,
803 N. Crawford, Detroit, Mich. Telef. VI 1-5724

Hartford, Conn.

"Tėvynės Garsai"
Connecticut valstybės kultūrinė valandėlė
Hartford — WPOP — 1410 kilc.
Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 val. p. p.
Programos vedėjas — Vl. Plečkaitis.
30 Murray St., New Britain, Conn.
Tel.: BAldwin 5-0994

Madrid, Espana

LIETUVIŲ RADIJAS
Paseo del General Primo de Rivera 25
Transliuojama kasdien
nuo 21 val. 30 minučių iki 21 val. 45 min. Lietuvos laiku,
31, 32, 42 ir 49 metrų bangomis.

New York - New Jersey

"Lietuvos Atsiminimų" Radijo Valanda
girdime kiekvieną šeštadienį, 4:00—5:00 val. popiet
iš New Yorko stoties WEVD - 1330 kil., ir 97.9 meg. (FM)
Direktorius - Jokūbas J. Stukas
1264 White St., Hillside, N. J.
Tel. WAverly 6-3325

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa
Bendruomenės Balsas
Philadelphia, Pa. - WDAS - 1400 kilocycles
Programa sekmadieniais nuo 3 val. 30 min. po pietų
iki 4 val.
Duoda kultūrines bei politines apžvalgas, žinias,
muziką, skelbimus.
Pusvalandžius redaguoja redakcinis kolektyvas. Bendruo
menės Balso reikalais rašyti: A .Gaigalui, 335 Titan St
Philadelphia 47, Penna.

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.
Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles
Sekmadieniais nuo 12:30 iki 1:00 po pietų
Programos vedėjai - Povilas ir Gertruda Dargiai
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa.

Lithuanian Catholic Hour
Pittsburgh Pa., - WLOA - 1550 kilocycles
Sundays - 1:30 - 2:00 P. M.
Produced by Knights of Lithuania
Pittsburgh District
WLOA, Braddock, Pa.

"YOUR FAVORITE LITHUANIAN AND AMERICAN
MELODY HOUR"
WAMO — 860 on your dial
Pittsburgh's Country and Western Music Station
Producer and Announcer: Frank J. Saldukas
5915 Elwood St., Pittsburgh 32, Pa.
Assistant: George Žilinskas.

Roma, Italija

ROMOS RADIJAS
Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min. iki 21,10;
vid. Europos laiku — 41,15 ir 50,34 metų bangomis.
Vedėjas Dr. J. Gailius
Circonvallizione Appia 158, kasdien trumpomis bangomis

Vatikanas, Italija

Pakeistos Vatikano Radijo lietuviškų programų laikas:
Programa transliuojama 8 kartus savaitėje:
Sekmadienų rytais — 10:30 — 11: 00 Lietuvos laiku,
kiekvieną vakarą 20:15—20:30 Lietuvos laiku.
Bangos: 31 — 25 — 19 ir 196 metrų.
Adresas:
Secione Lituana, Stazione radio, Citta del Vaticano.

Sao Paulo, Brasil

"TĖVYNĖS GARSAI"
Lietuviškos Muzikos Valandėlė
Radio Difurosa 19 ir 49 m. bangomis
Sekmadieniais 10:15—11:00 Rio de Janeiro laiku
Vadovauja "Tėvynės Garsų" kolektyvas
Sao Paulo — Brasil, Caixa Postal 403
Ši valandėlė yra girdima visose Amerikose

Rochester, N. Y.

Lietuvių Radijo Klubas
Rochester, N. Y. - WHEC - 1460 kilocycles
Programos transliuojamos kiekvieną sekmadienį
9:30 — 10:00 val. ryto
Klubo valdyba:
Garbės pirmininkas Pranas Saladžius, 309 Alphonse St
Pirm. P. Armonas, 75 Clairmount St., Rochester 21. N Y
Vice-pirm. Vytautas Žmuidzinas, 213 Berlin St.
Iždininkas Pranas Puidokas, 38 St. Jacob St.
Sekretorius R. Kiršteinas, 682 Hudson Ave.
Narys Br. Krokys, 10 Dudley St.
Programas praveda valdybos nariai ir šie vedėjai:
A. Cieminis, Alf. Dziakonas, St. Ilgūnas, D. Odelytė

Toronto, Ont., Canada

Tėvynės Prisiminimai
CKFH — 1400 banga — Toronto, Ont., Canada
Šeštadieniais nuo 12 val. iki 1:00 po pietų
Programos ved. J. R. Simanavičius, 132 Havenlock St.,
Toronto, Ont., Telef.: LE 4-1274

Waterbury, Conn.

"Lithuanian Memories"
Waterbury - WWCO - 1240 kilocycles
Saturdays — 6:30 to 7:30 P. M.
Director Mrs. M. J. Colney
148 Grand St., Waterbury 2, Conn.

Nauja Lietuvių Radijo programa
Klausykite kiekvieną šeštadienio vakarą nuo 6:40 p.m.
iki 7:30 p.m. Programa perduodama iš radijo stoties
WATR Weterbury mieste, 1320 kilocycles.
John D. Adams-Adomaitis,
Programos vedėjas ir direktorius,
27 Congress Avenue, Waterbury, Conn.
Telefonai: PLAZA 3-2787 ir PLAZA 3-8898

Washington, DC

VOICE OF AMERICA — AMERIKOS BALSAS
Kas dieną pusės valandos programa Lietuvos laiku
girdima 19 val. 30 minučių trumposiomis
11, 13, 16, 19 ir 31 mtr. bangomis.
New Yorko laiku — 11,30 val., Melbourno — 2,30 ryto,
Buenos Aires — 1,30 p.p., Los Angeles — 8,30 rytą.

Programa kartojama Lietuvos laiku:
vidurnaktį — 24 val. — 25 ir 31 mtr. bangomis;
rytą — 7 val. 15 min. — 25 ir 31 metro bangomis.
15 val. — 11, 13, 16 ir 19 mtr. bangomis.
N. Y. 4 val. p.p., Melb. 7 val ryto, B. A. 6 val. p.p.;
N. Y. — 11,15 vakare, Melb. — 2,15 p.p., Buenos Aires
—1,15 val. naktį.
N. Y. 7 val. ryto, Melb. 10 val. vak. B. A. 9 val. ryto.
Los Angeles 1 val. p.p.

HELEN'S HOUSE OF BEAUTY

New address:
HELEN MOCKUS 5265 Fountain Ave.
HOLLYWOOD, Calif
New Telephone: NOrmandy 5-3351

Lietuviams patarnauja jau 25 metus

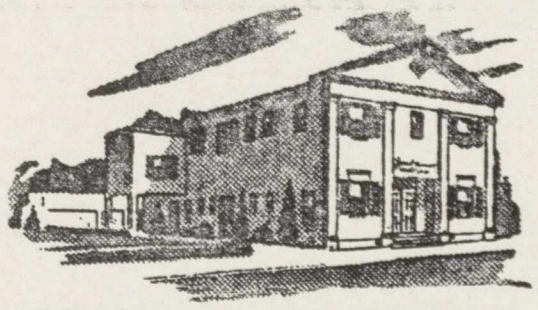

JONES & HAMROCK
MORTUARY
731 W. WASHINGTON BLVD. LOS ANGELES 15

NEW TELEPHONE NUMBER
Richmond 9-6091

PASTOR VALIUKEVICIUS HANGS A PICTURE OF BIRUTE
in his rectory, Rochester, N. Y. (See pp. 11-12)

LIETUVIŲ
DIENOS
JANUARY / SAUSIS 1959